

D E 8-15-43

MORBO

EPIDEMICO,

TAM

Hujus, quàm superioris, Anni,

IDEST,

1678, & 1679,

NARRATIO.

Auctore *Ch. Love Morley*, M. D.

CUI ACCESSIT

Clarissim. & Sapientiss. Viri, D. Lucz Schacht,
Medicinæ Professoris in Academia Lugduno-
Batava, felicissimi sæculi nostri Practici,
de eodem Morbo ad Auctorem Epistolice
Narratiõ tanè quàm doctissima.

Londini, Impensis *Johannis Gay*, Bibliopollæ,
ad Insigne Hyppogriphi, prope Templum
Sancti *Dunstani*, in vico vulgò dicto
Fleet-Breer. 1680.

NArrationem hanc de
Morbo Epidemico
dignam judicamus quæ Im-
primatur,

Johannes Micklethwaite, Præses.

Daniel Whistler, Censor.

Samuel Collins, Censor.

Thomas Allen, Censor.

Guliel. Croune, Censor.

Jun. 15, 1680.

D E 2-15-43

MORBO

EPIDEMICO,

TAM

Hujus, quàm superioris, Anni,

IDEST,

1678, & 1679,

NARRATIO.

Auctore *Ch. Love Morley*, M. D.

CUI ACCESSIT

Clarissim. & Sapientiss. Viri, D. Luca Schacht,
Medicinæ Professoris in Academia Lugduno-
Batava, felicissimi sæculi nostri Practici,
de eodem Morbo ad Auctorem Epistolica
Narratio tanè quàm doctissima.

Londini, Impensis *Johannis Gay*, Bibliopolar,
ad Insigne Hyppogriphi, prope Templum
Sancti *Dunstani*, in vico vulgò dicto
Fleet-street. 1680.

8-12-18

485:04

N
Me

tiff
D.

Ge

The

Da

Joh

Car

a

o

Tho

c

I

S

T

G

Cat

b

ti

d

lu

M

Nobilissimo. Sapientissimo. Floren-
tissimoque. Collegio. Regali.
Medicorum. Londinens. id est,

Nobilissimis. Clarissimis. Sapien-
tissimisque. Viris,

*D. D. Johanni Micklethwaite, Equiti
aurato, Prasidi.*

*Georgio Ent, Equiti au-
rato.*

Thomæ Coxe.

Danieli Whistler.

Johanni King.

*Carolo Scarburgh, Equiti
aurato, Medico Regio
ordinario.*

*Thomæ Witherley, Medi-
co Regio ordinario.*

} Electoribus.

Danieli Whistler.

Samueli Collins.

Thomæ Allen.

Guillielmo Cronne.

} Censoribus.

Cæterisque ejusdem Collegii, & No-
bilitate, & sapientiâ, & pruden-
tiâ, spectatissimis Sociis, Candi-
datis, Honorariis, Permissis. Sa-
lut. & observ. P. D. *Chr. Lode
Morley.*

8-12-18

485:04

Nobilissimo. Sapientissimo. Floren-
tissimoque. Collegio. Regali.
Medicorum. Londinens. id est,

Nobilissimis. Clarissimis. Sapien-
tissimisque. Viris,

*D. D. Johanni Micklethwaite, Equiti
aurato, Prasidi.*

*Georgio Ent, Equiti au-
rato.*

Thomæ Coxæ.

Danieli Whistler.

Johanni King.

*Carolo Scarburgh, Equiti
aurato, Medico Regio
ordinario.*

*Thomæ Witherley, Medi-
co Regio ordinario.*

} Electoribus.

Danieli Whistler.

Samueli Collins.

Thomæ Allen.

Guillielmo Cronne.

} Censoribus.

Cæterisque ejusdem Collegii, & No-
bilitate, & sapientiâ, & pruden-
tiâ, spectatissimis Sociis, Candi-
datis, Honorariis, Permissis. Sa-
lut. & observ. P. D. Chr. Lode
Morley.

Viri Ornatissimi,

UT ægris medicinam,
& omnem obser-
vationem, sapien-
tia vestra; sic quoque, æ-
grorum curam sustinentibus,
observantiam erga Vos sin-
gularem, ea, quæ in Vobis
singulis, Collegioque ve-
stro, summa est auctoritas,
jure merito præcipit. Ac
sapientiæ, & dignitatis, &
humanitatis vestræ, notitia
nusquam non est, ubicum-
que Medicina rationalis est.
Siquidem ab urbe vestra
longè latèque, pervagata,
Orbem

Orbem jam prope tenere
videtur. Ergo etiam ea
res, me quoque, quamvis
longissimè degentem, usque
eò jam pridem affecit, ut
Collegii vestri honorem, &
amplitudinem, & semper,
& ubique, omni studio co-
luerim. Nunc verò, post
longissimum tempus, diu-
turnamque peregrinatio-
nem, in patriam reversus,
nil studiosius agam, nisi ut
meam erga Vos omnes ob-
servantiam, omnibus mo-
dis, & testatam, & cogni-
tam, efficiam. Sic tamen,
ut me ipse prope audaciæ, &
temeritatis, incusem, quia
Vos, cunctæ sapientiæ, &
Medicinæ,

Mediciuæ, professores, publice nunc adeo. Verumtamen huc animum meum adducere, & splendor, & gravitas, auctoritatis vestræ potuerunt. Ad hæc, morbi narratio, & difficillimi, & his oris, prope insueti, Vobis præcipuè omnium debere visa est, per quos maximè & sanitas, & præservatio huius mali, & consecuta, & consequenda est. Deinde, quòd non certius aliunde posteritas perfectam circa illum doctrinam habitura est, quàm à Vobis quidem aliquando memoriæ proditam iri spes est. Quocirca, siue crimen aliquod admisi,
id

Id meritis vestris, longè amplissimis, attribuere debetis. Sin lævidensis scriptio Vobis non ingrata erit, id ipsum honori mihi fore non mediocri scio. Valete.

Et Amplitud. &

Sapientia V^a

Observantiss.

C. L. M.

LECTORI

LECTORI
CANDIDO
Sal.

Mense Octobri, cum in
hanc Urbem rure re-
vertissem, equidem
nihil antiquius habui, quam ut
protinus inviserem----- Medi-
cum præstantissimum, at mihi
non ita pridem cognitum. Is
multa

I
O
multa ex me querere de morbo
hornotino ; quâ ratione idem in
Hollandia apparuisset ; si, qui-
bus quidem hîc, sub iisdem sym-
ptomatis, an aliis ; multa me-
cum differere de ejus curatione,
cœpit. Tandem rogare etiam,
atque etiam, ut quoniam accepis-
set, Cl. Schachtium, virum
summum esse, atque cui par nul-
lus in artis professione, in eâ re-
gione, sit, præcipueque quòd po-
pulo in hoc morbo innumerabili,
& opem, & auxilium, præsti-
tisset, ad eum ipsum scriberem.
Plenâque proinde, ac integram,
ab illo viro, quasi historiam vel-
lem patere hujus mali. Rem e-
nim in promptu esse, ut è Colle-
gio Medicorum aliquis se proti-
nus

nus ad scribendum conferret, iustumque moliri homines volumen, quò & natura, & curatio ejus, aliquantò magis elucesceret. Neque dum curandi ipsum viam esse, aut perspectam satis, aut usu cognitam. Maximèque, quòd novum, & ignotum, esset malignus, nova fortasse postulare præsidia, qualia nondum essent reperta. Quid tandem? Mandata me curaturum recepi. Scripsique continuò ad Cl. hominem Schachtium. Verumtamen, multis diebus elapsis, cum litteræ ex Hollandia nullæ se ostenderent, cæpi timere, ne etiam nullas acciperem. Itaque, prebensis pugillaribus, commentariisque, quibus utor, curiosè evolutis, repentè

pentè scribere cœpi non magnum
volumen eorum, quæ notitiam ha-
bere hujus morbi videbantur. Id
ejus rei causâ feci, quò præstan-
tium Auctorum consilia adjuva-
rem. Deinde, quæcumque con-
signanda esset història de hoc mor-
bo, ut meum quoque symbolum
adferrem. Neque enim du-
bitare licet, quin aliis item locis
alii futuri sint, qui, quæ vel
gesserint ipsi, in hoc casu, vel
viderint, memoriæ prodita velint.
Cumque, diversis regionibus, a-
lia atque alia, per hunc morbum,
afflixerint Symptomata, sic tan-
dem ex omnibus in unum receptis,
& plenum, & perfectum opus
consurget. Meminisse autem
debeunt, quicumque nostra le-
gent,

gent, ea nulli addicta opinioni
esse, siue abditarum rerum cau-
sas, siue evidentium, in hoc ma-
lo, quærenti. Ideoque ex toto
ab earum rerum recensione absti-
nui, ne aliquem investigando of-
fenderem. Rursus, ut hic com-
mentarius aut studium, aut di-
ligentiam, aut laborem, cujusli-
bet imminuat, fieri non posse.
Cum ea duntaxat comprehendere-
rim, quæ quidem non hic, sed in
Hollandia gesta sunt, nec ubi-
vis, sed unâ tantum in urbe,
communia licet hæc multis, & ur-
bibus, & provinciis, extitisse
sciam. Verumtamen, ut hic
morbus in Anglia, alibiue, inse-
derit, aut quæ curatio illi præsti-
ta, vel præstanda sit, & similia,
ea

ea ne attingere quidem volui. No-
vissimè, eorum fidem, quæ dixi,
utique vehementer testatam, &
probatam, cunctis esse oportere.
Siquidem adsunt jam litteræ à Cl.
Schachtio, præstantissimo homine,
quæ de his ne dubitari quidem si-
nunt. Ac illæ seriùs mihi reddi-
tæ sunt, cum & hæc scripta
essent, & prope jam edita sub
lucem. Alioquin ad isthæc ego
me nequaquam demissem. Vel
certè, si quid esset absoluti,
atque perfecti, id in omne
tempus oculuissem. Nunc,
cum & hæc edita sint, &
illæ litteræ accesserint, equi-
dem vehementer lætatus sum,
meam qualemcumque scriptio-
nem, ingeniosissimi sæculi nostri
Medici

*Medici testimonio confirmatam,
& stabilitam esse. Miratu
quoque sum non mediocriter, no
stra cum illius viri scriptis sic ap
positè convenire. Nam nihil
inter se, nisi quàm minimum
distant: cum eo tamen, quòd il
le omnia meliùs tradiderit; quæ
dam verò adjecerit, quæ quidem
post meum ex Hollandia disces
sum inciderunt. Atque hæc sunt,
de quibus legentem certiozem fa
cere volui.*

Londin.
Decemb. 31.
1679.

DE

I
lectis
inde

DE
MORBO
 Epidemico
NARRATIO.

SECT I.

DE Morbo Epidemico, qui,
 superiore anno, tam his,
 quam aliis in regionibus,
 imò cuncta ferme domi-
 natus est Europâ, per-
 lectis; quos habeo, commentariis, ac
 inde restrictâ illorum temporum me-
 B moriâ

moriâ, quæ vidi, quæ audiui, quorum testis fui, quæque expertus sum, ac unâ mecum complures alii (in quibus quidem Clarissimi fuere Medicinæ Professores Leydenſes, è quorum ore, consortio, verbis, observationibus, hæc magnam partem me hauſſiſſe non diffiteor) ea hujusmodi fere ſunt.

I I.

De Nomi-
ne.

*The New
Disease.*

New Ague.

*New Fea-
ver.*

*New Ague
Feaver.*

New De-

*light : as
in Darby-
shire.*

Ac primò quidem, ut rem paulò altiùs repetam, quoad nomen huiusce morbi, certè hæud alio unquam compellatum nomine audiui à præſtantiſſimis illis viris, quàm *Morbi Epidemici*, aut, ſi mavultis, *Febris Epidemica*. Sic enim loquebantur inter ſe, ſic illum nobis designabant; cùm interea nec novum, nec veterem, hunc morbum appellarent, uti fit in Anglia (*The New Disease*) nec nova illi nomina adaptarent, nec Febrem indigitarent intermittentem, nec continuam, nec utrâque conjunctam, quibus omnibus nominibus, in hac Inſula, tam litteratis hominibus, quàm ab aliis eundem compellari ſcimus. An, quod Febres, & Morbi Epidemici, apud nos rariores

rariores, cum sint, quàm alibi terrarum, hinc novis nominibus, ceu nova monstra donantur? Vix equidem credo. Nam et Epidemicos hîc morbos passim generari annales libri testantur, & eorum Britanniam, quàm Bataviam, haud minus esse feracem, vel unus qui legatur, auctoritatem faciet Sydenhamius. Nec idcirco nos novarum rerum, & nominum, amatores dicemur: verùm casu id potius factum fuisse, quàm studio, censerim velim. Eò quòd, sub primum hujus morbi exortum, cùm illi, id est Belgæ, veteribus uterentur medicamentis, & vulgaribus, nec nova conquirerent medicinæ faciendæ subsidia, iisque facilè, & tutò, hunc morbum expugnari animadverterent, hinc nullâ suspitione erga novum morbum adducti sunt: cùm nostratum nonnulli è diverso, quàm illi, majore metu perculsi, dum novam adhiberent medicandi methodum, ac propterea minis forsitan felicem, novum pronunciaverunt morbum, antequam veterem experirentur. Etenim ex iis omnibus quæ tam hîc, quàm in Belgio, & vidi, & audiivi, idque tam præsentî, quàm superio-

Multitudo
ægro-
tanti-
um.

riore anno, certè in eam mentem facile inducor, ut credam, non modò non plures, verùm duplò forsan pauciores, in hac regione, quàm illà, ægrotasse homines: & tamen id ausim dicere, non modò minorem illic hunc morbum, verùm & duplò hîc fortasse majorem sui concitasse admirationem. Quid ita? Certè causam divinabunt alii: neque enim aliam ego, præter dictam, invenio: neque alia hîc symptomata, quàm illic, hunc morbum habuisse, neque eadem graviora hîc, quàm inibi, extitisse, judicare possum.

I I I.

Ætas mor-
bi.

Cæterum, quod ad ortum hujus morbi attinet, erunt, ut existimo, qui ad diversa tempora, imò qui & ad diversos illum annos, referant. Ac interea duo, vel tria, mihi pro certo comperta sunt. Primum, quocunque ille anno exortus sit, incrementum tamen, ac vires, & sui notitiam, ac studium, vix obtinuisse ante exeuntem vernam, vel etiam ineuntem æstivam, superioris anni tempestatem, id est, septuagesimi octavi. Deinde, illà, quæ hunc annum antecessit, æstate, nimirum anno

anno septuagesimo septimo, incredibilem pene hominum multitudinem, toto Belgio, omnibus in urbibus, ac oppidis, ægrotasse, ut, certis in locis, vix septimus ille annus octavo cederet: eosque universos haud aliis pene morbis, quàm omnis generis Febribus, conflictatos constat. Igitur illius anni commentarios mihi perscrutanti nonnulla fortasse occurrunt symptomata, quæ hujusce morbi symptomatis similia possem dicere, sunt enim fere eadem: & exinde multa quispiam congerere posset argumenta, quibus eundem hunc morbum jam ante biennium in Belgio grassatum esse existimaret. Ad hæc, *Cl. Dn. Schachtius*, uti lego in pugillaribus, morbum illius anni septimi Epidemicum disertè compellavit: quod item argumenti loco haberi posset ad idem evincendum. Verùm, cum hæc ita sint, illud etiam pro certo habeo, ne ipsum quidem clarissimum Schachtium, utrumque illum morbum epidemicum pro uno, atque eodem, habuisse, cum de illâ re ne fando quidem mentionem fecerit, tot horis, tot locis, tot apud ægros, ac discipulos, quibus illum, pene cottidie,

toto anno septuagesimo octavo, de Febre hac Epidemica differentem audivimus. Imò illud etiam testari lubet, nullum me unquam Medicinæ professorem Leydensen, nullum illius urbis medicum, vel Chyrurgum, nullum facultatis Medicæ studiosum, hominem denique vel fœminam, inter Batavos, nullam audivisse, qui posterioris anni morbum cum priori compararet, vel eundem esse diceret. Ut id mihi singulari prorsus admiratione dignum videretur, si ea fuisset vel hominum opinio, vel Professorum, in Belgio, & tamen ego tam assiduus illorum comes, quàm qui maxime, illam nunquam hisce auribus hausissem. Maneat ergo ratum, atque fixum penes animum meum, aut hunc morbum, de quo hic agimus, Epidemicum, illo anno superiore septuagesimo octavo exortum esse, aut certè, quod ego nullatenus fieri posse concedam, illius originem tot Medicinæ lumina latuisse.

Ortus non
ante an.
1678.

I V.

Jam vero propius aliquantulum ut ad illius originem accedamus, id quod etiam & ad magni illius viri, Schachtii inquam, honorem pertinere, & magni alicujus ponderis, ac momenti, auctoritatem habere, & magnopere, quæ à me dicta sunt, de ortu hujus morbi, stabilire posse videtur, equidem meminimus, sub vernum tempus superioris anni, id est, septuagesimi octavi, cum frequentes illius latus stiparemus in Nosocomio, cum nos de hoc morbo, nihil tale suspicaremur, cum ille totus esset in exponendis ægrotorum morbis, sæpe illum, non semel; non bis, aut ter, sed multoties; non obscure sed distinctè, ac clarè; insignes de illius ortu, tanquam de magno impendente malo, nobis prædictiones fecisse. Eas ille, & a ventis tunc quidem spirantibus, & à similitudine hujusce morbi cum aliis, & à Scorbuto nusquam non dominante, & ab insolitis nescio quibus aliis deducebat signis. Idque pro eâ, quâ in prænoscentis morbis, prorsus antequam oriantur,

Prædictio
Schachtii
circa hunc
morbum:

insigni præditus est facultate. Ita enim constat, non nunc primum, verum multis temporibus multa illum de exortu morborum, multa de natura illorum, non pauca de eventu, multò antequam evenirent, non solum in illa urbe, verum etiam alibi locorum, singulari cum laude, ac veritate, prædixisse. Id quod eximiè præstitit in hoc casu. Prorsus, ut mirari virum, & dicta illius subeat, quoties recorder. Ita enim distinctè loquebatur de hoc morbo, ita naturam illius depingebat exactè, ita certò de illius adventu pronunciabat, ut nemo esset illorum, qui audirent, quin ejusmodi calamitatem adfuturam indubitatè statueret. *Videbitis*, aiebat aliquando, *si hac tempestas diutius perseveret, hunc annum fore similem illi anno 69, qui tam calamitosus fuit huic urbi.* Deinde, pro certo habete, *Domini mei*, dicebat aliàs, *multa me videre, quæ magnum aliquod nobis malum, hoc anno, prænuncient.* Item, *observate, Domini mei, horum morborum genium, observate tempestatem hanc, attendite ad querelas Scorbuticorum, videbitis iterum Febres Scorbuticas, & totum annum redeuntem 69.*

Rursus:

Rursus : Si quid ego de morbis conjecturari possum, & multa soleo conjicere, erit hic annus ferax morborum; ac utinam nobis non redeat ille annus 69. Rursus alibi : sic vix ulla Febris, vix ullus morbus, est, qui non symptomata Scorbuti nobis hac tempestate exhibeat, ut reverâ verendum sit, ne annus 69 nobis hoc anno redeat. Atque hæc ille proloquutus est decimo tertio Junii. Item alio die : Scorbutus aggravat, & si hac tempesta adeò calida perseveraret, ego valde metuerem huic urbi à morbo Scorbutico contagioso, uti anno 69. Item, *Ha tertiana sunt, inquit, Scorbutica, & fere similes iis, quæ anno 69 grassata sunt, licet. mitiores.* Hæc ille, & hujuscemodi sexcenta alia, per eos dies proferebat. Ex quibus faciliè videtis, & quid ille de hoc morbo senserit, nimirum totum fuisse Scorbuticum: & quàm ne per somnum quidem cogitarit de ortu hujus morbi, de quo nunc agimus, ante æstatem anni 78.

V.

His ita dictis de ortu, de appellati-
 one, de præfensione circa hunc mor-
 bum, hinc porro progrediamur ad il-
 lius symptomata, si quo pacto possu-
 mus, enarranda, cæteraque dicenda,
 quæ supersunt. Veruntamen illud
 quàm sit difficile, nemo est, qui ne-
 sciat, qui hunc morbum probè nove-
 rit. Etenim, si quis unquam exitit,
 & varietate, & multitudine, sympto-
 matum insignis, hic morbus certè fuit.
 Ut nihil nunc dicam de gravitate eo-
 rundem, quæ aliis in hominibus ma-
 jor, aliis minor, nonnullis etiam læ-
 thalis fuit. Ac multitudo symptoma-
 tum huncce morbum Scorbutum planè
 non dissimilem fecit, varietas vero
 sibi ipsi absimilem reddebat, adeo ut
 quot homines, pene tot morbos esse
 diceres, & exinde Scorbutum esse simi-
 liorem. Etenim Scorbutum, & cla-
 rissimus ille vir Schachtius, & sapien-
 tissimi alii homines, his temporibus,
 sic solent describere : *Est Syndrome va-*
riorum, & gravissimorum Symptomatum,
quorum alia in aliis hominibus, neque vero
omnia

omnia in omnibus, reperiuntur : Post quæ verba adjiciunt longam recensionem symptomatum, quæ visuntur in Scorbuto, præcipuorum. Prorsus ita vix contigit videre, in hoc morbo, duos homines eodem modo laborantes. Et tamen, in tantâ diversitate querimoniarum, eundem morbum, vel potius eandem morbi causam, facile posses agnoscere; vel quòd hæc iisdem cederent remediis, vel quòd cum dissimilitudine symptomatum similitudo tamen aliqua esset conjuncta. Sicut, si cum Scholis concedatur loqui, sanè *uniformiter difformiter* universos ægrotasse, dici possit.

V I.

Ergo in plerisque morbus erat ejusmodi. Primum Febre corripiebantur homines. Ea verò febris, ut plurimum, principio morbi, tertiana fuit, aut simplex, aut certè duplex, quàmvis hæc quidem paucioribus insederit, quàm illa. Accedebantque & frigus, & sitis, & cætera, quæ in tertiana reperiri consueverunt symptomata. In incremento vero morbi, Febris, ple-

Morbi
Principi-
um.

Incremen-
tum.

rumq;

rumq; continua erat, & ex genere putridarum. At ex facili rursus fiebat intermittens, & vel tertiana Febris, vel cottidiana, vel duplex; tertiana, vel hemitritæa, vel alterius generis, vel planè ἀτυπῶς, & quæ nullum nec recurrendo, nec exacerbando servaret ordinem; cùm alii homines cottidie, vel alternis diebus, statas exacerbationes paterentur. Atque his temporibus, quæ dixi, tam principii, quàm incrementi, utique non difficillima fuit curatio, sive ab initio Febris intermittens, sive continua incubuisset; sive, post hanc, intermittens iterum exciperet. Ubi autem status accessit, cuncta ea pejora fiebant. Siquidem & curatio ipsa longè difficilior reddita est, & continua Febris, quæ occupaverat, in plures abibat dies, quàm antea, & huic Aphthæ sæpenumero supervenire, & alia pessima videbantur. Cumque continua se inclinaret, intermittentem nihilominus accersire, fere qualem dixi, eamque pejoris, quàm quidem antea solebat, indolis. Is status obtigit, ut opinor, de mense *Novembri*, vel certè ante *Octobrem* exeuntem. Neque diuturnus admodum exitit.

Status.

titit. Cæterum sub hyemem manifestè Declina-
 se remittere, tandemque quartanas in tio.
 Febres descisere, malum cœpit. Ex
 his quædam suâ sponte, nullâque pri-
 ûs habitâ adversâ valetudine, conti-
 gerunt: quædam Febri quidem præ-
 gressâ, veruntamen post longum tem-
 pus: quædam verò continuò post hanc
 homines invaserunt. Atque hæc de
 morbi quidem temporibus diversis no-
 tata sunt: nunc ad symptomata acce-
 dendum est, quæ communia fere cuili-
 bet ex his extitere.

V I I.

Itaque vomitus aderat in plerisque
 gravis; in aliis verò id ipsum deerat. Sympto-
 Quidam bilem, quidam pituitam, qui- mata præ-
 dam alios humores, alii unum genus cipua.
 bilis, alii aliud, nonnulli omnes hu-
 mores permixtos vomitu excernebant.
 Maximèque bilis vitellina inter princi-
 pia hujus mali: deinde in incremento
 ejus, aut etiam statu, utique non hæc,
 sed æruginosa, vel porracea, id est,
 bilis ab acido humore depravata, pro-
 diit. Circa præcordia cuncti incre-
 dibiles fere angustias patiebantur:
 fuere tamen ex his qui levius, & qui
 nullatenus

nullatenus angebantur; fuere, qui nec respirare, nisi ægerrimè, nec quiescere, nec uno loco jacere potuerunt. Dolebat in multis hominibus caput: cæterum in aliis id ipsum minimè malè habuit, aut certè leviùs, aut nisi certis intervallis, aut certo, vel incerto, tempore paroxysmorum. Vigiliæ, & sitis, & inquietudo, & jactationes, hæc quidem universos fere affligebant; quamquam nec deerant, in quibus illa incommodum non afferrent, & vel omnia abessent, vel unum, vel plura. In multis cita alvus: in multis adstricta eadem; His præcipuè quibus initio Diarrhœa non erat: quibusque fluebat, eadem varietas excrementorum, quæ vomitûs, apparuit, quæque in omnibus symptomatis. Utraque autem resectio, vel ab initio, nonnullos exercuit, eâ ratione, quâ qui cholera laborant. Quodque maximè mirum censendum est, hi & faciliùs morbum ferre, & multò celerius ab eo liberari videbantur. Artuum dolores, & lumborum, & abdominis, & totius corporis, & hi aliquando certâ sede fixi, aliquando instabiles, & vagi, complures divexabant,

bant, quamvis non item alios, nec eadem gravitate. Hæmorrhagiæ in multis periculum attulerunt, incipiente in his, in illis verò desinente morbo, sive è naribus, sive è pectore, & aliunde. Lumbricis item multos exercitos constat, & hos excreville, tum viventes, tum mortuos, tum per alvum, tum per os, quosdam inclinate jam morbo, quosdam consistente. His accedebant tormina, quæ multos quoque graviter habuere, quamvis vermes non prodirent; cum in aliis nihil tale. Fames nulla, & appetentia cibi penitus prostrata, magnam partem hominum tenebat, quæ quoque, mutato morbo, in his facile instaurari visa, in illis diutius perseverare. Sputatio in multis multa, diu gravis, imprimis his, qui in quartanam Febrem evadebant. Quin & aliis, jam inde à primordio adversæ valetudinis.

VIII.

Vertigine autem tentari, & in or- Plura Sym-
bem agi caput, præcipuè convalescen- ptomata.
tum, tam erat commune symptoma,
quàm quòd maximè, quamvis semel
dixi, nullum signum, in hoc morbo
extitisse

extitisse constans, & perpetuum: Symptomata, qualia Scorbuticis inesse solent, frequentes aded vexabant, ut clarissimus Schachtius non dubitavit, morbum Scorbuticum pronunciare. Veruntamen, hæc si non essent, nihil Scorbuto similis, quàm morbi instantia, & varietas symptomatum, & eorum in aliis, atque aliis, dissimilitudo perpetua. De cætero, complures citò Scorbutus invadebat, & huic se morbo jungebat, in multis præire visus, at in hominibus non paucis, hic in Scorbutum desciscere. Insequebantur tumores pedum oedematosi, morbo declinante, & inflatio totius corporis, & in quibusdam hydrops ascites, & in aliis nihil horum. Quamvis pauci evaderent sine languore magno, & diuturno. Ac ventris quidem distentiò diu quibusdam manere, post morbi recessum, nec ita promptè auferri, sive suà sponte, sive Magisterio aliquo, commotâ alvo, visa est. Attamen, si flatu prodibant, ab his quidem illa anxietas, quam dixi præcipuam fuisse in hoc morbo, minor aliquantò fiebat. Inter hæc, communis erat plerisque pulsus, & exiguus & imbecillis;

Epidemico.

17

cillis, & celer, & frequens. Commune quoque frigus inter initia febris; his quidem nec grave, nec longum; illis autem utrumque. Calorque insequutus est, quibusdam mitis, & tolerabilis; in quibusdam ariditatis sensum, & vehementem acrimoniam ostendens. Quibusque hæc incidebant, il tum crebrius spiritum ducere, tum difficilius, tum, ob anxietatem insignem, uti canes, anhelose. Notatumque est, qui potionem liberaliter ingererent, majoribus anxietatibus premi. Nec satis erat rejecisse, quod angustia decederet. Quin etiam vires usque eo interciderunt his, vel illis ægrotantibus, ut post bidduum, triduumve, in lectulo se commovere non expeditissime possent. Idque malum, quemadmodum supra posui, tardissime restitutum est. Denique color multis, qualis mortuorum esse solet; mansitque nonnullis post morbum, quam diutissime illud signum.

C

IX.

Morbi ge-
nius.

Caterum nihil inconstanti morbo admirabilius. Itaque, in his, facillimè exundebatur; in illis, non nisi difficillimè. In quibusdam intra quatuor, vel septem, vel etiam quatuordecim, expiravit dies: cum in quibusdam aliis vix totidem dierum septimanæ, vel menses, curationi satis essent. Fuere, qui levissimo epoto medicamento, vel Vomitorio, statim sublevati sunt: fuere & qui incassum cuncta artis præsidia adhibuere, tametsi centies repetita. Nonnulli certam morbi typum, & notum aliquod febrium genus, perpeSSI sunt; nonnulli per incerta omnia affligebantur. Quidam scilicet, curato morbo, evadebant: quidam, eo non minus scilicet sublato, relabi tamen. Ex his quidam semel recidivam faciebant, quidam multoties, quidam brevissimis intervallis à morbo, quidam longissimis. Quidam non tam relabi in eundem, quàm eundem morbum de novo pati videbantur. Alii nec ad sanitatem accedere, nec relabi; sed, ut cursores equos, sic de die in diem morbos

morbos mutare deprehensi sunt. Ex
 his certi, quibus ab initio febris con-
 tinua fuit, ab ea descivere in tertian-
 nam; & abhinc in tertianam duplicem;
 deinde in cottidianam; dein rursus in
 tertianam; & ab hac postremo in quar-
 tanam. Quæ & ipsa tollebatur, & re-
 dibat; & sæpius abitum simulans, rursus
 emergebat; & duplex cum esset, in
 simplicem; & simplex in duplicem;
 evadebat. Alii vero, quibus inter
 initia tertiana febris incubuit, primum
 facile sanabantur: utique certi etiam
 sine medicamentis: in tuto se existi-
 mabant: res proinde suas, ut ante,
 agebant. Sed hi gravissime postea
 periclitati sunt, morbo non solum re-
 deunte, verum etiam in pejorem con-
 verso. Alii simplici correpti tertiana,
 mox in duplicem; vel continuam fe-
 brem; vel cottidianam; decidebant:
 & hinc rursus in simplicem; & subinde
 in incertam, & erraticam; & non
 pauci in lentam, commigrabant.
 Commune multis fuit, aphthis erump-
 pentibus, febre statim levare. Aliis,
 ne id quidem profuit; & hi de vita
 periclitabantur. Quidam iterum, &
 tertium, aphthas, nec leves eas quidem,

sed quàm maximè confertas, & graves experiebantur. Quidam nullas; vel omnino paucas. Multi febre sublevati haud idcirco morbum exuebant, sed imbecillitate virium diutinè laborabant, & vertigine tentabantur. Et qui veteres morbos experti fuissent, in eos confestim ibant, quales erant Ischias, & Podagra, & Arthritis, & Scorbutus, & Lippitudo, et dolor capitis, et innumera hujuscemodi.

An defini-
ri possit?

Ac fatis multa diximus de Symptomatis. Neque interea cuncta me retulisse arbitror. Neque quenquam mortaliū id nisi ægerrimè præstare posse, ut cuncta commemoret, quæ singulis hominibus evenère in hoc morbo. Itaque ex infinitis propemodum pauca selegimus, quæque maximè fuere conspicua, et vulgaria, et in multis cognita, et perspecta. De iis quæ rariùs contigerant, et non nisi paucis hominibus, nihil omnino dicentes, cum id infiniti sit laboris. Sed neque tertia pars illorum, de quibus retuli, in plurimis, incidebat: et in
his

& graves
las; vel
subleva-
ant, sed
orabant,
Et qui
lent, in
es erant
ritis, &
et dolor
odi.

Sympto-
a me re-
uenquam
præstare
ret, quæ
hoc mor-
emodum
ximè fu-
t in mul-

De iis
non nisi
nino di-
oris. Sed
e quibus
at: et in
his

his plura, in illis pauciora, evenie-
bant: & in quibusdam omnia, quæ
supra posita sunt, & eò amplius: &
nullum aliquod Symptoma omnibus
perpetuum fuit: et quisque nova sibi
non rarò signa adsciscebat, quæ in aliis
neutiquam apparuere. Prorsus, ut,
in tanta varietate, notam aliquam
morbo huic inurere, et ea dicere, per
quæ à quibusvis aliis discerni posset,
sive recentibus malis, sive vetustiori-
bus, qualia signa Pathognomonica Græ-
cis appellantur, pene impossibile vi-
deri possit. Utique enim illa signa,
neque sola, neque certâ multitudine,
finiri posse, ex dictis constare debet.
Ac proinde hunc morbum, neque
propriâ definitionem, ut quædam æ-
gritudines, neque descriptionem, nisi
difficillimè, ut Scorbutus, & quædam
alia, sustinere. Verique simile est,
quod initio dixi, & à clarissimo
Schachtio pronunciatum est, huncce
morbum *intus*, & *in cute*, ut ita lo-
quar, Scorbuticum fuisse. Non so-
lum, quodd, inter initia, infinitus po-
pulus de Scorbuto conquestus est, &
utriusque communia fuere symptoma-
ta complura: verum etiam propte-

reæ quod nullis legibus circumscriptus
omnia tam constanter habuerit alia
atque alia; & neque finitione se, ne-
que descriptione, comprehendi pate-
retur.

X I.

Quæ signa
maximè
commu-
nia.

Hæc cum ita se haberent, fuere ni-
hilominus conjecturæ quedam, quæ
morbum istum, utique ab initio pro-
derent, notumque omnibus facerent,
ipsum, non alium, esse, ne anceps ju-
diciū Medicorum esset. Seu quia
illa signa eo modo affligebant, quo qui-
dam vix aliis: seu morbi frequentia
suspicionem faceret: seu natura ipsius
& more, indicia sui non obscura præ-
sente. Igitur ex omnibus, quæ su-
pra retulimus, si qua aliis aliis com-
muniora, hæc certè maximè fuere.
Fere autem illa contingebant; & in
paucis visa sunt abesse; &, si tantum,
non tamen omnia. Nausea, vomiti-
ones graves, angustie circa præcor-
dia, gravitas membrorum communis,
& lassitudo, vertigo, vigilia, sitis,
jactatio, languor recedente morbo,
& quæ his similia sunt. Quamquam
hæc

ascriptus hæc posterlora & in omni febre possint
 erit alia, contingere, & propterea hunc mor-
 e se, ne- bum vix patefacerent. Illa tamen,
 adi pate- quæ primò posita sunt, vomitio, &
 nausea, & angustia, & lassitudo, & do-
 lores, aded vix sunt omnibus esse com-
 muniâ, ut nulla magis, & inter initia
 hujus morbi pene sola illum nobis com-
 monstrabant. Procedente morbo,
 mutabilitas ejus ipsius, vel pertinacia,
 & frequens recidiva, & in alios, at-
 que alios, morbos commutatio, &
 longa imbecillitas, & vertigines, il-
 la verò nullum dubitandi locum relin-
 quiebant, in quibus existerent. Nam,
 quod maxime mirum videri possit, in
 quibusdam cita sanitas, in quibusdam
 eadem non nisi tardè consecuta, indi-
 cia hujus morbi pene paria fuere. I-
 gitur, cum hæc nisi post tempus ali-
 quod in conspectum se non darent, ac
 interea maxime referat, quis morbus
 sit, a principio medicum cognoscere,
 neque vomitiones illas perpetuo ad-
 sent, certe vel solè restabant angustia
 præcordiorum, quæ Medicos cum
 inducerent ad illius morbi cogni-
 tionem, vel pigris, & lassitudi-
 nem, vel penes men-
 tem

tem Medici iudicium omne
rat.

X I I.

Urinæ.

Ac miretur fortasse quispiam, nul-
lam, inter hæc omnia, urinarum no-
mentionem fecisse. Sed in promptu
est respondisse, illas aded fuisse vari-
as, uti fere fit, & instabiles, ut ex illis
nulla certa ratio haberi potuerit. Ne-
que mirum, siquidem & pulsus ipse
& typus febris, & idæa valetudinis hu-
jus, tales quoque fuere. Ceterum u-
rinas Scorbuticorum similes, nullus
non centies vidit. Et siquis alius, hic
color, & consistentia, & hæc conten-
ta, maximè fuere familiaria. Si illa
non erant, utique, in aliis, rubri
coloris, & ardorem præ se ferentes,
ab initio adversæ valetudinis, & cras-
sifusculæ tamen erant. Quibus osten-
sis, mox intra se turbari, & sedimen-
tum copiosè detruere, videbantur.
At, in aliis, id ipsum sine mora obti-
git, ut quam minimè pellucerent, sed
simul ac emissæ essent, aut turbidæ,
aut turbatæ lymphæ, colorem refer-
rent. Neque crudas, quas vocant,
urinas,

omne e-
 211 100
 211 100
 211 100
 iam, nul-
 arum nos
 promptu
 uisse vari-
 ut ex illis
 rit. Ne-
 alius ipse
 udinis hu-
 eterum u-
 s, nullus
 alius, hic
 ec conten-
 a. Si illa
 is, rubri
 ferentes,
 e, & cras-
 us osten-
 sedimen-
 debantur
 ora obti-
 rent, sed
 turbida,
 em refer-
 vocant,
 urinas,

urinas, aut quas tenues, & aquæ simi-
 les, nisi in perpaucis, notare licuit.
 Neque concoctionis signa se raro ex-
 hibuere; sed, relabentibus iisdem,
 minus tutò fidebatur. Par quoque
 ratio fuit signorum, quæ colliguntur
 ex lingua, de quibus pariter neque *Lingua*,
 verbum fecimus, neque certam ob-
 servationem instituere, ut opinor,
 quisquam valuit. *Insignia* quiniina
Delphensia, quod genus signi in pessi-
 mis numeratur in Hollandia, nullam
 certitudinem conjecturando præbuere.
 Sed in quibus visa sunt adesse, quod
 non raro incidit, interdum malum e-
 ventum, interdum verò contrarium,
 præagere solebant. Non minùs quàm
 linguæ reliqua signa, de quibus dicere
 supervacuum esse existimo. Idemque
 dici deberet de Crisibus, nisi quòd
 hic locorum has multi propterea mi-
 nus curant, quòd minùs utilem existi-
 mant illarum observationem, quòd
 tamen falsissimum esse constat: nimi-
 rum, in quamplurimis, & incertas,
 quoad tempus, & infidas, quoad
 spem, & non tutas, quoad eventum,
 extitisse. Visi tamen ægri fuere, qui-
 bus perfectæ Crises, ut vocant, & ci-
 tam

Crises;

tam solutionem à morbo, & securita-
tem omnimodam præstiterunt. Vix
è converso, quos eadem graviores suo
tempore, id est, quarto, septimo,
undecimo, quartodecimo die, ex-
tinxerunt. Veruntamen, ex omni ge-
nere Criseôn, nullum notare licuit,
quod quidem huic feбри esset propri-
um, ac constans. Usque aded mor-
bus iste per incerta omnia ferebatur,
ut si inconstantiam ipsam depingere,
morbum tamen hunc non idcirco lice-
ret.

Quinam
præcipue
correpti.

Sed ne hoc quidem, quamvis dili-
genter requisitum, annotare licuit,
quod genus hominum, ~~malam~~ istud
præcipue, inter reliquos, afficeret.
Satis enim constat, quosdam morbos
etiam Epidemicos, his hominibus
magis, illis minus infestos fuisse. De-
inde certos sceminis, certos pueris;
alios ætati huic, quam illi, plus no-
cuisse. Itaque, ante decennium, cum
febris huic similis Epidemica, cujus
ante mentionem fecimus, urbem Ley-
dam depopularetur, divites, & splen-
didas

didas personas, pene omnes, è vivis abstulit; reliquis parcebat: Ut è septuaginta viris rem publicam administrantibus, vix omnino duos superstites esse siverit. Ast in hoc malo nihil simile. Equè enim divites cum pauperibus, viros cum sceminis, æquè omnem ætatem invadebat. Nullumque discrimen ægrotantium dabatur, seu hanc, seu illam, vitæ conditionem sustinerent. Cæterum dissimulandum non est, quosdam non desuisse, qui pueris, ac infantibus, quàm reliquis, hunc morbum benigniorem fuisse crederent; id ipsum tamen aliis negantibus. Ac inter civitates Belgicas, quæ populo, ac frequentia hominum, cæteris antecellunt, paulum initio discriminis animadversum est, utra magis laboraret. Ut eadem gravitate pænæ simul Amstelodamum, & huic proximam splendore Leydam, æquè Hagam Comitum, ac Roterodamum, non minus Harlemum, quàm Delphos, uno tempore affligere videretur. Attamen band ita multò post patuit successu, urbem quidem Leydam paulò minus reliquis laborasse. Præcipueque ille rumor percrebuit,

Quæ Ur-
bes.

Ruri, an
in urbe,
pejus fue-
rit.

bit, quòd hìc pauciores, quàm in illis locis, vità decederent. Quòd nihilominus & numero Medicorum, & horum quoque præstabilitati, jure posset attribui. Nihil item initio discernere concessum, ruri, salubrius habitaretur, an in urbibus, cum in minoribus oppidis, ac pagis, non minus gravem tempestatem hanc experirentur homines rusticani, quàm cives. Nunc tamen illam opinionem invaluisse video, quæ multò perniciosius hoc malum in agris, quàm intra muros, extitisse ferat. Quin etiam longè plures inibi diem obiisse. Quod, utrum ad defectum Medicinæ referendum sit, an aliam ad causam, ignoro. Credibilius tamen est, ubi Medici deessent, ibi necessario plures desiderari debuisse.

XIV.

An malignus ex-
titerit.

Inquisitum quoque est in malignitatem morbi. Multis, ut in Anglià, eum malignum prorsus constanter appellantibus; aliis, in quibus erant Leydenses, eam vocem vix unquam usurpantibus. Ac de malignitate quidem,

nam in
Quod
icorum,
ti, jure
nitio di-
rius ha-
in mi-
non mi-
experi-
m cives,
invalu-
osus hoc
muros,
n longè
uod, u-
referen-
ignoro.
edici de-
siderari
maligni-
Angliā,
ntanter
ns erant
unquam
ignitate
quidem,

quidem, in utramque partem disce-
ptari posse video. Itaque in primis
definiendum esset, in quo illa consistat:
licenim citò rixa conquiesceret. Ne-
que enim omnis morbus, qui acutus,
est quoque malignus: neque is, quo
infinitus populus corripitur: ut ne-
que, cum quis morbus difficile sana-
tur. Itaque ab optimis Authoribus,
in quibus quidem Schachtium, cla-
rissimum virum, esse volo, de ma-
lignitate sic statuitur. Scilicet, ut is
solum morbus ex hoc genere habendus
sit, qui protinus ab initio adversæ va-
letudinis, id est, secundo, tertio,
quartove die, summopere vires pro-
sternat, ut ægrum mori putes. Qui
interea morbo congruentia minime
habeat symptomata: ut, si hæc pauca,
& nullius fere ponderis, ille vehe-
mens sit, aut contrario modo, hic fe-
re contemnendus sit, illa verò & for-
tissima, & maxima, ingruant. Qui
sæpe homines inexpectatò rapit, delu-
sâ spe, & promissis Medicorum. Qui
remediis, optimâ lege præscriptis,
nullatenus obtemperare vult. Vel
qui ignotus penitus est, & ob id novis
sebis indiget. His illi, & similibus,
morbum

morbum malignum circumscribunt. In quo quis non videt, eum à pestilenti morbo, aut etiam peste ipsa, nihil nisi gradu distare, & fortasse numero occisorum. Id quod iidem clarissimè profiteri solent, cum, manentibus signis, quæ posita sunt, pestem dicant, inter initia, plures tollere correptos, quàm quibus parcit, morbus autem malignus plures sinat evadere, quàm quos rapit.

X V.

Quibus de causis quidam negent. Haftenus reperitur doctrina, quæ de morborum malignitate traditur. Ergo illi sapientiæ professores, cum ultra hos cancellos progredi nollent, notam illam propterea minimè huc adsciscendam judicabant. Perspiciebant enim, si vera illa signa sunt malignitatis, ex his, ne unum quidem, huic malo convenire. Nam neque vires tantopere ceciderunt, inter principia morbi, ut protinus ægris metuerent, quamvis imbecillimæ in quibusdam essent. Neque symptomata, vel morbus, adeò graviter incubuerunt, ut inter se vix congruerent. Neque subito

Epidemico.

31

subito tollebantur homines. Neque ullo tempore auxiliis non facilem, & obtemperantem, se malum ostendit. Nec, quod initio dixi, ad nova confugiendum fuit remedia, cum veteribus egregie pugnassent. Quæ quidem omnia, tum ex iis, quæ dicta sunt, hætenus, tum ex his, quæ dicuntur, constare possunt. Nam, quod ad remedia pertinet, dicendum id sæpius est, vix ullo tempore morbum fuisse cognitum, præsertim ex genere Epidemico, qui facilius medicamentis omnimodis cederet, veteribus scilicet, optimisque, & præstanti quadam arte præscriptis. Id ni ita fuisset, fieri certè nullo modo potuisset, quin, uno tempore, innumerabilibus laborantibus, multò plures periissent, vel potius infiniti mortales. Et tamen in urbe Leyda, frequentissimâ, ac maximâ, cum ad summum gradum invaletudo pervenisset, cum nulla domus sine ægro esset, aut etiam pluribus, cum ingens Medicorum manus, quæ in illa urbe, utpote florentissimâ Academia, nunquam defuit, vix, ac ne vix quidem, tot ægris invisendis par esset, liquidò constitit omnibus ex
censu

censu capulorum, in quos singulos tributum ibi publicum penditur, numerum morientium intra septem dies vix vigesimum attigisse supra consuetam obire multitudinem. Id quod, per eos menses, propemodum quotannis, adultâ ætate, etiam cum sani sunt homines, solet contingere. Quin is quoque numerus brevi tempore minui, et intra paucissimas septimanas dierum, in pristinum censum redire visus. Quod si Amstelodami, ex eodem censu, multò plures solito, quam Leydæ, diem suum obière, prorsus id attribuentum erit; vel frequentissimo populo, vel exterorum hominum multitudini, vel projectæ conditionis plebi; quæ maximis in urbibus perpetuò magna sanitatem despiciatui habet; vel paucitati Medicorum præ Academia; vel imperitiæ eorundem, et audaciæ, in quibus sunt Empyrici, quorum quidam inibi permagna vis est, vel militibus ex castris redeuntibus, vel caritati Medicorum; majora, quàm alibi, stipendia exigentium, ex quo factum, ut complures ne opem quidem illorum poscerent. Etenim has omnes causas, et eò plures, in civitate confertissima

fertissima dari constat. Quæ cum ita essent, quantum fama percrebuit, vix centeni, bisve centeni homines, nec nisi paucissimis octiduis, ultra numerum solitum, è vivis excedere comperiti. Quod etiam sine Epidemia, vel morbo maligno, evenire potuit. Neque enim id rarò in illa urbe, per æstatem, præsertim solutis castris, contigisse audio, nihil interea populo, nec utique Medicis, de peste, vel malignâ valetudine sollicitis.

X V I.

Igitur cur malignitatis notam illi Objectio-
morbo inurerent, qui solito plures de num soliti-
medio minimè tollebat? At, dicitur
quispiam, curatu erat difficillimus.
Mendacium, ingens. Satis enim constat, innumerabilem plebem, vel sine
Medicina sanâtam esse. Et remedium
virtus tam efficax ubique fuit, ut
illam nemo sine admiratione adspiceret.
Ut dicerent, per id tempus, juvenes
Medici, quique etiamnum studiis
inhærerent, se nullo optabiliore
anno potuisse ad artem faciendam accedere.
Lucrum enim, & famam,
D facili

facili negotio se comparaturos: nec, ob numerum ægrotantium, defuturos clientes; nec, propter morbi modestiam, sese à calibus timere. At redibat morbus, & protrahebatur, & longam imbecillitatem à tergo relinquebat, & alios quoque morbos, & hi subinde alios adsciscebant. Quæ omnia nos supra quoque passi sumus. Verum id est: veruntamen dicam de singulis. Ergo *redibat morbus*. At ne media quidem pars hominum, nec fortassis tertia, nec quarta, id ipsum experti sunt. *Protrahebatur*, dicis. At, tibi dico, in paucis: quos item nullo tempore remedia non juvabant. An si una febris quarto, alia septimo, alia quartodecimo, alia vigesimo die solvatur, hæc, quia protractior, propterea maligna dicenda? Ego potius malignam existimarem esse, quæ quarto, vel septimo, ægrum contra vim remedium eripiebat. Huic verò notam malignitatis demerem, vel ob id ipsum, quod in longitudinem abiret, & vim Medicinæ persentisceret. Ab illa enim fieri putandum, ut morbus moram trahat. Nam nisi vel Medicinæ, vel naturæ ipsius, auxilia adjuvarent,

s: nec,
futuros
mode-
At re-
tur, &
o relin-
bos, &
Que
sumus.
icam de
At ne
nec for-
sum ex-
s. At,
em nullo
nt. An
no, alia
die sol-
propre-
tius ma-
quarto,
n reme-
d notam
ob id-
abiret,
et. Ab
morbus
Medi-
lia adju-
varent,

varent, qui fieri posset, ut non omnes morbi citò perimerent? Ex his apparet, in quibus protractior fuit hic morbus, non propterea malignitas extitit: sed nec idcirco difficilis curatu fuit, quòd in paucis id eveniret: & in his quoque auxiliorum efficaciam malignitatis absentiam testatam esse. Attamen imbecillitas virium, & vertigines, & similia, diutius perseverare visa. Fateor. Sed in iis vel præcipuè, qui Medicos, & medicinam ipsam, præpropere dimittebant. Et hæc mala, seu per se, seu facili ope, cum eos revocassent, tollebantur. Nec, in paucis, illa ipsa contemnebant Medici, tum vitium aëris, tum morbi genium, causantes. Nec ullis fere periculosa erant. Ergo quæ tam magna in his malignitas subest? Morbos alios, inquis, relinquebat. Sed qui nec difficile tollebantur, nec periculosi existerent. Quid in hac re malignitatis invenis? Omnino si iis esset difficillima curatio, & hæc periculosissima, possem ego tecum malignitatem suspicari. Nunc, cum hæc omnia abessent, in alia omnia eo. Curati alios adsciscabant. Veruntamen quos eadem fa-

D 2

cilitas

cilitas curare videbatur: quibusque
nihil plus malignitatis inerat, quam
qui præiverant.

X V I I.

Ulterior
solutio.

Breviter dicam. Hi, quos diu alius ex alio morbo trahebant, pauci fuere præ numero ægrotantium. Ferèque omnes, & cachectici, & invalidi. Quodque notare dignum est, tum id accidebat in plerisque, cum mentem integrum, aut eo amplius, ex Epidemicâ ægritudine convaluissent. Ad hæc, vix aliud malum in hac vicissitudine, quam quod alias in Cachecticâ specie corporum, experiri licuit; ut, uno morbo curato, alius suboriatur. Nec, ob id, morbos malignos dicimus esse. Vel certè, si id ita esset, hi nunquam esse desinerent. Inerat verò discriminem, quòd hi morbi multiplices facilius, & tandem penitus curati sint. Cum quidem, in pessimo corporis habitu, quòd alias accidit malum unum post aliud, vix unquam integrè ad sanitatem perducatur, nec nisi multorum annorum spatiis. His ita præstitutis, potuit fieri (exponam

ponam quippe aliorum ratiocinationes de hoc morbo) ut, in multis, tot morbi succedentes nullatenus à Febri Epidemicâ penderent, cùm jam illius, nec vestigium, nec vosa, diu fuisset. Verumtamen debilitatis corporibus sponte supervenerint, uti eadem in omne morborum genus prona esse novimus. Hâc enim de causâ accidere, etiam sanissimis temporibus, ut debiles, & eos, qui Cacoehymici, vel Cachectici, appellantur, tot mala, & quidem alia ex aliis subnascantia, ad mortis usque diem insequantur. Corrupto scilicet sanguine, omnibusque partibus debilioribus factis, unde ille modò in has, modò in illas, vitia quidem sua, & recrementa, identidem refundit. Quod tamen cùm accidit, nec malignitatis notam habet: nec priores morbos, illos, qui consecuti sunt, peperisse dicimus. Igitur, quibus quidem sanguis & purus, & integer, erat, hi brevissimo tempore liberati sunt. Quorum pars longè maxima fuit, in hoc morbo. Qui eundem dyscrasiâ infectum haberent, hi tot mala experiebantur, non quia febrem ante habuissent, verùm enim verò

quia depravatum haberent cras-
rem.

XVIII.

Alia adhuc
argumen-
ta.

Quicquid sit, seu morbus unus in-
cubasset Epidemicus, seu decem post
alios alii consecuti fuissent, seu plures
simul tentassent, experimento consti-
tit, omnes curationem non difficillimè
recepisse. Ex iisque, qui ita decum-
bebant, paucissimos periclitatos esse.
Igitur, ut semel in omne tempus di-
cam, quod fuit, *perpetuum fuit in hoc
morbo posse sanari.* Nec remedia ullo
tempore, in quibusdam licet serius, in
his multò citius, non optatam opem
attulisse visa. Neve morbo, vel
symptomatis, vel morbis consequen-
tibus, operam applicuissent Medici,
spes illos unquam, nisi rarissimè, desti-
tuebat. Ea quin potius augebatur in
dies singulos. Ubi ægros non viribus
cadere, non vergere in pejus, sed
quantumvis lentè, proficere tamen
(loqui autem me de paucissimis nunc
meminerint) & vividos esse cerne-
rent. Et ad plura capienda validos,
quo

craso.

unus in-
cem post
eu plures
o consti-
fficillime
a decum-
atos esse.
mpus di-
it in hoc
edia ullo
erius, in
n opem
o, vel
sequen-
Medici,
è, desti-
batur in
a viribus
us, sed
e tamen
ais nunc
e cerne-
validos,
quo

quò plura cepissent, & symptomate u-
no extincto, aliud renatum tolli, & u-
num morbum post alium jugulari, &
nihil ineluctabile esse, & se quoque
confirmari, optimis successibus præ-
scriptorum, ad plura dum præscribenda
perferent. Nam, ad alios, quod
attinet, dixi jam, liberatorum longè
maximam partem, occisorum longè
minimam extitisse. Ergo, in illis,
cum ad multitudinem incredibilem,
in his, ad paucitatem singularem re-
spicerent quoque Medici, utique spes
illis in immensum assurgebat. Ut ni-
hil, in hoc casu, se non efficere possè
putarent. Quinetiam, si unquam a-
lias, etiam jocundè se nunc artem
exercere quidam professi sunt. Cum,
uno die, viginti se familiis valeq;
dixisse, nemine desiderato, ac rursus
ad totidem quidem alias appellatos
fuisse dicentes audiverim. Ergo, in
tam facili curatione, tam exiguo ex-
tinctorum numero, cæterisque rebus,
quas commemoravi, quorsum morbi
malitiam tantopere inculamus? Quid?
Annon hac æstate proximâ, cum & in
urbe, & extra urbem Londinam, plebs
satis magna decumberet, & novum
D 4 morbum,

Observatio
singularis.

morbum, et malignum, inclamarent homines, et ruri, ubi ego tunc aderam, multorum obitus audire multi expectarent proximis tabellariis, visum tunc temporis decedere, nunc ad triginta, nunc ad plures, de numero morientium solito? Idque, per eum mensem, quo vel maximè laboratum est. Quod ex catalogis vitæ defunctorum constitit. Igitur minimè ex numero laborantium; sed neque diem suum obeuntium, æstimare morbi malignitatem quemvis decet. Fit enim per hos dies, quibus quidem hæc scribo, ut intra dies quindecim, non minùs pauci quadringentis mortalibus, supra solitos, exceßerint vitæ. Utique morte inductæ, ex perniciosissimis destillationibus, et hinc ortæ Coryzæ, vel Broncho, vel Catarrho, et Tussi, et hinc febri, et aliis malis. Id quod, per autumnæ tempestatem, in hac urbe, insolens non est, etiam aliis temporibus, ut ne dicam, fere quotannis. Neque tamen interea malignitatem hisce malis inesse dicimus, per quæ plures his diebus eripiuntur. Vel quia parcè id ipsum fit. Vel quia necessariò id evenit, ut, urbibus maximis, modò pauciores,

Alia.
P. d.

amarent
unc ade-
e multi
riis, vi-
nunc ad
numero
per eum
poratum
efuncto-
è ex nu-
è diem
orbi ma-
it enim
ec scri-
n minus
s, supra
Utique
mis de-
Coryzá,
t. Tussi,
d quod,
c urbe,
mpori-
is. Ne-
n hisce
plures
a parcè
b id e-
modo
ciore,

pauciores, modò plures tollantur.
Vel quia inter anni tempestates ina-
qualitas semper est, & inter has au-
tumnus perniciosissimus esse consuevit,

X I X.

Ab Empiricis ergo, & illiteratis ho- Unde fa-
minibus, puto contigisse, ut vox ea ma malig-
malignitatis huic morbo indita pri- nitatis or-
mum sit. Utpote, quod curare vix ta:
poterant, id protinus malignum ap-
pellantibus. Ac indicio est libellus
perexiguus, nostrâ linguâ ab Empiri-
co conscriptus de hoc morbo. Quem
quidem ille, & novum, & malignum,
& prope pestilentem, appellat. Non
alia de causâ, nisi ut Medicamentum à
se Chymicè compositum populo ob-
trudat, ceu morbo huic tollendo sum-
mè necessarium. Jam verò quàm in-
gens multitudo & horum hominum, &
aliorum, hanc artem, quàm minimè
tenent, exercentium, in hac urbe sit,
nemo est qui ignoret. Itaque ab his
rumore accepto, in vulgus quoque, &
plebem omnem, manavit. Et novus
morbus audire cœpit, qui vetustate
cum Febribus, vel Scorbuto, antiquis-
simo

limo malo, certare fortasse potuit. Nam neque verisimile est, viros sapientes tali homini causam dedisse: neque Hercules unquam malignum id mali secum putasse, in quo ejusmodi notæ, quales supra posui, minimè reperirentur. Neque non statim vidisse, quantum discrimen intersit inter hæc duo, morbum quidem malignum, & Epidemicum morbum. Quatenus uterque sine altero utique dari possit, & aliquoties nostrâ ætate vidimus.

X X.

De morbis
hoc malum
consecutis.

Verùm redeo in ordinem. Ac dictum est de sanabilitate hujusce morbi. Nunc autem referam quidpiam singulare, dictis minimè contrarium, tametsi videri possit. Igitur, appetente autumno, prorsus uti fere fit reliquis annis, sic quoque nunc in quartanas multi deciderunt. Id ipsum jam a me dictum est, in his, quæ supra memorata sunt. Veruntamen ex omnibus morbis, in quos multi post malum hoc inciderunt, de quartanis experimento patuit, nullum pervicaciorem illo malo se præbuisse. Nullum penitus

le potuit.
viros sapi-
disse: ne-
lignum id
ejusmodi
minimè re-
m vidisse,
inter hæc
gnum, &
atenus u-
possit, &
nus.

em. Ac
nfce mor-
quidpiam
ntrarium,
appeten-
e fit reli-
n quarta-
sum jam a
upra me-
ex omni-
st malum
s experi-
caciorem
um peni-
tus

tus, curatu difficiliorem. Dixi, peni-
tus curari vix potuisse. Illud enim in-
terest dici; non tam eas adversus me-
dicinam rebelles, quàm adversus victo-
riam sui plenam, pervicaces fuisse.
Nam, quòd maximè mirum censerì
possit, cedebant illæ viribus hujus ar-
tis. Nec minùs, quàm reliqua genera
morborum, utique remediis morem
tandem gerebant. Quin etiam in di-
em minui, & languere, & jam jam-
que mori: quodque his amplius est,
ex toto recedere: & nihilominùs in-
expectatò redire: & multoties cœsæ
tamen resurgere, & caput efferre, ut
ante, videbantur. Et denuò, medi-
camentis adhibitis, de ferocià cotti-
die paulum remittere; &, in singula
eorum viribus amissis, spem facere,
non ita diu superstites fore. Ut in-
tra mensem vel minus spatium, iterum
satis concederent. Cum, non ita mul-
tis diebus interpositis, rursus in con-
spectum prodirent, nec minùs vivas
sefe, ac valentes, quàm antea, osten-
derent. Hi ludi sæpius acti fuere in
quibusdam personis. Iique vel præci-
pue nobis præbiti sunt, in Nosocomio
Leydensi, per totam fere hyemem su-
periore.

perioiorem. Omnino quippe cū quartanarii homines ibi essent sex octōve, ex his, ne unus quidem, a sanitatē perducī potuit, nisi circū vernū tempus huius anni, qui nūc etiam labitur. Cū interea hyem illā, quæ proximā præcessit, vel mediā brumā, & per id tempus, quo frigora essent maxima, ex his, qui quartanarii erant, redintegratos nonnullos viderimus. Idemque aliis etiam annis fieri consuevit.

Prædictio
Schachtii
de quartanis.

Attamen ex iis, qui aderant, utique neminem mirari subiit hæc molestias cum quartanis susceptas, quantæcunque etiam fuerint. Illas etenim clarissimus vir Schachtius, medius fidius vates acerrimus in morbis prædicendis, disertis quoque verbis non minus, quàm quæ supra comprehensa sunt, & futuras, & tales etiam, id est, molestissimas futuras, jam dudum prædixerat. Ita enim ille, diu antequam res eveniret, quàm sapissimè: *Videbitis ex iis, qui hac Febre Epidemicā nunc laborant, multos degeneraturos, per autumnum,*

ippe : cum
essent sex,
quidem, ad
nisi circa
qui nunc
rea hyeme
it, vel me,
s, quo fri-
qui quar-
nonnullos
etiam an-
nt, utique
molestias
taetæcun-
enim cla-
lius fidius
edicendis,
minüs,
sa sunt, &
st, mole-
prædixe-
quam res
Videbitis
nunc la-
per au-
tumnum,

tumnum, in quartanas febres. Quod
ubi evenierit, videbitis item illas quarta-
nas curatu fore difficillimas. Ita enim
accidit anno 69, ut post febrem Epidemi-
cam illius anni innumera relictæ sint quar-
tana, quæ prorsus usque adeo fuere perti-
naces, ac rebelles, ut multa ex iis in bi-
ennium integrum perduraverint. Quid
clarius dici potuit? Habetis porro
his ipsis verbis, non duntaxat prædicti-
onem illius viri, verum etiam testimo-
nium singulare, & disertum, quodnam
iudicium ejus fuerit circa hunc mor-
bum, de quo agimus. Et quantopere
hunc is ipse cum Febre Epidemicâ illius
anni 69 comparare etiam atque etiam
studuerit. Verum de quartanis hacten-
us. Nam de curatione ipsis præstitâ
infra quoque dicetur. Superest hîc
duntaxat, ut dicam; proximum quar-
tanis locum tenuisse febres cottidianas,
seu tales essent, quæ propriè ejuscemodi
à sapientibus dicuntur esse, seu terti-
næ duplices, quas nonnulli auctores
cum prioribus, utique non satis hæc
duo distinguentes, solent confundere.
Ergo illud quoque valetudinis genus u-
trumque multis diu ineluctabile pene
fuit. Sed & hi fere tutò decumbebant.

Aliarum
quoque fe-
brium na-
tura.

&

& valentes satis se, dum morbis conficiantur, præbebant : & virtutem remediorum , quòd per hæc mitiora cuncta sibi esse dicerent, vix unquam desinebant laudibus efferre.

X X I I.

Quorundam exitus,

Respondetur.

Ast, uti non una omnium mortalium fortuna est, sic neque vita, nec è vitâ exitus omnibus hominibus idem contingere potest. Igitur inter infinita ægrotum millia, ad quos morbus hic pertinuit, & nihilominus auspiciatò hunc annum evaserunt, non defuere paucissimi alii, qui quòd pene subito erepti sunt, malignè decubuisse videbantur. Talis visa est fors Hadriani Severini bibliopolæ, talis quoque Arnoldi Syën, præstantissimi viri, & Professoris Botannici, talis perpauco-
 rum quorundam aliorum. Et hoc prorsus pertinet ad argumentum malignitatis, de qua supra dixi. Veruntamen omissum à me casu fuit, dum ad alia festino. De his ergo dicendum est ; primò, rarentissimos fuisse. Deinde vix constitisse, ut concedam ad morbi genus malignum illorum fata referenda

referenda esse, utrum febris Epidemica perierint, an alia. Quid enim? Annon omnibus annis febres malignæ incidunt, quantumvis paucae, veruntamen hic una, alibi altera? Quocirca si illo anno in populum paulò frequentiores febres ingruerunt, vel alii morbi, qui per sua signa discernuntur; anne propterea cunctos malignè agrotare dicemus, quòd unus, vel duo, ex eadem urbe, morbis malignis afflati sint? Sic enim optimi Auctores tradunt: non utique omnes, peste ferociente, peste ipsa è medio tolli. Sed, cum aliis morbis, tum aliis quoque febribus, minimè pestilentibus, eo tempore, locum dari. Ac prudentem proinde medicum esse oportere, qui ad hæc animadvertat. Interque innumerablem plebem decumbentem, quis peste afficiatur, quis non, nòrit discernere. Igitur pari modo potuit fieri, illi homines ut Febrem Epidemicam non habuerint, malignam Febrem habuerint. Quod ultrò concedere fas est.

X X I I I.

Alia solu-
tio.

Veruntamen hoc quoque adji-
mus. Illos, tum febrî hâc Epidemicâ
tum illâ quoque malignâ interiisse.
Quid inde colligitur? Sanè non mul-
tum. Etenim, quæ cæteris homini-
bus nec periculosa fere fuit, nec ma-
ligna, potuit ea quoque febris quibus-
dam, ob malum corporis habitum, ip-
siusque adeò sanguinis imprimis dyscra-
siam singularem, cum malignita-
te contingere. Ob hanc enim cau-
sam, vix aliam, verisimile est, malig-
nas febres, nunc hos, nunc illos tolle-
re, id est, sparsim, atque omni æsta-
te paucos. Cum quidem interea id
vitii quàm minimè ex aëre, vel vitiosis
effluviis, aliunde huc venientibus, con-
tractum sit. Quid enim? Venenum
nonne credunt Authores, qui optimi
habentur, intra corpus quoque no-
strum nasci posse? Neque semper ne-
cesse esse, ut populum alicui propriâ,
vel alienâ manu, propinetur, quò is
veneno intereat. Idem ergo dici hâc
quoque nil prohibet. Febrem vide-
licet Epidemicam, quâ correpti hi

homines

e. adjicia-
 epidemicâ,
 interiisse.
 non mul-
 s homini-
 t, nec ma-
 ris quibus-
 bitum, ip-
 nis dyscra-
 malignita-
 enim cau-
 st, malig-
 illos tolle-
 mni æsta-
 nterea id
 vel vitiosis
 ibus, con-
 Venenum
 qui optimi
 oque no-
 emper ne-
 i propriâ,
 ur, quò is
 go dici hîc
 rem vide-
 correpti hî
 homines

homines fuere initio adversæ valetu-
 dinis, ex subtilissimis particulis sali-
 nis, vel aliis, cruorem in corpore no-
 stro fervere facientibus, quæ vel
 in aëre, per id tempus, ubique geni-
 tæ, vel aliunde prorsus ventorum im-
 petu advectæ sint, ortum duxisse.
 Quòd ea verò febris in malignam able-
 rit, id sanè, ex harum conjunctione
 cum particulis nescio quibus aliis in
 corpore repertis, sed tamen venena-
 tis, factum fuisse. Potuitque etiam id
 fieri, ut tam extus inspiratæ, quàm
 intus existentes, id est, neutræ illa-
 rum atomorum, veneno pollentes per
 se essent. Utique autem conjunctæ,
 & inter se agglutinatæ, venenum ni-
 hilominus, vel, quod huic proximum
 est, malignam vim progenerint.
 Quippe, ad hunc modum, Sp. Vitri-
 oli, Sp. quoque Nitri, tuta sunt me-
 dicamina, & Medicorum præscripta
 rectè subeunt, quoties libet ea præci-
 pere per se, minimeque in societate
 alterius. At duo isthæc, si quispiam
 esset, qui vellet consociare, quid ef-
 ficeret? Docet id Wedelius, au-
 thor non contemnendus: *Regula medi-*
ca est, inquit, Spiritum Vitrioli, &
E Nitri;

Nitri, pro usu interno, nunquam esse misceandos. Induunt enim aqua, fortis naturam, quæ ex duobus his dragonibus fit, &c.

X X I V.

Symptomata quibusdam peculiaribus:

Superius reperitur symptomatum series bene longa, quæ communia quamplurimis hoc malo laborantibus fuere. Ergo etiam, præter hos, pauci quidam sub alijs detinebantur symptomatis & propriis, & singularibus. Id initio quoque diximus. Ideoque nec commemorare nos pigebit. Itaque feminae, per id tempus, non paucæ fuere, quæ citius quidem solito menstruatae sunt. Notati quoque viri, quos hæmorrhoides male haberent. Interdumque illæ venæ nimis fluere, interdum nihil exsudare compertæ sunt. Quibusdam dentes vacillarunt, & horum dolor ingens, & maximus, aliquamdiu molestus fuit. At longè pluribus maculae per membra insidebant, aut iis, quæ visuntur, in Scorbüticis, quàm simillimæ, aut certè eædem. Veruntamen in his magna quoque notata est varietas, prorsus ut in

esse mi-
rtis natu-
ribus sit,

comatum
omnina
orantibus
nos, pau-
tur sym-
ularibus.

Ideo que
it. Ita
non pau-
m solito
eque vi-
haberent.
uere, in-
ompertæ

illarunt,
maximus,

At lon-
ra inside-

in Scor-
aut certe

is magna
prorsus ut

in

in Scorbuto fieri solet. Nam Pete-
chiales, quæ nominantur, & reapse
tales existerent, aut nullos, aut non
nisi perpaucos, corripuisse audivi-
mus. Quamplurimos autem gingivæ
dolentes, & exsaniantes, & pure flu-
entes, diu affligerunt. Verumtamen
semel dixi, vix illa Scorbuti signa ex-
titisse, quæ hic se non ostenderint.
Tallaque hæc esse scimus. Achæmor-
rhagiarum, quas multi sustinere, su-
pra quoque mentionem feci. Ergo &
hæmoptoicos quosdam novimus, &
qui multum sanguinem, & qui dejecti-
ones saniosas, habuerunt, quibus quæ
multus è naribus cruor stillavit. Pau-
cisque aliis & rariore pone aures, &
in lingua, & spasmus, & similia, su-
pervenire. Nam cuncta referre, quæ
huic malo se adiungere, necesse non
est.

XXV.

Venio nunc ad extremam partem,
in hoc opere, nec tamen ideo minus
principalem, curationem huic morbo,
quæ adhibita sit, dicurus. Quæ quo-
que ipsa & jam supra positis idem fa-

De Cura-
tione.

Medicina
Sylvii.

cere debet, & iis novam quasi lucem
offundere. Igitur hoc loco præfari
expedit, utique quò cætera melius per-
cipi possint, Medicinam, quæ etiam
nunc circa ægros fit in Hollandia, mag-
nam partem Sylvium auctorem habuisse,
se, celeberrimum virum. Id, cum aliis
locis, tum vel præcipuè Leydæ
locum obtinet. Nempe eâ urbe, in
qua ille Medicinam professus est, &
per annos plurimos innumeris discipu-
lis tradidit. Qui ipsi postea per cun-
ctam Hollandiam disseminati, necnon
Germaniam (habebat enim auditores
Germanos etiam plures, quàm Bata-
vos : & parcius frequentata est Acade-
mia, ante proxima bella, ab ipsis
Hollandis hominibus, quàm Germa-
nis, ex immensâ regione eò discendi
cupiditate confluentibus, & proprias
interea sedes Academiæ deferen-
tibus) hujus quoque viri doctrinam
longè latèque propagarunt. Cæter-
um ille non tantum medicinam in
Scholis, id est, illius artis contempla-
tionem, Academicis illo tempore præ-
legebat : Verum etiam quod præci-
puum, & maximum, in hac arte est,
praxim quoque ipsam, sic enim appel-
latur,

latur, & veram exercitationem scientiæ nobilissimæ penes ægros in Xenodochio, eosdem edocebat. Et corpora coram iis morientium quàm sæpiissime incidebat. Hincque, non aliunde prorsus factum, ut in iis libris, qui etiam nunc prodeunt quotannis in lucem, *Ephemerides dico Germanicas Academicorum naturæ curiosorum*, non infrequens admodum Sylvii, & observationum, quæ sub eo præceptore contigere Leydæ, habita sit commemoratio. Discipulis videlicet Germanis res illas Leydæ addiscentibus, ac inde usque in extremos Germaniæ fines transferentibus.

X X V

Quibus ita generaliter de doctrina Sylviana præstitutis, nihilominus eam nunc in duas species dividere convenit. Ergo subtiliorem partem, Theoriam in Scholis dictam, quæ triumvirali humore tota nititur, neque, à principio ad finem, morbos, & horum causas, & cuncta, quæ intra corpus contingunt phenomena, per infinitam, & variam talium humorum diathesim,

Theoria,
id est, hypothesis
Sylviana.

explicare desinit in libris ejus viri, jam dudum est cum Hollandi quoque ipsi deseruerunt. Alteram partem, praxim cognominatam, illa multò evidentiorē, retinuerunt. Nam neque, vivente etiam dū Sylvio, & eam opinionem insigni fortitudine propugnante, pars ea caruit hostibus unquam. In quibus fuit Drelincurtius, acerrimus vir, tunc temporis Medicinæ, nunc verò & hujus artis, & quoque Anatomix professor Leydensis, quique auctor, & parens, esse creditur ejus libri adversus Triumviralem humorem, qui Iano Leoniceno attribuitur. Neque etiam illis annis ea doctrina adeo multos ad se pellexit. Neque pars altera, quæ tota in curatione est posita, & remediis præscribendis, laudem unquam non mereri visa est: & innumerabiles sequaces habuit, & fortasse habitura est. Erat enim ille vir, si quis unquam alius, morborum curandorum peritissimus. Et quamcumque affectionem tractandam suscepisset, cunctos admiratione corripiebat, cum nihil, quantumvis difficile, non curatum vidissent. Quin etiam Medicamentorum efficacia, & dexte-

ritas,

Practica
pars poti-
or habita.

vir, jam
noque ipsi
em, pra-
aultò evi-
Nam ne-
o, & eam
ine pro-
stibus un-
incurtius,
ris Medi-
& quoque
is, quique
latur ejus
m humo-
tribuitur.
doctrina a-
Neque
tione est
adis, lau-
est: & in-
& for-
nim ille
orborum
t quam-
am iusse-
corripie-
difficile,
n etiam
& dexte-
ritas,

ritas, quâ quidem is singula adhibuit,
tanta visâ est discipulis, ut prope in-
credibilis haberetur. Nec meliora se
reperituros considerent, neve aliis,
quàm ab illo traditis, uti vellent. Er-
go etiam ea res longè pervagata, ac
innumeris laudibus in cœlum sublata,
innumeros item discipulos huic viro
peperit. Et prorsus ab eo tempore,
tam ulus increbuit medicamentorum
Sylvii, omnibus locis, quàm quorum
maximè. Ut si Barbettem, Decke-
rum, Blasium, alios auctores legas,
qui postea scripserunt, certè inter
hæc, & illorum præstituta remedia,
non ita multum discriminis reperiatur.
Quin Sylvium quoque auctorem fuisse
multorum, quæ in libris Barbettianis
habentur, ut præstantissima, multi
sunt, qui referant. Summa est, Syl-
vium, vix alium, suscipiunt, & imi-
tari student, ingens multitudo Medicô-
rum in Hollandia: quod ex illorum
formulis constat. Et Medicamenta il-
lius viri, vel penitus non dissimilia,
illorumque usum, ægrotis adhibent.
Fereque omnibus officinis comminatio
est, ut venalia sint medicamina, quæ
& ille invenit, & in libris conscripsit.

Angli quatenus æstimentur in Holl.

Nam Willisium nostrum, quod attinet, tametsi præscriptis remediis plenissimos libros edidit, ea ne attingunt quidem. Ideo fortasse quatenus summum contemplatione virum, minus omnino foelicem operatione exitisse, dicendo audierint. Sed neque aliorum. Homines itaque Anglos, Hartæum, Willisium, Lowerum, Charletonum, Entium, Glissonium, Whartonum, Sydenhamium, alios (nam cunctos commemorare supervacuum est) sanè legunt, & infinitis laudibus afficiunt, & in investigandis abditarum rerum causis ut eximios auctores prædicant, in exercitatione tamen artis minùs æmulantur. Utique, non alià de causâ, ut existimo, quàm quia pauci ex nostris pauca tantummodo de remediis morborum tradiderint. Nam de Willisio jam dixi.

X X V . I I .

Encomium Sylvii Schachtio usuratum.

Quocirca Sylvius, curandis morbis immortalem famam, docendo artem, ut illa etiam ad posteros transferretur, consecutus est. Quod, ne cui

cui mirum videri possit, dicendum hoc quoque est, neminem, illa ætate, cum illo viro, ne comparari quidem potuisse. Ut ea res sola Leydenses moverit, cum tam multa ab eo patriari audirent Amstelodami, ad hominem appellandum in civitatem, jusque professionis illi conferendum. Quod, tamen si aliquandiu ille recusare voluit, tandem verò obtinuērunt. Veruntamen, ut ante Amstelodami, sic quoque Leydæ (nam nusquam ille vir non artem exercuit penes innumerabiles ægros) insipientibus Academicis, tam multa sanandis ægris præstitit, ut omnes admiratione teneret. Ut Schachtius, qui Sylvio successit, tam multitudine ægrotantium, quam felicitate artis, mirandus sanè vir, minime dubitet, ad hunc usque diem, quotiescumque de Sylvio rogatus, audientibus etiam discipulis omnibus, sic de illo pronuntiare: *Similem Domino Sylvio Practicum, nec vidi unquam in vita mea, sed nec puto me unquam visurum esse. Ut ego plane, præ illo viro, vix me prima elementa praxeos tenere confitear. Et tamen sunt, qui me quoque aliquid esse existiment. Quod testimoni-*
um

um necessario illi debeo reddere. Nam ceteroquin etiam contra conscientiam meam loquerer. Quæ verba Schachtium multoties proferentem nos ipsi etiam audivimus. Quæ cum ita sint, ecquod, quæso, testimonium hoc uno clarius adduci potuit, quod sciatur, tum neminem claritate artis Sylvium antecelluisse, tum jure quoque contigisse, ut illius viri scientiam posteriqueque sibi imitandam susciperent.

X X V I I I.

Schachtius
discipulus
Sylvii.

Illam verò artem & didicit Schachtius, & apprime tenet, cum quidem fuerit discipulus Sylvii, & illi viro penè in deliciis habitus, quamdiu sub eo magistro erat. Ut vel hinc jure merito Schachtius in magnam quoque famæ claritudinem evaserit. Ac, præter hunc virum, turbam satis magnam discipulorum reliquit Sylvius. Qui etiam nunc non solum Leydæ, verum totâ Hollandiâ medicinam faciunt. Schachtius verò, qui jam multum, diuque, Medicinam est professus, vix illo jam minorem multitudinem habet. Ex quo numero est Gequierus, qui secundus

cundus à Schachtio, nunc quoque Ley-
dæ clarissimam artem exercet. Non
solum penes cives, & plebem, cum
Medicus urbanus sit, verum etiam in
Nosocomio coram Academicis, qui
proinde hanc artem ab illo discere te-
nentur. Ita Sylvius Schachtium;
Schachtius Gequierum; hi duo com-
plures alios his artibus pepererunt.
Tertiaque, & quarta, progenies agi-
tur illorum, qui à Sylvio cum artem
Medicinæ primitus susceperint, illam
ipsam posteritati traditam cupiunt.
Quæ quidem omnia eatenus à me dicta
sunt, quò sciat, secundum quam
methodum, hypothesein alii malunt
dicere, hic morbus devictus planè sit.
Tum ut paucis dicendorum summam
comprehenderem, dum in limine o-
stendo, praxim Sylvianam etiam
num vivere, ac vigere, in Hollan-
dia.

X X I X.

Schach.
& Geq.
præcipui
Practici
Leydz.

Igitur ab his duobus, Schachtio, & Gequero, curati fere Nosoconi omnes, qui hac febre detinebantur. Ab iisdem, totâ urbe, tractata innummerabilis multitudo civium. Ut citatis vehiculis opus haberent ad obeunda tot spatia, cum pedibus, id minimè possent. Ausimque prope dicere, fere dimidiam partem hominum, in amplissimâ urbe, eorum, qui splendidi habentur, ab ipsis sanatos fuisse. Præcipuèque, quod nulli sint Medici, qui præstantiâ, & claritudine, artis cum his sint comparabiles. Cæterum artem ipsam, & rationem omnem, dicere, quam illi adhibuerint ad ægrorum multa millia, nemini diligentissimo concessum esse puto. Quocirca reliquum est, idque solum mearum partium esse duco, ut Medicaminum duntaxat mentionem faciam, nec omnium, verum nonnullorum, quibus quidem præstantes hi viri, præ reliquis remediis, frequentius uti voluerunt. Quod idcirco ab illis factum verisimile est, quia hæc eadem longè

longè rebus aliis efficaciora ad hanc ipsam valetudinem sublevandam experti sunt. Etenim neque omnia perpetuò omnibus morbis conveniunt: neque iisdem, quantumvis propria sint. Neque non certas quasdam res diversis febrium generibus magis competere, ipsissima cottidie experientia com-
monstrat.

X x X.

Atque, quò de singulis dicam ordine, primum quidem exordiar ab eo Vomito-
genere remediorum, quod in Hollan-
dia minimè usitatum, aliis in locis
maximè salutàre esse solet. Vomitum
scilicet moventibus, quæ idè Vomito-
ria nunc, neve Hercules incommo-
dè, ab omnibus appellantur. Id ge-
nus, ut dixi (sicut & alia, quæ memo-
rare possem) in eà natione, tanto-
pere desuetudine jacet; illud ut obli-
vio jam propè occuparit; præcipuè a-
pud homines urbanos. Atque his qui-
dem, ne comminisci quidem Vomito-
rium fas Medico est. Utpote rudem,
& illiteratum hominem iudicaturis,
qui rem ejusmodi verbis proponere,
nec

nec dum utendo adhibere vellet. Mori utique malunt tales quam vomere. Nec quiequam eâ re terribilius esse existimant, ne mortem quidem ipsam, uti Schachtium, præstantissimum virum, sæpenumero dicentem audivi. Quin etiam id ipsum non raro dolentem, vomendi consuetudinem, cui quidem ille maximam vim attribuebat, sibi penitus in ea regione ereptam esse. Quâ tamen adhibitâ, non paulo facilius sese morbos depellere possê diceret. Ergo etiam Wodellius, qui nuper de Medicina libros edidit, de his verè dixit; *Emetica, Hercules, & Catholicum, remedium, morbos quasi vestibus excludunt.* Quibus ita dictis ex facili cognosci potest, Vomitoria quidem in valetudine hac Epidemica, vel paucissima, vel nulla fere à Medicis præscripta esse. Et sine his quidem, morbum devictum, & expugnatum esse. Quod tamen ita intelligi velim, non quasi propterea nocitura essent eadem, si Hollandi homines ut voluissent. Verumtamen, ut id potius gentis ejus moribus, quam vel neglectui optimorum Medicorum, vel etiam imperitiæ, tribuatur. Siqui-

dem

ellet. Mōdem etiam Schachtium, celeberrimum Schachtius
 n vomere. virum, uti aliās, sic nunc quoque, probavit.
 bilius esse morbo vigente, memini, bis, aut ter,
 uidem ip- quod Vomitus facientium usu desti-
 antissimum tutus esset, querentem audivisse. Id-
 em audivi, que disertè asserentem, cum illa hū-
 arō dolent- utilissima fore, tum, illis sibi concess-
 nem, cui sis, morbum à se multò facilius subla-
 attribue- tum iri. Ex quo percipi potest, ge-
 ne ereptam nus hoc remedii utique in Hollandia
 non pau- minimè damnatum, verum etiam pro-
 ellere posse batum quoque fuisse à sapientiæ pro-
 delius, qui fessoribus, in hoc morbo.

X X X I.

Adjicere libet, Vomentia medica- Ea alicubi
adhibuit
 menta, quoniam quidem inter plebem Sch.
 egenam tunc versaretur, per id tem-
 pus, in Xenechdochiis, non semel pro-
 pinavit idem Schachtius. Nec res car-
 uit successu. Ut si morbus minimè
 detruderetur, multum infringeretur
 ejusdem vis. Meminisse quoque so-
 minæ possunt, cui quidem tertianā du-
 plici ex hoc morbo, vel potius coti-
 diana, laboranti, eaque sanè crudelis-
 sima, &, uti videri poterat, unā
 omnium pervicacissima, binā idem Cl-
 vir,

vir, interpositis spatiis, vomitoria exhibere visus est. Unde vis morbi tantopere imminuta est, ut non ita diu post ea Valetudinario exierit. Cæterum, neque eò quidem loci, tale remedium ægrotis providendi plena concedebatur libertas. Quocirca paucis contentus, ut illorum usum tantummodò ostenderet, plurimis, quæ voluisset præscribere, pepercit. Erant autem universa, quæ ordinavit, Vomitoria, ex infuso in vinum Croco metallorum, unà cum aquà Cinnamomi; velut etiam sine eà. Atque hæc hætenus de eo, quod fecit Schachtius, expertissimus, in paucis, vir. Attamen, quid reliqui Medici præstiterint urbani, dicere vix possum. Verique simile est, eos morem gentis secutos, eo remedio penitus abstinuisse. De quorum numero nihilominus unum detrahere necesse habeo Christianum Margravium, hominem sanè doctissimum. Quique Chimix scientiam, viginti jam annis, vel eo amplius, ad Academicos privatim, eà in urbe, professus est. Is vomitoriorum perpetuus laudator, & constans, illorumque usum apprimè teneris, nullo tempore

Margravius
utitur.

vomitória
vis morbi
ut non ita
exierit.
loci, tale
endi plena
Quocirca
um usum
plurimis,
pepercit.
ordinavit,
um Croco
Cinnamo-
que hæc
Schachtius,
Atta-
estiterint
Veri-
gentis se-
stinuisse.
minus u-
Christia-
em sanè
æ scien-
eo am-
im, eâ in
toriorum
ans, illo-
is, nullo
tempore

tempore iis, quorum curam sustinebat,
quibusque modò persuadere potuit,
multa propinare destitit. Constat-
que, in adversa isthac valetudine, to-
to tempore, quamplurima ab illo ex-
hibita fuisse, sanè quam fieri poterat,
foeliciter. Ut ad sententiam, quam
dixi, clarissimi Schachtii, hujus quo-
que viri, omnino litteratissimi, & o-
pinio, & consuetudo in hac re, acce-
dere debeat.

X X X I I.

At ista legens quæret fortasse quip-
piam; qui tam citò Emeticorum in-
tercidit usus in Hollandia? Siquidem
Sylvius, quem nuper extinctum sci-
mus, quique non ita dudum scripsit,
hæc laudat omnibus fere paginis, &
ad opem in morbis ferendam propo-
nit. Quid? Desciveruntne ab eo
discipuli in hac re, quæ ille proposuit,
ut inutilia rejicientes? Anne potius
civium illorum mores, ceu fascino ali-
quo, repente mutati? Cæterum re-
spondeo, neutrum horum accidisse.
Liquet enim Hollandos ab iis reme-
diis, quæ vomitum faciunt, jam ab omni
ævo abhorruisse. Atque in ea pervicacia,

Objection:

F

quâ

quæ nunc quoque sunt, ut ante statem illius, sic tam vivente Sylvio, quam eo mortuo, permanisse. Neve interea discipulos ex illius doctrina, & medendi via, quicquam deflexisse. Verumtamen hoc quoque liquet omnibus, Sylvium, dum in vivis esset, medellamque infinito populo ubique faceret, in tantum accedentibus ad se placere studuisse, ut nusquam ingrata, quæ futura essent, multò minùs inimica stomacho medicamenta, & fastidita, & à quibus animus penitus esset alienus, in quo genere sunt vomitum concitantia, protenderet. Quæ disciplinæ jucunditas, & gratia remediorum, non injuriâ iis ipsis auctoritatem, ut Sylvio etiam, acquirere, tum inter vivos, tum apud posteros, potuerunt. Itaque sunt, qui nunc quoque referant, Sylvium, virom jure magni nominis, ne omni quidem vita unum utique præbuisse, quâvis necessitate propositâ, vomitorium. Quod, si verum modo est, omnino singulari in Medicina faciendâ, notitiâ dignum videri potest. Quod verò ille, in libris, aded crebram eorum, quæ vomitus cient, mentionem conjecerit, id ipsum Sylvium à Margravio,

e statem
quam eo
interea
& me-
se. Ve-
omnibus,
mede-
e faceret,
e placere
que fu-
nica sto-
dita, & a
alienus,
conci-
discipline
ediorum,
tem, ut
um inter
otuerunt:
referant,
nominis,
que præ-
roposita,
am modo
licina fa-
i potest.
ocrebram
mentio-
Sylvium a
argravio,

Margravio, de quo modò dixi, addi-
dicisse aiunt. Hic enim cum multa,
& præclara, vomitibus excitandis præ-
staret, sæpeque uno die ægros, quos
diu morbus fatigarat, supra expecta-
tionem levaret, certè in causa fuit, cur
Sylvius, utique tantus vir, Vomitoria,
primum non, ut antea, asperneret.
Deinceps verò, procedente tempore,
laudaret. Et, cum ad scribendum a-
nimum applicuisset, etiam scriptis,
quamvis uti adhuc nollet, summopere
commendaret. Adeò mutatus illius
viri animus est, vel potius de his re-
bus iudicium. Cum quidem, antè il-
lud tempus, Margravium, juvenem
tumi Medicum, ac, nisi mentè fallor,
Sylvii quoque ipsius discipulum, irri-
dere non rarò solitus esset, atque de
eo sic palam pronuntiare: *Margravius*
nil nisi Vomitoria scit præscribere. Scire
autem convenit, Margravium in Ger-
mania natum esse. Indidemque cre-
dibile est, ipsum Vomitoria exhibendi
consuetudinem secum ad Batavos tran-
stulisse. Cum, quod alibi in juventà
didicerint, serò oblivisci homines so-
leant. Neque silentio præterire de-
cet, cuncta quibus ille unquam usus est
F 2 vomentia,

ivomentia, cum quidem iis quam frequentissime utatur, fuisse ex Croco metallorum infusio. Neque tota ætate uspiam fere alio, dicente ipso, usus est. Cum tamen horum millena aliquot, sub morbis, ipsi propinare contigerit.

Nunc transibo ad alia. Igitur, secundo loco, sanguinis incisâ venâ detractatio, in hoc morbo tollendo, longè latèque frequentior, quam, de quibus dixi, Vomitoria, fuit. Idque auxilium innumerabilibus personis præstitum, fere omnis ætatis, & sexus, vix ulli eorum damno, quin etiam commodo, maximâ ex parte, fuisse, compertum est. Præcipuèque si, inter ipsa initia adversæ valetudinis, sanguis protinus emitteretur. Tunc enim vel maximum juvamen attulisse diligentissimus quisque Medicorum animadvertere potuit. Nec, bis, terve, incidisse venam, non multis quoque profuit, tantum abfuit, ut noxæ pateret. At, qui seriùs Medicos accersierunt, à paulò minus auxilii ex hoc ipso adipisci consue-

Venz
Sectio.

quā frē-
x Croco
totā pē-
ipso, si-
n millēna
propinare
2017142
mē mēq
p. mēci
tombuā
gitur, se-
venā de-
ollendo,
uām, ide
idque
personis
& sexus,
am. consi-
le, com-
nter ipsa
guis pro-
nim vel
ligerit
madver-
ve, inci-
que pro-
pateret.
erunt, ii
adipisoi
consue-

consuerunt. Cum interea, quod per-
petuum fere fuit, nocumentum ex ea
re nullum persentiscerent. Fuereque
propterea, si bene memini, qui dice-
rent (in quibus, ut opinor, erat vir
clarissimus Schachtius) progrediente
quidem morbo hoc, vel potius consi-
stente, sanguinis missionem, nec uti-
lem omnino, nec inutilem esse. In Ed
quod neque commodum manifestum,
neve incommodum, quod percipi pos-
set, iis temporibus, adferret.

X X. X I V. Ac, tertio quidem loco, purgatio-
nes adhibitas esse dixisse, fere inutile
videri possit, cum vix ullus, sine his,
morbus medicum desideret, ut nunc
medicina est. Quocirca abunde erit si
dixero, genus illud auxilii, & frequens
hic satis fuisse, & opem contulisse non
parvam. Quod modò morbi tempore
conveniente, & secundum prudenti-
am Medici, & iuges, quas ars hæc ha-
bet, esset præstitutum. Neque à pri-
mo protinus exhibitæ purgationes, no-
cuisse, verum & utiles admodum fuisse
ferebantur. Talique tempore vel sua

Purgantia.

Clysteres.

spontè assumpsisse ægros, vel Medicos propinasse, utique ad solvendam alvum, non rarò contigit: in quibus esse Schachtium scio, cujus ego auctoritate uti in hoc opere nunquam desinam. Huc accedere clysteres quoque deberent, fere innocens auxilii species, nisi Hollandi ab his item refugerent, & vix nisi rarenter præcipi permetterent. Quæ causa est, cur inter initia morborum, quò ducatur alvus, ad purgationes eas, quæ molliunt, & laxant, perpetuò fere Medici confugere, eâ regione, necesse habeant. Verique simile est, quicumque genus hoc non amotum voluerunt, eos parum quidem minus, idem tamen auxilii, quàm alios, à purgationibus, expertos esse. Idque sive à principio, sive procedente morbi tempore, sive aliàs usi fuissent. At tamen de horum materia, nihil est, quod dicam. Siquidem ea communis fere est, & parum interesse solet, ex iis rebus, quæ Clysteria vulgariter constituunt, quæ veniant in usum. Dum tamen alvum, uti desideratur, aptè movere possint.

XXXV.

Ab his veniendum ad ea præsidia, quæ, vehementer nunc communia, Diaphoretica vocantur. Igitur istorum usus perpetuus pene fuit; neque ullo tempore intermissus, nec inclinante quidem morbo, nisi finito. Præcipue verò, cum præivissent illa, de quibus dixi, Venæ Sectio, alvique ductio. Ac illa quidem, hac ætate, infinita propemodum sunt. Itaque ea solummodo attingam, quibus utique frequentissimè Cl. Schachtium, atque ejus discipulum Gegquierum, usos esse in hac invaletudine vidi. Non quin illi, & alia quamplurima, & hæc eadem, & simplicia, & variè permixta, laborantibus præciperent; pro natura cujusque & hominis, & sexûs, & ætatis. Verùm quia isthæc illa sunt, quibus quidem hi viri præstantissimi in quamplurimis, & ubicumque dabatur locus, constanter, & sine mutatione, &, compertâ eorum experientiâ, omissis aliis rebus, multò frequentius uterentur. Igitur, inter omnia, quæ in hunc usum Diaphoreticum præscripta fuere, nul-

Diaphoretica.

Medicos
dam al
uibusc
auctori
um desi
quoque
species,
rent, &
terent.
morbo-
rgatio-
t, per
â regi-
e simile
motum
minus,
à pur-
ue five
morbi
At.
nil est,
munis
et, ex
er con-
Dum
apte

XXV.

Mixture.

la sanè vulgariùs dictata vidimus, quàm quas appellant Hollandi mixturas: Easque non unâ dumtaxat, verùm Hercules variâ facultate valentes. Siquidem erant: cùm primò incidentes humorum vitia, tum quoque attenuantes. Deinde corpus aperiennes. Ac, post hæc omnia, diaphoræsm magnopere cientes. Sive sensibilis ea esset: sive sensibûs minimè objiceretur; quam quidem speciem perspirationem vocant. Quin etiam in biliosis corporibus, quique vehementer vomerent, accedebat eò, quòd refrigerantes quoque essent, & ex temperatioribus multò rebus, quàm aliàs, compositæ. Pro his igitur, & hæc, & hujusmodi, in mixturis, erant:

R. Aq. Meliss. vel Card. ben. Borrag. vel Bugloss. aa. ʒ*
Cinnamon. ʒ*.
Antimon. diaphor. vel Bezoard. mineral. ʒ*.
Laud. Op. (certè in valentioribus, minimè in imbecillis) gr.*.
Sp. Nitri, vel Salis dul. gur.*.
Syr. de limon. ʒ* vel
Jalap. rosat. &c. m.

Epidemico.

73

Pro illis autem :

R.

Aq. *Menth.* *Fanicul.* vel *Petrosel.* vel interdum *Sp. Cochlear.* vel aqua ejus ipsius, aa. $\frac{3}{4}$. *

Aq. *Vite Matthiol.* vel *Theriacal. simpl.* vel *Cinnam.* vel (si quod peculiare vitum esset adjunctum) *Sp. carminat.* *Sylvii*, vel *Aq. antiparal.* vel *anti-hyster.* vel *antinephrit.* *Amstelodamens.* $\frac{3}{4}$. *

Antimon. diaphor. aut *Bezoard. mineral.* $\frac{3}{4}$. *

Sp. Sal. Ammon. (quod perpetuum non errat) gutt. *. *

Laud. Op. (quâ moderatione tamen supra positum est) gr. *. *

Ol. Macis stellat. gutt. *. *

Syr. Menth. vel *Fœnicul.* vel de quinque rad. vel qui sunt hujusmodi, $\frac{3}{4}$. *. m.

Ac utraque mixtura non raro habuit Confectionem *Alkerm.* aut Confectionem, quæ *Hyacinthorum* nominatur. Maximèque in his, quibus magna subesset imbecillitas.

XXXVI.

Pro

X X X V I.

Mixturar.
virtus.

Ac portiones singulorum nil attinet
adjecisse, cum illæ Sylvium legentibus
clarissimè pateant, si quis est, quod
vix crediderim, inter Medicos Anglos,
harum ferè ignarus. Siquidem illi-
us viri mixturis hæ quàm maximè erant
similes, ejus *meddov* & Schachtium,
& Gequierum, aliosque eximie disci-
plinæ viros, sequi diximus. Ab his
igitur auxiliis, per hos viros, princi-
pium perpetuò habuit curatio hujus
mali, quodcumque genus esset febris.
Ut multa millia mixturarum quàm si-
milium, vel potius harum earundem,
uno anno, ab iis præscripta fuisse, ve-
rè possim dicere. Hæ vero ab ægris
assumebantur cochlearim, sic ut singula
singulis horis cochlearia caperent. Ex
qua consuetudine capiendi factum, ut
Medicina cochlearis, hoc tempore, mix-
turæ ab Hollandis appellentur, id est,
nostrâ linguâ, *Spoon-Physick*. Sed &
inter initia non solùm, ast tum incre-
scente morbo, tum si consistebat, tum
eodem inclinato, continuus hujusce
remedii erat usus. Neque id injuriâ.

Siquidem

Siquidem ex sententiâ Schachtii, inter remedia prope non numerabilia, *vix ullum genus est, cui plus fidendum.* Quam laudem dat illis, non solum constans, sed & frequens illarum usus, tum verò & facilis, & jucundus. Præter artem summam compositionis, quâ quidem tot indicationibus serviunt simul. Quarum tamen auctor, si requiratur, næ ille creditur esse Sylvius. Quod si verum non est, certè is eatenus hanc opinionem sibi vendicat, quatenus vel earum usum Hollandos primum edocuit, vel celebritate nominis multò frequentiore, juxta ac faciliorem, reddidit.

X X X V I I.

Hic verò commonere debeo, ne quis fallatur; non omnia, quæ supra sunt posita, posteriore mixturâ, perpetuò fuisse præstituta. Siquidem & *aq. & sp. Cochlear. & sp. sal. ammon. & ol. macis stillat.* Sæpius hanc mixtionem minimè subibant. Jam verò tum maxime adhibebantur, ubi valentius incidi, in morbis gravioribus, & attenuari humores, & aperiri corpora, oportere.

Quæ frequentiora in illis essent.

Quæ
Schachtii
suspicio-
nem de
Scorbuto
confirma-
rent.

ret. In levioribus, iisdem omiſſis. Cæterum, de hiſ, illud quoque ani-
madvertere licuit, quoties viſum eſt
illa adhibere. Ut quoniam ab origi-
ne Scorbutica prægnatas hæc febres
eſſe diximus, vix unquam melius pro-
ficerent ægri, quàm ſi illa quoque ad-
jicerentur. Præcipue ſiqui graviffimis
caſibus eſſent implicati. Adeo non
falſa fuit illa ſuſpicio, nec utique vana
opinio Cl. Schachtii, quâ Scorbuto,
perniciouſiſſimo malo, cuncta hæc or-
tum debere diceret, quin iſthæc quo-
que experimenta fidem facerent.

-X X X IV I I I.

De Narco-
ticis.

Ac, de Laudano Opiato, illud item
ſcire expedit. Quoties incidit, ut vi-
res eſſent debiles, neve huic auxilio
par ægrorum robur ſuper-eſſe videre-
tur, illud ex toto à Cl. Schachtio ab-
legatum eſſe, ac, ne per ſomnum qui-
dem, attactum. Idemque de reliquis
remediis, quæ Narcotica & habentur,
& ſunt, dictum eſſe velim. Ab iis e-
nim omnibus, præcipueque valentio-
ribus, utique quàm cautiffimè, & ſem-
per, & ubique abſtinere ſolet. Seu
imbecillitas

omissis. Imbecillitas urgeat, seu Coma instet,
 vel quilibet alius morbus somnolentus,
 ægros opprimat. Quale quid accidit,
 in paucis quidem, sed nihilominus
 aliquibus, ex hoc malo decumbenti-
 bus, ut periculose nimium somnum
 caperent, nec expeditissimum esset il-
 los excitare. Quos omnes, fere ad
 unum, interiisse constat. Verumta-
 men, si hæc non aderant, utique fie-
 bat, ut Laudanum non nisi raro omit-
 teretur. Idque apposite sanè, uti mi-
 hi quidem videri solet. Siquidem ve-
 rissimum id est, quod Wedelius, opti-
 mus author, quem supra quoque no-
 minavimus, tradidit: *Opiata, & aci-
 da, reliquis* (id est Diaphoreticis.)
*maritata, virtutem sudoriferam inten-
 dunt.* Quam ob causam, vix aliam,
 credibile est, Sylvium, summum vi-
 rum, qui misturas primum discantibus
 à se reliquit, Laudanum vix unquam
 semel non admiscuisse, uti ex libris pa-
 tet ejus viri. Nisi si quando quid con-
 trariam indicationem faceret. Nisi
 dicere velimus, hoc idè ab eo factum,
 ob eum, quem erga Opium, & Opi-
 ata medicamenta, singularem, & per-
 petuum habuit amorem. Ut illa infi-

Comatosi
 peribant,

nitis

nitis laudibus in cœlum tolleret. Etenim præterea constat, ante Sylvii ætatem, Laudanum Opiatum, quàm nunc est, multò rarioris usûs extitisse. Eumque virum, celebritate famæ, frequentissimòque usu, præstitisse, nunc, in compositionibus Medicis nihil illo vulgarius legatur. Ita quod primitus derisui patebat, postea laudem, & æstimationem meruit. Idem quippe Sylvius, dum in juvenia Medicinæ artem liberaliter exerceret Amstelodami, & Opio quàm frequentissime uteretur, mirantibus id, vel potius subsannantibus, plerisque Medicis, vix alio nomine, quàm, per convitia, *Doctor Opiatus*, appellari consuevit. Quam ille injuriæ speciem sanè humaniter tulit. Nec idcirco à proposito destituisse visus est, donec id ipsum, procedente tempore, in laudem verteret. Ex hoc eodem genere est, quòd pilulas quoque de Cynoglossò, & de Styrace, nominatas, in ingentem, usque honorem, usumque bene frequentem extulit. Cùm eas quidem nemo antea expeteret, & fere oblivioni traditæ, jam prope abesset, ut è Pharmacopœia quoque, quæ est Amstelodamensium,

et. Ete
Sylvii a
n, quan
exitisse
amæ, fre
tisse, u
Medicis
ur. Ita
t, postea
eruit. I
juventa
exercere
frequen
id, vel
ue Medi
per con
ari con
ciem fa
circo a
donec id
in lau
a genere
noglof
n ingen
ue bene
quidem
re obli
flet, ut
est Am
ensium,

stelodamensium, expungenda essent,
Siquidem è memoria, atque usu, Me-
dicorum, jam pridem cesserant.

X X X I X.

Ac de misturis quidem satis multa
dixi. Nisi de prima quoque, quam
posui, pauca dicenda essent. Ergo
ea compositio multis Medicis utique
simplex videatur, nec tam gravi ma-
lo proportionè accedens. His præ-
cipuè, qui præsidiorum salutis no-
stræ vim, ex multitudine potius,
quàm virtute, rerum, compositioni
subditarum, æstimare solent. Ve-
rumtamen hi, quantòpere decipian-
tur, res ipsa sæpenumerò ostendit.
Cum simplicissima non rarè grandes
effectus præstent, quos ne quidem
quàm maximè permixta præstitisse po-
tuère. Siquidem proportio proprie-
tatem in rebus, & accommodationem
malis nescio quàm, magis sequitur,
quàm numerum. Ut res una, & sim-
plex, interdum gravissimo malo par
sit tollendo, multæ ne huius quidem
proficiant. Quæ cum ita sint, equi-
dem de mistura, quam dixi, quid alii
judicabunt,

Misturæ
primæ ef-
ficacia.

nitls laudibus in cœlum tolleret. Etenim præterea constat, ante Sylvii ætatem, Laudanum Opiatum, quàm nunc est, multò rarioris usûs extitisse. Eumque virum, celebritate famæ, frequentissimoque usu, præstitisse, nunc, in compositionibus Medicis nihil illo vulgariùs legatur. Ita quod primitus derisui patebat, postea laudem, & æstimationem meruit. Idem quippe Sylvius, dum in juventute Medicinæ artem liberaliter exerceret Amstelodami, & Opio quàm frequentissimè uteretur, mirantibus id, vel potius subsannantibus, plerisque Medicis, vix alio nomine, quàm, per convitia, *Doct̃or Opiatus*, appellari consuevit. Quam ille injuriæ speciem fanè humaniter tulit. Nec idcirco à proposito destitisse visus est, donec id ipsum, procedente tempore, in laudem verteret. Ex hoc eodem genere est, quòd pilulas quoque de Cynoglossò, & de Styrace, nominatas, in ingentem, usque honorem, usumque bene frequentem extulit. Cùm eas quidem nemo antea expeteret, &, fere oblivioni traditæ, jam prope abesset, ut è Pharmacopœia quoque, quæ est Amstelodamensium,

et. Et Helodamensium, expungenda essent,
Siquidem è memoria, atque usu, Me-
dicorum, jam pridem cesserant.

X X X 1 X.

Ac de misturis quidem satis multa Misturæ
dixi. Nisi de prima quoque, quam primæ ef-
posui, pauca dicenda essent. Ergo ficacia.
ea compositio multis Medicis utique
simplex videatur, nec tam gravi ma-
lo proportionem accedens. His præ-
cipuè, qui præsidiorum salutis no-
stræ vim, ex multitudine potius,
quàm virtute, rerum, compositioni
subditarum, æstimare solent. Ve-
rumtamen hi, quantopere decipian-
tur, res ipsa sæpè numero ostendit.
Cum simplicissima non raro grandes
effectus præstent, quos ne quidem
quàm maximè permixta præstitisse po-
tuerè. Siquidem proportio proprie-
tatem in rebus, & accommodationem
malis nescio quam, magis sequitur,
quàm numerum. Ut res una, & sim-
plex, interdum gravissimo malo par
sit tollendo, multæ ne hilum quidem
proficiant. Quæ cum ita sint, equi-
dem de mistura, quam dixi, quid alii
judicabunt,

judicabunt, floccifaciam, quid vide-
 rim, audacter expromam. Etenim si-
 qua unquam compositio fuit, quæ mor-
 bo alicui propria, & accomodata,
 diceretur, & esset, hæc certè talis cen-
 senda esset. Diximus, in principio
 hujus morbi homines plerosque vomere
 vehementer solitos, & bilem vari-
 am, & pituitam, & alia. Ergo ta-
 libus, & illorum quidem multis milli-
 bus, offerebantur illa, quæ supra com-
 prehensa fuere. Idque inter initia ma-
 li, si quo pacto vomitum per ea com-
 pescere, ac unà febrim infringere, fas
 esset. Ac, de vomitione quidem,
 quantumvis magna esset, id affirmare
 jure possum, nihil in Medicina unquam
 mirabilius me vidisse, quàm, adversus
 illam, hujusce rei efficaciam. Ita qui
 animam velle agere sub vomitu mo-
 lestissimo viderentur, sæpe intra diem,
 vel certè biduum, tanto malo libera-
 tos, unicà interdum mixturâ hâc, ad-
 spexisse memini. Ut de febre nihil
 nunc dicam, quæ, sublato hoc sym-
 ptomate, vix unquam pari magnitudi-
 ne respondebat. Eâque levatâ, & ad
 somnum, propter ejus Narcosim, se-
 deduci patiebantur, & dolores, qui-
 bus

d vide-
tenim si-
ne mor-
modata,
alis cen-
rincipio
e vome-
em vari-
ergo ta-
tis milli-
ora com-
itia ma-
ea com-
ere, fas
quidem,
ffirmare
unquam
adversus
Ita qui
itu mo-
a diem,
libera-
ac, ad-
re nihil
oc sym-
gnitudi-
a, & ad
osim, se-
es, qui-
bus

bus modò caput, modò totum corpus,
suberat, ob vim anodynam, mitiga-
tionem aliquam accipiebant. Præci-
puèque, juxta præcordia angustiae
terribilissimæ, ex hoc præsidio immi-
nui videbantur. Utrique concisis, te-
nuatque humoribus, ex quibus hali-
tus illi fierent. Fereque, per omnia,
non solum rectius habere, verum et-
iam spem ostendere, videbantur ægri.
Incidebat autem, ut quidam quàm
gravissimè vomentes, ac frequentissi-
mè, dum nihil stomachus continere,
ne per momentum quidem posset,
hanc ipsam quoque commixtionem
continud refunderent. Ergo in his,
quid erat auxilii? Nam cum coër-
cendis vomitibus meliora vix suppete-
rent, imò nec designari poterant, ac-
cedebat eodem, quod alia nonnun-
quam tentata æquè citò rejicerentur.
Scilicet in arte quantum positum sit,
vix ulla res manifestius ostendit. Si-
quidem omnia cum perinde repudiata
essent stomacho, nec, aliorum homi-
num exemplo, non *μεμύμηκα*, quod
dixi, quàm efficacissimum esse constar-
et, recurritur ad idem. Quique co-
chleare integrum, ac plenum, reti-
nere

Ars quan-
tum possit.

nere antea non valebant, his injunctum est, ut dimidiam tantum portionem, aut quadrantem ejus, assumerent. Quid sit? Continetur optimè, nil movente stomacho; digeritur humor; compescitur ferocia fluentis; tandemque ex toto sistitur vomitio. Quod neutiquam eveniebat sine admiratione multorum, qui aderant, tantam vim inesse tam exiguae materiae potuisse.

X L.

Antefebri-
lia.

Pulveres.

Et mixturarum quidem ratio exposita est. Supersunt nunc aliorum generum Diaphoretica, quibus quoque, in hoc casu, frequentissimum fuit uti. Ac primum quidem locum obtinent remedia illa, quae Antefebrilia nostra tempestate audiunt. Quamquam & Febrisfuga dicantur aliis, eâ ratione, ut mihi persuadeo, quod febre abigere credantur. Sed multiplex species est: quocirca intra maxime usitata consistam. Incipiam à pulveribus, quandoquidem hi cum facillioris, tum frequentioris usus, semper sunt habiti. Ergo illi præcipiebantur, ut ex aliis, aliisque, rebus, sic præcipue

inctum
tionem,
nerent.
ne, nil
ntumor;
andem-
Quod
ratione
am vim
uisse.

o expo-
aliorum
s quo-
um fuit
m obti-
febrilia
Quam-
allis, eā
quod fe-
d multi-
ra maxi-
mā pul-
m faci-
s, sem-
ræcipie-
bus, sic
ræcipue

præcipue ex his quidem, quæ vel me-
tallicæ sunt, vel Minerales. Tale
quid est Antimonium diaphoreticum
nominatum: quod per se crebrius in
ante febrem à Cl. Schachtio impera-
tum vidi. Atque hujus quoque rei u-
sus, quàm maximè assiduus, à Sylvio
etiam susceptus, illi viro sapientissimo
est. Aded ut digito suo minimo mal-
le se carere, quàm Antimonio diapho-
retico, subinde soleat dicere. Quin
etiam sese eo annorum spatio, dum
artem facit, ut minimum triginta, vel
etiam quadraginta, librarum pondo
consumpsisse. Nec satis quidem mi-
rari posse illorum hominum ignorantia-
m, qui huic auxilio præstantissimo
sudores movendi facultatem adimunt,
aliis rebus non paulò vilioribus attri-
buunt. Tale quid est Bezoardicum
minerale: cujus & apud illum usus non
rarissimus esse solet, æstimatio pene
eadem, quàm superioris rei. Quæ
duo, cum per se præstitui possint; tum
verò juncta, dispari portione, ante-
febrile remedium faciunt clarissimo
viro Drelincurtio, & Academiæ hor-
notino tempore Rectori magnifico, &
Anatomes, & simul Praxeos profes-
sori,

tori, & facultatis medicæ Decano,
 magnopere familiare. Talia item
 sunt Bezoardicum Solare, Lunare, Jovi-
 ale, quæ vocant Chimici, Mercurius dia-
 phoreticus, & quæ sunt hujus generis.
 Quæ quidem assidue laudare solet Cl.
 Schachtius, ideoque minus uti, quod
 fere nusquam venalia sint in officinis.
 Ac Antimonio, vel Bezoardico, supra
 positis, quàm sæpissimè quoque alia
 adjungebantur in pulveribus compo-
 nendis. Vixque, nisi apud populum
 pretium non ferentem, ea sola data
 sunt. Itaque, ex pulveribus variè
 commistis, hic unus erat:

Rx.

*Antim. Diaph. gr. *.*

*Sal. Prunel. gr. *.*

*Caphur. gr. *. f. pulv. in vino albo, vel
 Gallico, vel Rhenano, assumend.*

Alius quod habebat:

Antim. Diaph. vel

*Bezoard. Miner. gr. *.*

*Margar. ppur. gr. *. f. pulv. qui eodem
 modo sumatur.*

Alius,

Epidemico.

85

Alius, sed fere personis minimè splendidis, qui tribueretur, erat huiusmodi :

Rx.

*Croc. opt. id est, Britann. gr. *.*

*Sal. Prunel. gr. *. f. pulv. pari modo, qui sumatur.*

Alius hæc habuit :

*Antim. diaph. gr. *.*

Sal. Absynth.

*Tartar. Vitriolat. aa. ʒ. *. f. pulv.*

Alius verò sic componebatur :

Rx.

Antim. Diaph.

Sal. Card. ben.

*Tartar. Vitriolat. aa. ʒ. *. f. pulv.*

Alius his constabat :

Antim. Diaph.

Ocul. Canor. aut

*Marg. ppat. aa. gr. *.*

G 3

Sal.

ecano,
item
e, Jovi-
ius dia-
generis.
let Cl.
quodd
fficinis.
supra
ue alia
ompo-
pulum
la data
variè

bo, vel
nd.

i eodem

Alius,

*Sal. alicujus fix. ʒ. *. m. f. pulv. par
ratione propinandus.*

Item hic :

Croc. opt.

*Antim. diaph. aa. gr. *.*

*Lap. Bezoar. Orient. gr. *. f. pulv.*

Aut etiam hic :

*Lap. Bezoar. Orient. gr. *.*

*Croc. optim. gr. *. f. pulv.*

Vel, ultimo loco, qui est ejusmodi :

Antim. Diaphor. vel

*Bezoard. miner. gr. *.*

*Margar. prepar. ʒ. *.*

*Sal Prunel. gr. *. f. pulv.*

X L I I.

Juleba.

Ab his ad alia transitus est. Nec
committere debemus, ut, in singulis
percensendis, æquè diu legentes traxis-
se videamur. Igitur, quibus sitis mo-
lesta, febris ardens erat, fauces aridæ,
lingua vel insignia Delphensia præse-
ferret

ferret. vel sine his notis per se exaresceret, ea quoque, quæ refrigerantia in primis, & humectantia sunt, Julebâ concedebantur. Ut alia verò, sic & hæc, diversimodæ compositionis fuere. Omnium tamen prope frequentissimum fuit hujusmodi:

Aq. Hord.

*Card. ben. aa. ʒ. **

*Cinnam. ʒ. **

Sp. Vitriol. q. s. ad acorem gratum.

*Syr. de limonib. ʒ. **

Quæ quidem aliter habuere, indicationem tamen habuere eandem. Neque diversos effectus præstitisse constat.

X L I I I.

Ac Julebis non admodum absimiles Emulsiones. Tametsi, in his, alia quoque observatio sit necessaria. Etenim alieno tempore præbitæ commodum nullum, ac pro auxilio vel diem ultimum asferre possunt. *Vires quippe agrorum obruunt*, uti iisdem verbis non raro solet dicere

clarissimus ille vir Schachtius. Quocirca siue morbus peracutus, siue imbecillitas sit virium, siue ipse morbi fervor premat, siue sopor nimius, siue alia, utique ab his curiosè abstinendos ægros ducit. Quin id etiam & semper, & ubique, in consiliis inculcandum discipulis, quatenus diligenter circumspicere tempora velint commoda potiones emulsas propinandi. Nullam rem in morbis, quales dixi, acutis, perniciosiorem; nullam, opportunitis temporibus utiliore[m] esse. Opportunum verò tempus est, si morbus se remittere, si concocta est urina, si refici æger inceperit. Unde scire licet, reliquiis extinguendis febrium acutissimarum, & præfractis harum viribus hoc genus potius convenire, quàm quidem integris, vel etiamnum incrementibus. His ita dictis, adjiciendum est, emulsas aquas potui datas in hoc malo frequentes. Satis fuisse. Ægròsque ab his nihilò minùs proficere solitos, quàm aliis quidem rebus, quas posui. Ut etiam atque etiam repeterent. Ac in harum compositionem maximà ex parte veniebant isthæc:

Herd.

Epidemico.

32

Quo-
five im-
e morbi
ius, five
inendos
& sem-
nculcan-
ligerter
ommo-
i. Nul-
xi, acu-
pportu-
Oppor-
orbus fe-
a, si re-
re licet,
acutissi-
bus hoc
quidem
ntibus.
emul-
alo fre-
e ab his
quàm
i. Ut
Ac in
ex par-

*Hord. Mund. & adcrepat. coct. 3. *.*
*Sem. Papav. alb. 3. *.*
Amygd. dul. vel
*Sem. IV. frig. major, 3. *. Cum*
*Aq. hord. f. f. a. Emulsio ad 3. *. adden-*
do colatura.
*A. Cinnam. *. **
Syr. Papav. alb. vel
*Julap. rosat. 3. *. m.*

At verò Cl. Schachtius sic paulò ali-
liter solet præscribere. Maximè que ubi
Nosocomicis aliquid adhibendum est :

Rx.

*Emulsion. nostr. 3. *. adjiciendo :*
*Aq. Cinnam. 3. *.*
Syr. Violac. vel cæterorum, quæ dixi. 3.
**. f. Emulsio.*

Scire autem convenit, ipsius Emul-
sionem, duobus duntaxat constare,
hordeo cocto, donec crepat, & semine
Papav. albi. Idque ipsum suam Emul-
sionem vocat. Neque, aut dulcesa-
mygdalæ, aut frigida semina, nisi
perrarò, illi curæ quidem sunt.

XLIII.

Hord.

XLIII.

Apozema-
ta. Atque iis præstitis, quæ mihi dicta
sunt hætenus, si malum invictum se
præbuit, vel humor aliquis, unus,
pluresve, pertinacius auxiliis obsti-
tissent, commodissimè & id genus of-
ferebatur, quod Græcis Apozema,
Latinis Decoctio dici consuevit. Igi-
tur, ex toto censu Apozematum, vix
ullum puto familiariùs ad usum venisse
tum Cl. Schachtio, tum Gequiero,
profligando huic malo, quàm inse-
quens :

Rad. Scorzonæ.

*Petasitid. aa. *.*

Herb. Borragin.

*Bugloss. aa. *.*

Sem. Aquileg.

*Card. ben. aa. *.*

Cort. Limon.

*Arantior. aa. *. vel interdum*

Limon. integr. in taleolas disciss.

*Rasur. C. C. *.*

Quibus decoctis, ut ars habet, adji-
ciebantur varia, vel

Aq. Prophylact. Amstelodamens. vel
Cinnamom. vel

Theriaca. simpl. vel alia.

Deinde,

Deinde, *vel Julap. Rosat. vel*
Syr. Borrag. vel
Menth. vel
v. rad. aperient. vel
De Cich. simpl. vel etiam magis,
De Cich. cum Rheo.

Si modò, quæ purgantia sunt mal-
 lent adjungere. Quod si ita esset, in-
 ter ea, quæ supra sunt, aut folia, quæ
 vocant, Orientalia, aut Aloë lucida,
 aut alia quælibet purgantia præsidia,
 maximèque levissima, veniebant. Ne-
 que ea solùm, sed, cùm iis, Cremor
 Tartar. aut Tartarus Vitriolarus
 dictus. Atque his rebus, utique non
 expeditissimum dictu est, quantopere
 morbus cedere solitus est. Ut neque,
 quàm nullis remediis ægri minori mo-
 mento proficerent. Reliquum est, ut
 dicam, quoties incidit, ut morbus in
 longitudinem abiret, aut mutatio-
 nem faceret in eas febres, quæ inter-
 mittere consuere, quoniam pertinaci
 cum hoste tunc res gereretur, supra
 hæc, quæ proximè sunt posita, alia
 quoque Apozemata ex iis rebus, quæ
 & incidunt, & attenuant, & aperiunt,
 & resolvunt, non rardè adhibita fuisse.
 Qualia

Qualia hic quoque commemorarem, nisi tædio futurus essem. Erant autem ea omnino valentissima.

XLIV.

Boli.

At, inter diaphoresim moventia, prope omissum à me erat de Bolis dicere. Quibus utique vix aliquid vulgarius in horas febrem præeuntes exhibitum constat. Ex his aliquem ingessisse, ante accessionem, sæpe pro curatione totius febris fuit. Nam neque invalidum hoc genus antefebri- le est, neve unquam, in hoc casu, non magnum momentum, ac pondus, habuit. Eorum itaque confectio, quibus quàm frequentissimè usi sunt, ex his constabat:

Rob. Sambuc..*

Antim. Diaph..*

Lap. Prunell.. m.f. bol.*

Alius sic se habebat:

Diasc. Fracast. 3..*

Rob Sambuc. 3..*

Antim. diaph. gr..*

Marg.

*Marg. pp. gr. **

Alius vero sic :

*Diasc. Fracast. **

Antimon. Diaph.

*Sal. Card. ben. aa. **

*Sp. Sal. gutt. *. m. f. bol.*

Alius item sic :

*Diasc. Fracast. **

Corall. rub. ppat.

*Sal. Prunel. aa. **

*Sp. Sal. *, m. f. bol.*

Quorsum plures? Cum hos maxime vulgares repererim. Ex his apparet, Bolorum basim, sic enim idonei auctores novissime loquuntur, aut Rob, quod dictum est, aut Diascordium fuisse. Quibus duo, vel tria, id est, Antimonium diaphoreticum, & Lap. Prunellæ, pene omni tempore commiscebantur. Ideoque Diascordium Sylvii, quod creberrimi usus esse constat in Hollandia, minus in horum medicamentorum compositionem adscitum esse puto, quod plurimum in se

se contineat Opii. A quo in hac fe-
bri, ex toto fere abstinuisse authores,
quorum hæc acta sunt, jam supra dixi-
mus. Neque enim inter utrumque
aliud discrimen subesse statuunt, quoad
quidem praxeos animadversionem,
quàm ex Opio. Quam ob causam,
medicamentum etiam Sylvianum, mi-
nori multò portione, præcipere con-
venit, quàm quod est Fracastorii.

X L V.

Potiones,
sive hau-
stus.

Cùm bolorum genera proposuerim,
superest etiam nunc, ut potiones ad-
jungam. Quæ quoque in tempus,
quod ante febrem cedebat, satis fre-
quenter sunt præstita. Seligam verò
paucas: & in his, quas notavi maxi-
mè fuisse efficaces, idèdque amplissimè
usùs. Itaque ex his nullam crebrius
propinatam vidimus, quàm quæ in-
sequitur:

R.

Aq. Theriacal. simpl.
Cinnam. vel
Vitæ Matthiol. vel

alterius

alterius aq. spirituos. aa. *.

Aq. Card. ben. vel

Fumar. vel

Petroselin. vel

Menth. vel Fœnic. *.

Antim. diaph. vel

Bezoard. mineral. vel

Metallic. alicuj. *.

Sal. Absynth. vel

Card. ben. vel

alterius fixi.

Sp. Sal. Ammon. *.

Sp. Sulph. p. camp. vel

Nitri, vel

Salis vel

Vitriol. dul. *.

Ol. Macis stillat. vel

Gariophyllor. *.

Syr. Menth. vel

v. rad. aper. vel

Limon. vel

Card. ben. vel

alterius. q. s. m. f. haustus.

Interdum verò hæc :

Sal. Prunel, gr. *.

Aq. Cinnam. 3. *.

Card. ben. q. s.

Jalap.

hac fe-
thores,
ra dixi-
rumque
quoad
sionem,
causam,
m, mi-
re con-
rii.

osuerim
ones ad-
tempus
atis fre-
am verò
ri maxi-
mplissim
crebrius
quæ in-

alterius

*Jalap. Rosat. vel
Sacch. q. s. m. f. haustus.*

Complectitur autem superior compositio, quæ primo loco est posita, positiones bene multas. Siquidem universa interdum, quæ ibi sunt, in unum veniebant: interdum ex his paucæ; interdum hoc in vicem alterius interdum illud, præcipere juvabat. Optima quæque potio, eaque valentissima, cuncta simul adsciscebat. Quod quidem contumax febrium genus, quod cotidie, vel altero quoque die, revertitur, sæpe loco detrusum, vix certe viribus imminutum vidimus. Et quo scire licet, febribus istis, quæ circuitum habent, hanc speciem oppositissimam esse. Ideoque fere his adhibitam fuisse, in hoc casu.

X L V I.

Atque his auxiliis, quæ retuli, utique constanter, adversus morbum pugnatum est. Neque interea omnibus in uno; neque modo planè eodem; neque sine his fere in ullo homine, sed & pro morbi magnitudine, &

pro ætate, & corpore, & vitæ proposito, & morbi tempore, & cæteris rebus, quæ aliquid indicant, variè permixtis. Perpetuum verò fuit, ut ab his formulis quàm minime recederent, quamdiu res pateretur. Modò vero affectus paucissimi sunt cogniti, in quibus quidem auxilia, aut auxiliorum formulas, minus mutare necesse esset. Quæ cum ita sint, sanè id etiam colligere oportebit, Symptomaticum quoque, quò mitiora fierent, curiosè mitigatio. prospectum fuisse à prudentibus viris. Ergo etiam quoties quid tale erat, sive vigiliæ, sive sitis, sive dolor, sive aliud, eoque urgeri sese ægri confiterentur, protinus illius quoque ratio est habita. Verumtamen illorum omnium remedia proponere, quibus quodque mitigatum fuit, eatenus supervacuum videri potest, quatenus hujus morbi, & aliorum, ut symptomata, sic item communia horum præsidia, fuerent. Neque ulla res magis brevitatem offenderet, adversus quam utique ne quid jam à me commissum sit, verendum est. Quid quòd in monumentis optimorum authorum, præcipuè Sylvianis, satis multa his quàm
H simili

simillima memoriae prodita sunt.

XLVII.

Aphthæ:

His itaque omissis, de Aphthis dumtaxat breviter proponam. Ergo etiam adversus has, in Emulsionibus auxilium erat, fere quales supra sunt positæ, præsentaneum. Item in Syrupis, maximèque, qui emolliunt, simulque etiam leniter detergunt, ut puta, Viol. Jujubin. de Althæa Fernel. & qui sunt similes. Rursus, in sero lactis, sive per se id præstitum esset, sive parum Sacchari candi adjectum esset. Quocirca & hæc omnia in præscriptis data sunt; & tamen his multò frequentius, quod insequitur, quod longè optimum esse experiundo patuit.

Rx.

Aq. Rosac. ʒ. *

Kitell. Ovor. n^o *

Sacchar. cand. vel

Finissim. q. s. ad gratiam. Bene commixta, & conquassata, dentur usui. Illoque sape os subluatur.

Quod

Epidemico.

699

*Quod si, è rosis, aqua non est, vel
pluviam, vel fontanam, uti quis po-
test.*

XLVIII.

Dixi, de universâ morbi curatione,
quæ auxilia præcipuè, quæque quàm sæ-
piissimè, ordinata sunt. Modò malum
cujuscumque febris speciem subiret,
sive continua esset, sive cottidiana, sive
tertiana, sive alia. Siquidem febrium
nullum genus erat, sub quo hunc mor-
bum non infestum fuisse scimus. Ab
initio enim, id est, primis mensibus,
tertianæ plerosque invaserunt. Deinceps
de, progrediente spatio, cum morbi
vigoresset, continuæ febres. Rursus-
que, inclinante jam malo, vel tertianæ
plurimos malè habuere, vel cottidia-
næ. Vel tandem aliquando desciri
cepit in quartanas. Ac, de his, quo-
niam pollicitus sum dicere, nunc quo-
que paucis complectar. Itaque febribus
quartanis ex hoc morbo natis, nul-
læ unquam, ut puto, difficilius cura-
tionem receperunt. Cæterum & id
ipsum à me, & quatenus illæ medicorum
curis oblisterent, & quâ ratione quo-
dam

Morbi cir-
cumvolu-
tio.

De Quar-
tanis.

dam modo parerent, jam dictum est in superioribus. Reliquum est, ut adjungam, quæ maximè pro auxilio sint adhibita, & in his, quæ precipuè subvenire visa. Ergo etiam, cum humores quartanam moventes omnium tenacissimos, vehementerque viscidos, glutinis modo, esse constet, ante omnia hi & incidendi, & quantum fieri potuit, attenuandi erant. Insuper auxiliis cuique humori contrariis eos ipsos corrigere, paulatimque ad Syctalim, æqualemque miscelam, deduci oportuit.

XLIX.

Illarum
Curatio.

Ejus rei causâ, quod commodissimum erat, sæpe mistura supra conscripta, quam primo loco proposui, inter initia oblata est, utpote quæ vehemens ad humores tenuandos est. Deinde, interposito tempore aliquo, purgatione utebantur. Eaque iterum, atque iterum, toto morbi spatio, sæpissimè fiebat. Fereque sexto, vel septimo quoque die, purgare in consuetudine fuit. Ab initio quidem levius, postea paulò vehementius. Medicamenta autem

autem erant ex his, quæ & atram
quidem bilem, & phlegma, vel etiam
serum, vel utrumque, simul citant.
Formulæ verò pilularum potiores ha-
bitæ, propter hyemem. Atque his
minus præstantibus, maturè ad aliâ
transitus esse consuevit. Itaque tum
vel Apozemata, vel Vina, quæ vocan-
tur, Medicata, utique propositis à
ne indicationibus quàm aptissima,
præcipiebantur. Illorum compositio
alis fere fuit:

R.

Rad. Gentian. Irid. Flor.
Aprii, & Levistic. aa. *.
Herb. Fumar. Card. ben.
Eupator. aquat. Trifol. aquat. a-
na *.
Laccar. Laur. Juniper. aa. *.
em. Nasturt. vulg. Angelic. aa. *.
remor. Tartar. vel
Tartar. Vitriol. aa. *. Coq. s. a. ex Vi-
no, vel aq. purâ (pro egemis) Col.
℥. XXV. addendo:
q. Vinæ Matthiol. vel
Theriaca. simpl. ℥. *.
q. Sal. Ammon. *.

H 3

Syr.

Syr. Menth. uel
de Absynth. *. m. f. Apozema.

In quam quoque compositionem sæpe quinque radices, quæ aperiunt, sæpe Centaur. minus, sæpe lignum Guaiaci, sæpe Raphani rusticani semen, sæpe Sal. Ammoniacum, sæpe Sal. Absynthii, sæpe alia ueniebant. Verumtamen à quibus idem munus præstare non alienum esset. Hujus autem medicamenti tædio exorto, ut fieri solet, sæpe in vicem ejus Conditum tribui solitum, quod quidem sic habuit:

R.

Conserv. Menth.

Absynth. Rom. aa. *

Rad. Helenii,

* Acori conditar. aa. *

Zinziber. condit. *

Pulv. Cardamom. min.

* Piper. long. aa. *

Tartar. Vitriolat. *

Elix. Propr. Paracel. q. s. m. f. Conditum.

Ve

Vel, quod illi, & confectione, & facultatibus, subfimile erat:

R.

Conserv. Menth. Majoran. aa. *.

Rad. Acor.

Zinzib. condit. aa. *.

Cort. Arantior. condit. *.

Pulv. Cardam. min.

Cubeb. aa. *.

Pulv. Gariophyl. *

Ol. Macis stillat. *

Elix. Ppr. Par. *. m. f. conditum.

Quinetiam sæpe, id expetentibus ægrotis, quo mitius esset tædium, ex herbis Sancti Iuriani Tinctura, ut Chymici appellant, adjudicata est. Id genus auxilii Hollandis notissimum est, mihi ratio nominis æquè ignota est. Confectio verò talis est:

R.

Herb. Card. ben.

Eupator. aquat.

Absynth. aa. m. β. ad. j.

Rad. Aristol. fabac. 3 vj.

Baccar. Laur. 3. iij.

H 4

Aloës

De Morbo

Alces lucid. vel

Hepatic. 3. ij. ad 3 β.

Cort. Arantior. 3. ij. Concisis, contusisque, affunde Sp. Vin. rectif. q. s. ad supereminentiam. dig. iv. Digerantur ad focum, vel in cineribus calidis. Dos. cochl. j. aut ij. bis, aut ter, in die.

L.

*Vina medicata
præfert.
Schacht.*

Inter hæc verò in Vinis medicatis longè maxima spes erat. Eamque speciem compositionis, in quartana, quo infestus humor, in quo nox corpori est, quamprimum subigatur, cæteris ante à me dictis, facile præponere solet Cl. Schachtius. Ergo etiam idem harum febrium pertinaciam miratus, Vino sæpe tali utendum sibi duxit:

Rx.

Rad. Helen.

Zedoar.

*Aristol. rot. aa. *.*

Rad. Acor.

*Angelic. aa. *.*

Summit. Absynth.

Centaur.

Epidemico.

Centaur. min.

Eupator. aquat. aa. *.

Herb. Menth.

Majoran.

Cnscut. aa. *.

Fol. Laur. *.

Cort. Arantior.

Limon. aa. *.

Limatur. chalyb. in modulo lig. *. m.
concisa, & confracta, dentur in
nodulo. Cui superaffunde Vin.
alb. Gall. optim. pint. vj. Dos. ʒ.
jv. bis, terve, ad minimum in
dis.

Interdum verò ejusmodi :

R.

Rad. Helen. Galang.

Zedoar.

Acor. aa. *.

Summit. Absynth.

Cent. min. a. *.

Herb. Menth.

Majoran.

Rorismar. aa. *.

Cort. Arantior.

Limon. aa. *.

Limatur.

*Limatur. Chalyb. in nodo, vel, ejus loco, Tartar. Vitriol. *. Concisa & confecta, dextur in nodulo. Cui superaffunde, ut supra. Dos. eadem. Quâcum si sumatur Sal. Absynth. vel Tartar. Vitriolat. ʒ. j. ad ʒ. j. medicamentum existet valentissimum.*

Atque his, vel illis, medicamentis suprapositis, ex facili symptomata mitescere, per urinam concoctionis signa se ostendere, ipsaque febris vel tardius hominem adoriri, vel multò admodum lenius, consuevit. Raròque fiebat, per hæc, ne vis frigoris, quantacumque ingens incubuisset, & maxima, aut extinguì, aut plurimum ex eo minuisse, videretur. Eaque, cum non ita longo spatio evenirent, scire licuit, febrim vinci posse. Quinimò jam prope ad incitas redactam spem deditiois facere.

L I.

Antefebri-
lia in quar-
tana adhi-
bita.

Quibus exploratis, maximèque bonis signis circa urinam perceptis, etiam iis, quæ præcesserant, alia quoque

que auxilia adjugebantur in Antefeb-
brilibus posita. Quocirca, dimissa
nequaquam consuetudine eorum, quæ
dixi, quoties circuitus erat morbi, &
ea præstabantur, quæ summis faculta-
tibus valere adversus febres comperta
sunt, quæque binis horis ante acces-
sum assumenda sunt. Horum genera
quamvis innumerabilia prope fuerint,
ex iis nihilominus eligere me decet
pauca quædam non inutilia, quibus
hanc quoque partem curaticnis exor-
nem. Itaque, in hoc genere, præ-
sidium modò valentissimum erat, quod
supra posui, haustumque appellavi.
Idque ex iis rebus, quæ inibi sunt, aut
omnibus, aut etiam paucis, composi-
tum, & semper, & ubique, nobilissi-
mum præstitit usum. Ut si non ex to-
to intercidere malum, certè elangue-
re ex eo, aut subinde internori, vide-
retur. Opus autem erat iterato: quod
ubi de hoc dixero, de omnibus æquè
intelligendum esse jubeo. ⁱⁿHaustibus
ante febrem proximum auxilium erat
in pulveribus aut mineralibus, aut me-
tallicis. Il quoque supra sunt compre-
hensi. Nisi quòd, in his, delectus e-
rat quorumque valentissimorum. Et
iamque

que his accessere alii ad febrem discutiendam non minus præcipui. Siquidem, quò longius id mali erat, eò plura, magisque conquisita tentari necesse fuit. Ergo etiam alius hæc habuit :

Pulv. Rad. Galang.

Acori.

*Zedoar. aa. ʒ. **

*Pulv. Rad. Zinzib. gr. **

*Sal. Absynth. ʒ. *. m. f. pulv.*

Alius verò hæc :

Rx.

*Sem. Apii pulveriz. ʒ. **

Detur usui Sumaturque cum cyatho vini calidi.

Tertius eā, quæ insequuntur. Qui quidem ad authorem refertur Chirurgum Casimiri. Regis Poloniæ, inter monumenta Germanorum Ephemerides dicta. Idque auxilium, nostro sæculo, pro mysterio æstimatum est; tametsi ille plura adjiciebat :

Rx.

R̄.

*Nuc. Moscat. leviter assat. n. j.**Alumin. vulgar. gr. viij. m. f. pulv. simili modo prabend.*

Præter hæc Sal quoque febrifugum cognominatum, quod Sylvii auctoris est, non semel & per se, & aliis rebus adjectum, usui ante febrem tributum est. Sæpe enim incidit, aut apud Chymicos, aut Pharmacopæos, ut Sal isthoc venale sit in Hollandia. Neque laudem postremam adeptus est pulvis Cornachini dictus. Quem quoque *trium Diabolorum*, ridiculo sæpe nomine, sunt qui appellant. Id nobilissimum creditur ante accessionis tempus remedium. Verumtamen opportuno tempore exhibitum. Itaque placuit eo crebrius conturbare febres, ac, si fieri posset, ex eo statu movere, in quo hærebant. Et res quidem in his personis variè, in illis optimè respondit.

LII.

L I I.

Gentian.
rad.

China
China fa-
ricia.

China
China ve-
ra.

Quinetiam sæpe Gentianæ radix per se, sæpe aliis quoque simplicibus composita, ex vino propinata ægris est. Huic radici plurimum antiqui Medici in eâ regione tribuerunt. Nec minori præsidio adversus febres ferebatur, quàm nunc Hispani, vel Itali, Chinam Chinam esse ducunt: Quapropter cum laus ejus rei nondum exolevit, ac integra potius, magisque apud populum, etiamnum maneat, illam frequenter adhibere vult clarissimus vir Schachtius. Neque id solum, sed nonnunquam ex eâ re *Chinam Chinam factitiam*, sic enim vocare consuevit, apud populum tentare. Ea compositio, ut opinor, ab eodem lectissimo viro reperta est; & multum, si quid aliud, ad febrem abigendam potest. Adeo, ubi China China vera non est, ut ea, quæ falsa est, vix minorem usum præstet. Attamen id genus & variè componitur ab eo, & subinde aliis, aliisque, rebus admiscetur. Sed ejus quidem rationem, ut edoceam, nunc non committam. De China China vera potius

adix per
us com-
gris est.
Medici
c mino-
rebatur,
Chinam
propter
eyit, ac
d popu-
um fre-
mus vir
nonnun-
ctitiam,
d popu-
opinor,
reperta
, ad fe-
eo, ubi
ea, quæ
præstet.
omponi-
aliisque,
quid em
anc non
na vera
potius

potius dici convenit, hanc quoque
Schachtium, per eos menses, variè at-
tigisse. Hæcque subinde sola data est;
subinde aliis rebus adjectis, quæ pro-
priè febres tollunt. Frequentissimum-
que fuit, cum radice, quæ supra posita
est, hanc quoque committere, quò
magis illa duo evincerent. Nec mi-
sturæ varietas defuit, tametsi pauca
sint, in quibus hæc aliquid novat. Ita
prout quisque jucundius assumpserat,
aliud atque aliud genus formularum
China China habuit. Compertum
est, vero quam minimè aliena esse,
quæcumque de hoc medicamento ido-
nei auctores tradiderunt. Adeo nec
injuriis, quibus illud afficitur, credere,
nec curare has Cl. Schachtius, ideoque
etiam atque etiam ridere solet. Est
tamen idem auctor, ut bene puris
purgati que corporibus, hoc genus
adhibeatur. Id ubi est, Sydenhamii,
summi viri, disciplinam, velut opti-
mam, probandam ait. Is enim non
his solum diebus, quibus febris est, ve-
rùm & iis, qui intercedunt, id anni-
tendum censet, quò ille cortex sangui-
ne penitus combibatur. Itaque eam
rationem cum adhibuisset Leydæ, quos-
dam

Sydenhamii
laus.

dam à se foeliciter ad sanitatem perductos fuisse, idque adultà hyeme, idem Cl. Schachtius confiteri solitus est. Quæ cùm ille in primis, itemque alia documenta, in eo libro, permulta laudaret, de eo quidem apud Academicos sic pronuntiare non dubitabat: *Legite Sydenhamium; auctor est, quod carere non potestis.* Ea quoque ratio tentata in Nosocomio satis promptè respondisse visa est.

LIII.

Alia experientia.

Verumtamen, dum in his esset Schachtius, neque dum omnes, qui quartanâ detinebantur ad sanitatem pervenissent, juvit in his quoque alia experta facere. Circumferebatur quippe in rumoribus, quemdam esse, per id tempus, Medicum Hagæ Comitum, qui quartanas non solum, verum etiam quolibet febres, & novo, & ignoto, medicamenti genere, quàm levissimo negotio tolleretur. Isque, ubi aliquis ex eo quæreretur, unde insolitum auxilium ad nos attulisset, profiteri solitus est, se neque peregrino, neque conquisito, medicamento uti: verum id ipsum, quicquid esset

em per- in Sylvá Hagianâ non difficillimè ab
 yeme, i omnibus comparari posse. Quid tan-
 litus est. dem? Cùm multa inibi quercus, mul-
 que alia ta fraxinus abunde exoriatur, ad-
 permulta ductus est suspicione Schachtius, ut il-
 Academi larum arborum cortices, si quid pos-
 bitabat: sent in febribus, experimentis dig-
 est, quo num judicaret. Itaque, ex his u-
 quoque trumque, sæpius ante febres, eâ ra-
 is prom- tione utendum obtulit, quâ Chinâ qui-
 dem uti consuèrunt. Præter hæc, cùm
 Album quoque Græcum ad eas res per-
 tineret, quæ in sylva supra positâ co-
 piosè colliguntur, utique illius etiam
 Schach- periculum facere non alienum censuit.
 quartanâ In his quid evenit? Sanè usu cogni-
 venissent, tum est, trium rerum, quas dixi,
 a facere quam libet adversus febres, medica-
 moribus, mentum esse nobilissimum. Siquidem
 s, Medi- & nunc gravissimis casibus opitulatæ
 anas non sunt, & extra hos, rectè aliis quo-
 et febres, que febricitantibus dari posse, ratio do-
 nti gene- cere potest. Sic autem opem contu-
 tolleretur, lisse videbantur, veluti China China,
 eret, un- & Gentiana, & cætera, quæ propo-
 tulisset, ui. Ut si quartanam viribus orbas-
 peregrin- sent, aut etiam ex toto abegissent, illa
 camento interposito spatio, recurreret nihilo-
 uid esset minus. Dixi enim semel, nisi incli-
 natâ

natâ hyeme, ne unam quidem ex his, ob pervicaciam singularem, submoveri potuisse, id est, perfectè ad sanitatem perducì. Cùm interea medicamentorum viribus vix minùs obtemperarent, quàm quæ sunt levissimæ, & cottidie recessionem sponderent. Quidam tamen ex his hominibus fuere, qui finitâ nondum hyeme, maturrimè ante veris tempestatem, & securitatem, & bona valetudinis, recuperarunt. Quidam, qui ob errores commissos, vix aliâ de causâ, manifestè retro lapsi fuere. Alioqui salus his æquè expedita fuisset, ac de quibus dixi. Hosque tandem suo, non alieno scelere, diutius à quartana detineri contigit. Ap-
 positè enim Celsus: *Si febris quievit diu meminisse ejus diei convenit, eoque videri frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem. Facile enim revertitur, nisi sano quoque aliquamdiu timeatur.* Ac de quartanis hæc hæctenus.

FINIS.

DE eodem Morbo Epidemico Clarissimi, & Sapientissimi, Viri, Domini Luca Schacht, Institutionum Medicinæ, simulque Praxeos, in Academia Lugduno-Batavâ, Professoris celeberrimi: Academicorum juvenum ad praxim erga agros faciendam, in Xenodochio ejusdem urbis, Manu ductoris præstantissimi: tandemque facultatis, Collegiique Chirurgici, quod apud Leydenses est, & Præfectoris, & Examinatoris ornatissimi: felicissimi sæculi nostri, in arte Medicâ, Practici, ad auctorem Epistolica narratio, sanè quàm doctissima.

D.

Christophoro Love Morlebo S. P.
D. Lucas Schacht.

Importunis omnino precibus à te rogatum ais, V. Cl. ut has ad me litteras dares: pro quibus tibi gratias habeo maximas, ita te obnixè rogo ut ab ulteriori excusatione, & cæremoniis, porro abstinereas, à quibus animum meum esse alienissimum jam dudum perspectum est tibi.

Gaudeo autem esse inter vestros, qui de morbo superioris anni, qui tam graviter & vestras, & nostras, regiones afflixit, tractatum meditetur: tum quòd universè (veluti novisti) omnium hodiernorum vestrorum Medicorum cogitationes de morbis plurimum semper æstimavi, in specie verò eorum, qui in Societatem Medicam merito suo inscripti sunt; tum quòd materia ipsa digna est, quæ in commune omnium bonum rite examinetur. Quandoquidem hujus fere naturæ morbus, sed non semper sub eodem symptomatum apparatu, sæpius jam hæc loca infestat, veluti hujus rei testis esse potest annus 1666, 1667, de cujus anni morbo pluribus videri potest *μαχαρίτης* D. D. Sylvius, piæ memorie

morix, 1668, 1669. & jam proximè
elapsus annus 1678, & 1679.

Quæ verò causa sit, quòd Vir ille
Clarissimus, unàque cum eo Viri alii
eruditissimi, meum de hoc morbo ju-
dicium expostulent, ego qui illis hæte-
nus ignotus vixi, & me meo mensura-
re pede solitus latitare studeo, vix
percipio, nisi tu V.Cl. (forte ex ni-
mio amore mei) plura de me finxeris,
quàm verè affirmaveris.

Itaque mihi diffusus, qui hætenus a-
nimus à scribendo aversum habeo,
maluissim à labore illo supersedere,
& securus post principia latere, alio-
rumque cogitata potius rimari, atque
admirari, quàm mea propalare.

Quando tamen tibi aliquid à me pe-
nti negare hætenus religio fuit, &
nunc eadem stat sententia menti, &
nunc historia potius hujus morbi, quàm
dornatum, elegans, & longè petitis
demonstrationibus suffultum de eo ra-
tiocinium, requiratur, morem tibi,
ceterisque meis discipulis amicis, li-
et reluctante, trepidoque animo, ge-
ram.

Quam Historiam dum aggredior,
ræmonebo in antecessum, me defectu
I 3 Amanuens,

Amanuensis, quem hoc tempore valde exoptabam, negotiorum autem modum oppressum (novisti enim occupationes, & labores meos) in Diaria congerere nihil quicquam potuisse; adeoque omnia, quæ hic narrantur, solummodo ab evolutâ, excussâque, quantum potui, diligentia, memoria, repetita esse.

Facile itaque condonabis, si quid fortean omissum, aut suo non positum loco observabis, neque enim tam fidelis mihi, ut olim, nunc senescentis memoria est, ut omnium præteritorum tenax, fideliter meminisse possim.

Allaboravi tamen, nihil ut referrem, quod non observaverim: malens, ubi incertus eram, aliquid omittere, quàm temerè aliquid referre, cujus malè relati à pluribus possem redargui.

Ut itaque rem ipsam aggrediar, primum dicam, varia mihi huius morbi futuri suspicionem, jam incipientem vere, iniecisse, uti

1. Morbum prioris anni, qui postea huic morbo nostro non valde ab-
similis

similis fuit, à quo nonnulli adhuc infirmi, atque imbecilles erant.

2. Ventos perpetuò manentes eodem, uti priori non tantum anno, sed jam integro ferme biennio, & amplius. Fuere autem illi præcipuè Boreales, modò ad Orientem, modò ad Occidentem versi.

3. Frequentem, & graviolem ubique grassantem Scorbutum, declinante vix dum Hyeme, aut jam incipiente Vere.

4. Sanguinem, quem licuit videre, plurimum hominum planè Scorbuticum, & corruptum, hoc est, dissolutum, fluidum, nigricantem, grumosum, supernatante pelliculâ seroso-pituitosâ, per quam inæqualiter mixtus transparebat sanguis.

5. Insolita quædam in morbis, tunc sparsis, symptomata, & ordinariam quamdam à communi morborum illorum genio deviationem. Nam cum vel antea sæpius observassem, isthæc signa communes quosdam morbos de-

notasse, ex his protinus in eam opinionem incidi (meministi enim ipse, neque hæc tibi, tam subito excidere potuere) simile quid denuò nobis imminere : quem justum meum metum (ut eventus postea docuit) discipulis meis exposui, & (quod fortuito potius causarum concursui, quàm meo judicio adscribo) qualis ferme futurus esset, descripsi.

Transiit interea Ver, nullo, excepto, ut dictum, Scorbuto, graviori morbo notabile : duravitque ea nostratium felicitas ad medium circiter mensem Augustum.

Eo tempore cùm fortè Hornæ essem (urbs est in Hollandia Boreali) unâ cum uxore, & unâ filiarum mearum, audio ex discipulorum meorum aliquo, foeliciter ibi Praxin faciente, jam ab unâ, alterâque septimanâ, morbum ibidem quendam Epidemicum, & insitatum, graviter in plures sine discrimine vagari : In cujus rei fidem affirmabat se jam quindecim (erat autem ille junior adhuc medicus) ante meridiem ægros ab hoc morbo laborantes visitasse, & plures à meridie visitaturum.

Motus

opinio-
pse, ne-
lere po-
s immi-
um (ut
ilismeis
potius
co judi-
urus ef-

Motus hoc nunico, ut civibus Lugdu-
nensibus adessem, iter animi relaxan-
di causâ susceptum accelero, domum-
que revertor.

Quò cum perveni, vel postridie sta-
tim animadverti, etiam hîc loci eun-
dem morbum in nervum erumpere,
pluresque communiter corripere, præ-
sertim ephebis egressos, aut jam gran-
dæviores.

xcepto,
i mor-
nostra-
er men-

Mitis autem in principio morbus
videbatur, aded nulla inusitata hacte-
nus in eo symptomata apparebant: apparue-
mentiebaturque ordinariò tertianam
intermittentem simplicem, aut dupli-
cem, sed rariùs.

In initio
sui qualis
apparue-
rit.

æ essem
i) unâ
earum,
um ali-
e, jam
orbum
& inu-
discrim-
affir-
rat au-
) ante
labo-
die vi-
Motus

Frigus hoc tempore in accessu par-
um erat, & in quibusdam nullum: eo
ecedente sequebatur nausea, & vo-
mitus, modò biliosus, modò pituito-
us, modò mixtus: & biliosus qui-
dem hoc tempore magis bilis Vitelli-
æ, quàm alterius: & post ea calor,
et in tertianis legitimis ferè paulò a-
rior, cum siti, dolore capitis, & simi-
bus hisce febribus familiarissimis
phænomenis.

Nec difficilis tunc temporis, aut
arda ejus curatio. Nam humoribus
vitiosis

vitiosis leviter alteratis, & evacuatis, corporeque præparato, vel vulgari aliquo medicamento fudorifico, duas horas ante Paroxysmum exhibito, facile, integrèque solvèbatur.

Sed id tamen peculiare in eo observabam, quòd qui ab illo curati videbantur non tantum, sed reverà erant, ex facili occasione, aut errore, in eum relabebantur, recidivà gravius, quàm morbo affligente, & medicamentis fortius resistente.

Interea aer apud nos jam antea fuerat, & adhuc dum erat, & postmodum aliquamdiu adhuc mansit, valde calidus, siccus, & subinde fudus, ac gravis, ventis (si rectè memini) perpetuò flantibus Orientalibus, & modò ad Boream, modò ad Austrum inclinantibus.

Fructusque æquali omnis generis mirum in modum ubique in his oris abundabant, & avidissimè vorabantur. Ita factus Pomifer autumnus morborum ferax.

Qualis in
incremento.

Atque hoc tempore (posità prioris suà apparentià, & si ita loqui fas sit, personà) morbus ad proprium suum genium excursit, Medicisque ostendit.

Accidit

Accidit illud præter propter post principium, aut medio mente Octobri.

Neque enim nunc, velut antea, sub forma tertianæ simplicis, aut duplicis apparuit, nisi in paucis, sed, quos invadebat, sub schematismo invasit febris continuæ satis acutæ: qualis etiam perstitit biduum, triduum, & amplius, prout aut serius, aut maturius, quæ necessaria erant, præscribebantur, quando eorum ope rursus modò in tertianam simplicem, modò duplicem, modò in febrem intermittentem Vagam commutabatur.

Verùm, neque, ut ante, aut invadebat, aut tempora sua percurrerebat. Cum enim antea more tertianarum legitimarum, & sat citò, & cum ordinariis earum symptomatis moveretur, nunc protrahi in, aut post statum, incepit, & interea acutarum instar, vehemens habere initium, ac incrementum, viribus statim in initio, ad normam Februm malignarum, prostratis, ac dejectis, adeò, ut viderim homines cæteroquin robustissimos, à biduanâ, aut triduanâ, ejus afflictione, tantopere debilitatos, ut nec pedibus insistere, nec lecti mutationem absque

que periculo ferre non potuerint.

Symptomata autem, quæ hoc tempore in eo observabantur, alia quidem communia erant plerisque, alia verò quibusdam propria.

Communia fere erant sequentia.

1. Frigus aliquod in initio paroxysmi, in aliis levius, & brevius, in aliis verò gravius, & diuturnius.

2. Mox diminuto, aut recedente frigore, nausea, & vomitus, variorum humorum, pituitosorum, acidorum, sed ordinariò bilis æruginosæ, aut porraceæ ab admixto acido alteratæ, & corruptæ.

3. In quibusdam etiam mox à vomitu Diarrhœa varia. In quamplurimis utraque excretio simulurgens, Cholera tunc dicta. Et quod notandum, quibus illa statim à principio accidebant, illi & levius, & facilius postea morbum tulerunt, & citius, minori-que cum periculo ab eo evasere.

4. Anxietas intolerabilis circa præcordia, præ qua neque respirare satis liberè

liberè, neque quiescere, neque uno se
satis loco in lecto continere poterant.
Atque illa augebatur

4. Increfcente postmodum calore,
qui in aliquibus erat blandior, in aliis
verò aridus aliquamdiu, & valde a-
cris. Hoc tempore

6. Plerisque caput, lumbi, abdo-
men, omnesque artus, & membra ita
dolebant, idque statim ab initio, per-
inde ac si fustibus confracta fuissent.
Alii propterea

7. Aliquot continuas noctes dor-
mire non poterant. Alii è contrario,
quibus ea levius dolebant, somnolen-
ti erant, & quasi comatosi, in quibus
proinde abstinendum fuit à paulò for-
tioribus Narcoticis, quod, genium
morbi ex hoc perspiciebat, sedulò pre-
pterea, & religiosè, in tota hac praxi
mea, in omnibus meis ægrotantibus,
observavi, eò magis quòd adverte-
bam, plerosque hos Comatosos mor-
bo succumbere, paucosque evadere.

8. Sitis

8. Sitis plerosque non tamen omnes æquè graviter, affixit. Eam qui tollere multo potu aggressi sunt, plurimum anxietates suas auxerunt, sive cum retinerent, sive rejicerent.

9. Venter mirum in modum quibusdam distendebatur à flatibus, quibus excretis anxietas quodammodo minuebatur. Duravitque ea distentio in aliquibus adhuc diu post quàm à morbo convaluerant, licet aut sponte, aut ab arte, alvus in dies moveretur.

10. Appetitus omnibus ferme in totum erat prostratus, & dejectus, veluti & assumptorum fermentatio, ac distributio, neque reddi illa, aut restaurari, nisi tardè, difficulter, & magno cum molimine, potuerunt.

11. Alvus segnior iis fuit, quibus Diarrhœa in principio non erat oborta: imò his ipsis etiam postea.

12. Pulsus in plerisque parvus, debilis, celer, & frequens.

13. Respiratio

13. Respiratio crebrior, difficilior;
& cum dictâ anxietate anhelosa.

14. Vires statim, ut ante etiam
monitum, prostratæ; quæ præmitten-
te licet morbo, nec medicamentis, nec
victu analeptico, nisi admodum tar-
dè, restitui potuerunt.

15. Qualitates pleræque in facie
statim mutatae, & notabiliter, adeo
ut semimortuis non absimiles vide-
rentur, mansitque diu post morbum
hæc mutatio.

16. Urinæ erant variæ. Quibus-
dam in initio claræ, sed ardentes, ru-
bræ, ac crassiores, quæ tamen postea
turbabantur, & subsidentiam ad fun-
dum dimittebant: aliis statim turbi-
dæ, aut turbatæ. Paucissimis planè
crudæ, aqueæ, aut tenues.

In initio hujus morbi mire profue-
runt.

1. Venæsectio, in principio statim
administrata.

2. Purgatio.

2. Purgatio.
3. Diaphoreticorum usus.

In incremento indifferens erat Venæ sectio: proderant autem potissimum sequentia.

1. *Decoctum,*
Petasitidis,
Scorzoneræ,
Cornu Cerv. rasp.
Fol. Borræg.
Bugloss.
Limon. integr. in taleolas dissect.
Seminis Aquileg. & similium quorundam aliorum, additio subinde levioribus quibusdam purgantibus, puta
Fol. Sennæ mund.
Syr. de Cichor. cum Rheo, aut similibus, aut iisdem seorsim usurpatis.
2. *Mixtura incidentes, attenuantes, aperientes; & Diaphoretica, v. g.*
ex
Aq. Petrosel. Menth. aut
Fœnicul.
Cinnamom.

Antim.

Antim. Diaph. aut

Bezoard. mineral.

Ol. Macis stillat. &

Syr. Menth. aut de Limonibus, &c.

Quibus subinde etiam cum suc-
cessu addidi:

Aq. vel Sp. Cochlear. q. s. esse vide-
batur.

Vel etiam:

Sp. Sal. Ammon.

3. *Pulveres Diaphoretici, præcipuè ex*
mineralibus, aut metallicis, parati:

4. *Diascord. Fracastor.*

Sylvii.

Theriac.

Mithridat.

Consect. Alkermes

Hyacinth. &c.

Hoc tempore autem morbus in dies
in plures proserpebat, præcipuè in a-
dultiores, magis tamen in rusticos,
quàm in urbanos; & magis in aliis,
quàm in hac nostrâ civitate.

K

Vigente

Antim.

Qualis in
ἀνμῆ.

Vigente autem morbo præcedentia omnia fuere gravissima, præcipue vero anxietas illa, nausea, vomitus, dolor capitis, imbecillitas, & sic porro.

Et hoc tempore, quod fuit circiter declinante Octobri, sequente vero mense Novembri Febris continua diutius, quam hætenus, durabat, ægrosque diutius divexabat.

Neque aut solvebatur, aut mutabatur, nisi productis primùm Aphthis, in plerisque levioribus, albicantibus, aut mollibus, in quibusdam tamen mali moris. Et hi posteriores omnes de vita sua periclitati sunt.

Ubi verò solvebatur, plerumque solvebatur imperfectè, aut in febrem intermittentem convertebatur incertam, modò tertianam simplicem, modò duplicem, modò cottidianam, modò vagam, & sic porro, remanentibus nihilominus dolore capitis, lumborum, artuum, appetitu prostrato, siti, anxietate, respiratione difficili, languore, lassitudine, somno depravato, dimi-
nuto,

edentia
puè ve-
tus, do-
porro.

nuto, aut abolito. Memini enim vi-
disse, & curasse, qui integras octo
noctes continuas, & plures, ne uni-
cam quidem horulam quieverant, &c.

circiter
te verò
nua diu-
agros-

Eadem fere, ut antea, usurpata, ni-
si quòd in gratiam Aphtharum, inter-
nè quidem Hordeata, & Emulsiones,
Linctus, & similia, externè verò Gar-
garismata usurpata sunt.

mutaba-
phthis,
antibus,
nen ma-
nnes de

Atque hæc quidem declinante jam
morbo perseverabant. Quando tan-
dem sævissimus, & molestissimus, hic
morbus in quartanam degeneravit.
Quod duobus fere accidit modis.

rumque
febrem
r incer-
n, modò
modò va-
s nihil-
borum,
i, anxi-
nguore,
dimi-
nuto,

Alii enim in illam inciderunt sine
prævio hoc morbo : atque eorum Fe- Qualis in
bris fere regularis est, simplex, aut declinatio-
duplex, quam legitimam vulgò appel- ne.
lant : alii postquam jam à priore mor-
bo integrè convaluerant, & inter sa-
nos, saltem neutros ex convalescentia,
meritò, & jure, numerabantur, & ho-
rum quartanæ medio fere se habent
modo : alii denique immediatè ex hoc
morbo

morbo in quartanam prolapsi sunt, sed eorum febris fere triplex est, Continuae juncta, & planè anomala; qui propterea etiam lecto affixi, aut miserè degunt, aut extrema solvunt.

Notandum vero :

1. Ab hoc morbo paucos omnino obiisse, initio ægrotantium numero, nisi jam declinante morbo. Quod quò clariùs agnoscas, pro vero tibi affirmare possum in hac tam populosâ civitate nostrâ nunquam durante, aut sæviante hoc tam diro affectu, numerum defunctorum aut ascendisse, aut superasse, centum & quinquaginta homines spatio integræ, aut totius septimanæ.

2. Plures ruri, quàm in urbibus defunctos.

3. Plerosque senes ab eo devictos, si ab illo corripiebantur, eorum verò paucissimos evasisse.

4. Cor-

Epidemico.

139

4. Corpulentiores magis periclitatos fuisse, quàm macros.

5. Ex omnibus Ecclesiæ reformatæ Anglicanæ membris in hac civitate, hætenus ab hoc morbo interjisse neminem : quod, dum hæc scribo, retulit mihi fide dignissimus D. Hickman, pastor illius Ecclesiæ.

Successit huic morbo jam inde à medio circiter hujus mensis Novembris Coryza, sive gravedo, quæ communiter fere vagata est in plerosque, molesta, diuturna, ac gravis. Ejus occasione natæ :

Consequens hæ-
jus morbi.

1. Tussés fatis vehementes.

2. Anginæ acutissimæ, quæ spatio paucorum dierum, subinde etiam thoracum, nonnullos è medio sustulerint.

3. Peripneumoniz pariter periculosæ, & acutæ.

K 3

Pleuritides

4. Pleuritides tum legitimæ, tum nothæ, similem in modum acutissimæ, & quibusdam exitiales, quibus scilicet, quâcumque adhibitâ curâ, & diligentia, phlegmata a pectore deturbari non potuerunt. Atque horum morborum vi plures è medio sublatis, præsertim ruri, quàm toto prioris morbi de cursu, aut tractu.

Nunc (Deo sit laus) morbus (exceptis quartanis) porro silere incipit.

Audivisti, V. Cl. genium hujus morbi, ejus exortum, incrementum, statum, ac declinationem, & in omnibus, singulisque ejus temporibus communia plerisque symptomata.

Nunc paucis etiam intellige peculiariora quædam, & paucis propria Phænomena. Qualia fuere

α. Odontalgia, cum elevatione quadam, ac vacillatione dentium, quæ vigente, imprimis morbo, satis frequens.

β. Dolor

β. Dolor gingivarum, earumque
cruentatio, & corruptio.

γ. Hæmorrhagia narium.

δ. Fœminarum menstruatio ante
tempus.

ε. Hæmorrhoides coecæ, aut fluen-
tes.

ζ. Mictio cruenta.

η. Convulsio, & Spasmus.

θ. Prunella.

ι. Dysenteria, sive dejectio cruenta,
plerumque cum dolore, & tormini-
bus, in uno, alteroque indolens.

κ. Maculæ quædam, Scorbuticis
non absimiles, quæ frequentiores e-
rant, & diversæ tum magnitudinis,
tum figuræ, tum coloris. In paucissi-
mis autem verè Petechiales, quas in
tribus solum, quatuorve familiis ena-
tas

tas vidi, in quibus etiam quæ grassabantur febres erant acutissimæ, malignissimæ, & admodum contagiosæ. Verum id accidit solummodò vidisse in principio morbi.

να. Parotides spuria.

Recensita illa Phænomena peculiaris, & quibusdam propria appellavi, non quòd valde rara existerent, in quàm multis enim à me, & ab aliis animadversa sunt, sed quòd communiter tamen huic morbo non fuere ἐπιπνεύματα, aut assidentia.

Atque hæc sunt, V. Cl. quæ mihi de hoc morbo suggessit memoria.

Quæ an sint conventura cum symptomatis à Vobis in hoc morbo observatis ego quidem scire ex viris illis eruditissimis, atque expertissimis, avel.

Vera autem illa esse omnia, quæ narravi, & ipse certò scio, & reliqui mecum sciunt, quotquot hîc Lugduni in Batavis

Batavis ad eum curandum vocati sunt.

Quò tamen & rei ipsi, de qua agitur, & Vobis, Viri Clarissimi, & animo meo satisfacerem, consultum duxi, hanc, quam exaravi, Historiam, cum primariis hujus urbis Medicis D. D. Theodoro Maton, D. D. Joh. Groenvelt. D. D. Frederico Deckers, D. D. Petro Gequier, conferre, ut si quid forte memorià meà excidisset, illud candidè supplerent: Præsto fuere omnes, nihilque his addendum censuerunt.

Præter quæ ecquid, et quidnam aliarum civitatum Medici observaverint (audivimus enim in Belgio ipso, variisque ejus urbibus, aliquam in symptomatis repertam fuisse diversitatem, veluti in diffusionè sui, atque exitu, quodammodo distulit à se morbus. Plures enim Harlemi, Amstelodami Delphis, quàm in hac civitate nostrâ, correpti sunt, & ubique plures ruri, quàm in urbibus, leviusque apud nos, quàm alibi, ferociit) dicere quidem pro vero hactenus non possumus.

Atque

Atquæ hæc sunt, Vir. Cl. quæ de hoc morbo referre potuimus. Quæ forte desiderium tuum non expleant, utcumque tamen petitioni satisfaciunt, aut respondent: *Quo scilicet tempore primum, quibus omnino symptomatis in Hollandia apparuerit; quo tempore primum, quibus modis expugnatus sit: quasque vicissitudines sustinnerit.*

Ea verò nudè enarrata, sine ullo verborum, aut styli elegantioris apparatu, aut strophis, sine ornatu ullo, tibi, tuisque, valde placitura, non est, quod multum confidam: satis erit, si veniam aliquam mereantur, aut excusationem, quam mihi à Vobis spondeo, qui nullus dubito quin hoc mecum in huiusmodi negotio cogitetis:

Ornari res ipsa vetat, contenta docere est.

Quapropter an hanc Laciniam operi, procul dubio, politiori, & accuratè elaborato adsuendam, aut subnectandam, putaturi sitis valde dubito;

quæ de hono
Quæ
expleant
tisfaciunt
cet tempora
otomatis in
mpore pri
natus sit
it.

to; ego saltem vehementer non op-
to.

Tibi tamen, Vir amicissime, omni-
busque meis discipulis, gratias ago,
quodd famæ, ac honori nominis mei tan-
topere invigiletis, meque dignum &
memoriâ vestrâ, & favore, judice-
tis.

Virum autem illum celeberrimum,
quem ego plurimum veneror, meo no-
mine ut salutes, veluti & reliquos ejus
socios, obnixè rogo; veluti & te,
& reliquos meos discipulos, nòmina-
tim verò D. D. Oviatt, amicos, &
fautores plurimum salvere jubeo, Ve-
strum omnium addictissimus amicus.

Lugd. Batav.
Decemb. 21.
1679.

Lucas Schacht.

iniam o-
i, & ac-
aut sub-
alde du-
bito;

F I N I S.

APPENDIX.

Proprii Morbi NARRATIO.

SECT I.

Dixi de his vitiis, quæ aliorum corpora affligerunt: hæc tennusque ea sola à nobis tentata esse constat, quæ vel in alienis visere personis, vel ab his addiscere, licuit. Quoniam autem ex omni morborum
L scientia

scientia, ut periculosissima, sic etiam clarissima est ea, quam quisque experiundo nanciscitur, utique non alienum fore, neque inutile, judicavi; de meo quoque malo sermonem attexere. Siquidem istum morbum, quem supra Epidemicum appellavi, non solum calamo excolui, verum etiam post id tempus, quo priora litteris comprehensa sunt, in illum gravissimè decidi. Et hunc quidem adeò immanem perpeffus sum, ut etiamnum me vivere mirerentur omnes, qui decumbentem familiariter inviserunt. Id quod evenit, quod maximè novum, & admiratione dignum videri possit, per eos dies, quibus huic quidem opellæ extremam adjicere manum festinabam. Quasi verò morbum mortalibus ostendisse non abunde esset, nisi eundem etiam perpeti debuissim. Nève etiam aliud huic laboris generi constitutum esset præmium, quàm scriptionem de morbo aliquo absolvere, & ex illo ægrota- re. Ergo etiam majore studio malè genus hoc, quàm quodlibet aliud, me didicisse putandum est, & quod scri-
bendo

bendo de illo egerim, quodque periculo-
 sè idem ipse expertus sim. Et mihi
 jam pleraque explorata esse necesse sit,
 de quibus ante retuli, circa morbi istius
 cognitionem, rectène sint judicata,
 an secus. Jamque ab experientiam
 longè optimè discernere posse, siue
 quid corrigi oportebit ex iis, quæ
 prius exposui, siue quid deficiat, siue
 superet aliquid. Quocirca me, ob
 hæc quidem, iterum ad scribendum a-
 nimum appulisse, non inficior. Ap-
 pendicemque ad calcem idcirco adji-
 cere voluisse, quò limatiora omnia essent.
 Quod tamen neque eo consilio feci,
 quia permulta in his esse perspiciebam,
 quæ quidem aliter dici debuissent, ne-
 que quod nonnullarum rerum oblivio
 magnopere me moveret, verùm ut,
 quæ supra sunt posita, etiam atque et-
 iam confirmata redderentur. Videbar e-
 nim mihi, in meo morbo, quampluri-
 ma vidisse, quæ fidem illis ipsis rebus
 facerent; sed etiam pleraque, quæ
 obtigerunt, communia notasse cum a-
 liis hominibus, eodem malo laboran-
 tibus. Quæ cum ita essent, & pondus,

Præcipua
 causa scri-
 bendi Ap-
 pendicem.

& auctoritatem, illa quidem habitura esse non dubitabam, aliquantò majorem, si scriptis hæc quoque traderentur. Siquidem etiam easdem medendi vias, in meo casu, ingressus sum, quas supra conscripsi, quòd similes rationes, in illis hominibus, sæpiùs optimè respondisse viseram, non utique fortasse. Faciam itaque primò, ut omnia diligenter expediam, quæ historiam morbi, quem habui, curiosè complectantur. Deinde exponam quæ modò notare mihi licuit sub eodem: quibusque modis ea vel convenient, vel differentiant, cum iis, de quibus est dictum. Sic enim cum me vera dixisse, in supra positis, patebit; tum novam quasi lucem his accensam iri confido.

I K.

Principium morbi. Igitur, circa Nonas *Decembres*, superiore anno, atque illis ipsis diebus, quibus quidem hunc commentarium, qui præcessit, quàm proximè aberat, ut ad umbilicum perducerem, prima mali semina percepi. Ac abditarum rerum

rerum, & morbos continentium causarum, conjecturas, utique missas faciam. De his potius dicam, quæ certa, & explorata, cum sint, causæ propterea *evidentes* ab omnibus appellantur. Ante omnia verò nullam Epidemicæ *Causæ pro-* labis, quæ me afflixit, evidentiorẽ *catarticæ* causam adducere possum, quàm cibum, *huius ma-* potionemque insalubrem. Etenim, *li.* cum homine mihi amico, & familiari, cum de nocte ænopolium intrassem, neque vinum inibi esset vel Hispaniense, vel Gallicum, credo, quòd ex his illud nimis novum, hoc recenti constitutione cautum esset, equidem poposci genus Lusitanicum. Allatum est. Simul atque verò gustavi, protinus illi, qui mecum aderat, & alieno sapore esse dixi, & is quidem, ubi attigisset, ideò quoque minus esse sanum suspicatus est. Verumtamen cum seriò certas res agitare cœpissemus, his nisi fine imposito, neutri placuit discedere. Ac familiaris ille meus, quòd vel famem tolleret, vel vini noxam, Lucanicas dehinc iussit adferri porcinas. Itaque modicè unà cœnavimus. Neque verò

ultra duas heminas bibitum est : neque ego propterea nisi paululum aliquid vel edendum, vel bibendum, mihi duxi, quòd Lucanica quoque minùs stomacho placerent. Id quod illico etiam verbis ostendi. Nam cùm post ista parumper consedissemus, mihiq; minùs bene esse cœpisset, *Hoc vinum, dixi, atque hæc Lucanica, me malè habent.* Neque ita multò post uterque nostrum domum discessit.

III.

Febris initium.

Abhinc, intra paucas horas, febri me quoque correptum persensì. Scilicet his hanc maximè rebus inducentibus, quas assumpsi, siquidem ex eo tempore, ne momento quidem interposito spatii, protinus illa ægrè concoquere, mutatamque secundam valitudinem cognoscere cœpi. Primumque adversæ vestigium fuit, aut frigus, aut horror, sed tamen utrumque & leve, & tolerabile. Ac licet hyems esset, seroque domum reverterem, frigoris eam speciem nihilominus ab eo sensu,

Primæ no-
ctis sym-
ptomata.

sensu, quem nox intempesta præstat, manifestè discernere videbar. Nam neque frigus eo die maximum erat: neque, si esset, sic aliàs frigere solebam. Ad ignem autem cum astitissem, brevi momento hujus vis quoque periit. Manente tamen & dolore cervicum, & rigiditate per nucham exortâ, simul atque corpus inhorruit. Idque secundum symptoma extitisse compertum est, quod quidem primâ nocte sustinui. Ac alios homines quoque, veniente hoc morbo, similem cervicis rigorem occupasse, hîc quidem apud nos didici, tametsi de ea renihil alibi acceperim. Calor verò, qui insecutus est, & mittem omnimodò, & blandum, & exiguum se præstitit, & quidem ad eò, ut vix me febricitare deprehenderem. Atque ita tandem, sine ulteriore incommodo, nox ea prima dilapsa est, somno satis placidè accedente.

I V.

Quibus ita dictis, quæ quidem his
L 4 præcesserunt,

Quæ ante-
cesserunt
hunc mor-
bum.

præcesserunt: nunc quoque subjicien-
dum est. Ab illis enim, quæ compe-
moravi, morbum istum, *in actum*, uti
studiosi sapientiæ loquuntur, de-
ductum esse credibile est. Quædam
verò in corpore latuisse, & illorum in-
juriis illud obnoxium effecisse, quis
non videat? Tametsi tantâ vi ist-
hæc neutiquam valerent, ut morbum
sola concitarent. Ac de his causis,
quæ *Antecedentes* nominantur, & *Proxi-
ma*, utique nihil esse me dicturum spo-
spondi. Cujusmodi isthæc videri pos-
sint, non inficior. Verumtamen id
ipsum aliorum hominum arbitrio con-
cedam, ut in utrumlibet causarum ge-
nus inquirentes, quod proximum,
quod antecedens esse velint, statuunt,
ac pro certo videant. Ego nihil in-
tererea indicabo, neque opinionem in-
terponam meam, an hæc, quæ sequun-
tur, causarum vim continuerint ante-
cedentium, an alia. Constitui enim
ea solummodò tradere, quæ modò in
me ipso expertus sum, sive ea ad hanc,
de qua re sollicitus esse nolo, sive ad ali-
am causæ rationem pertineant. Ergo
etiam

etiam iis temporibus, quæ paulò ante
invaletudinem meam præcesserunt, in
me varia quidem incidisse signorum
genera, qualia maximè Scorbuti esse
solent, clarissimè circumspexi. Ne-
que verò unquam dubitavi, quin illi
malo præcipuè omnium adjudicanda
essent, præterea nulli. Ut, cùm, me
Scorbuticum esse, inscius non essem,
tunc quoque magis illà peste me af-
flari putarem. Talia erant oris vitia,
intra hunc affectum nascentia; ut puta
gingivarum inflammatio, & interdum
dolor, & tumor, & exsaniatio, & fœ-
dus halitus, & vel manè oris aspritu-
do, insuavisque sapor, vel pultem re-
ferens humor glutinosus, linguæque
albida, & quæ his quàm simillima
sunt. Talia item erant, & gravitas
corporis, quàm ex consuetudine, fre-
quentior, & sponte artuum lassitudo,
& horum quoque ipsorum dolor, &
Urinæ perpetuo tempore Scorbuticæ,
sive puræ, sive turbidæ, apparuissent.
Verumtamen isthæc, quæ dixi, vix ul-
lo tempore à me absunt, etiam sanissi-
mo, quamvis nunc horumdem & bre-
vior

vior esse reditus, & gravius quoque premere viderentur. Illud verò etiam inexpertum fuit, & planè novum, quòd & graver, tardumque spiritum, trahere cœpi, & abdomine distendi, & inflationes crebrius experiri, quales vix unquam aliàs inciderunt. Maximeque quòd imbecillitas accessit in altero genu, qualem quidem ab arthritidis specie gonagra profectam minimè credidi, cum præsertim neque tumor, neque dolor, quantus in eo morbo fit, neque illius alia signa se ostenderent. Modòque leviùs, modò paulò graviùs afficere: interdum genu infestare, interdum ab eo se retrahere, consuevit. Præcipuèque labore, & exercitatione, vel imminui, vel in totum resolvi: post otium redire, aut aliquantò magis incrementum, comperiebam. Neque incessum unquam, neque somnum prohibere; neve alium sensum, quàm cuiusdam stuporis præ se ferre: caloremque cubilis manifestè adamabat. Quorsum plura? Cum Scorbutò magis magisque in dies essem obnoxius, utique illius signis hæc quoque adjiciebam, &

ab

ab eo malo non aliena esse non dubitavi. Itaque Arthritidem mallem dicere Scorbuticam, quàm aliam, Hæcque tandem sunt, quæ ante adversam valetudinem, de qua dicere institui, quorum modò meminisse possum, evenerunt. Nunc ad propositum meum redibo, quidque secundo, quid tertio die obrepserit, intra ordinem referam.

V.

Igitur eo die, qui primam noctem consecutus est, neque protinus me somno levatum esse, neque dum febrem discussisse, sensi. Quin etiamnum, & minùs rectè habere, & modicè febricitare, & id ipsum toto die permanere: ut cum molestia quâdam pleraque munera præstiterim. Verumtamen hæc ipsa hætenus intra mediocritatem constituta erant. Idèoque, & manè surgere, ac neque labori, neque negotio, me subtrahere, volui: quod similia incommoda per se sæpe quiescere vidissem. Labor autem

Diei secundi
symptomata.

tem, quem quidem in manibus habui, per id tempus, hæc utique erat scriptio, quam legistis, de hoc morbo. Itaque memini scripsisse, ante Meridie[m] illius diei, pæne tantumdem, quantum aliis quidem diebus in consuetudine habui. Sic tamen, ut illa sine labore aliquo, & incommodo, minime procederent. Post hæc prandium quoque ingressus, neque cibum, quantum aliàs, sumpsi, per cautelam, neque quamplurimum sumere, si maxime vellem, potuissem, intercidente nonnihil jam tunc fame. Atque ita primum diem sub morbo exegi, id est, laboriosè; cùmque nox excepsisse visa est priori perquam similis, id est, quietis, & somni, fatis. Posterusque dies eadem ostendit, quæ primus, febrem, corporis dolorem, molestiam; sed neque his demptum esse aliquid somno, sed adjectum. Nam & continua febris erat, & incrementum sine dubio nunc aliquod accipiebat. Idque, ubi ex-perrectus sum, non solum conjicere, verumtamen ex eo, quod cuncta mihi essent graviora, protinus scire, licuit.

Quæ

Quid ter-
tio die e-
venerit.

Quæ cum ita essent, nihilominus manè
surgere, meque, velut pridie, scripti-
oni credere constitui, si quo pacto il-
la molestia decederet. Verùm neque
ita diu studiis his incumbere, neque
multas admodum lineas eo die ducere
sustinui, scilicet in tantum increscen-
tibus morbi viribus urgeri me videbam.
Atque ubi ad cibum ventum est, uti-
que ex hoc parum, vel nihil, capere
posse, quoniam ejus rei aviditas jam ex
toto collapsa esse videretur. Postque
epulas, primò malum magnis passibus
incedere, dehinc & in lectulum me
quoque velle detrudere, ex iis, quæ
modò experiebar, apprehendi. Itaque
ut illi occurrerem, neque longiùs spem
inutilem traherem, hominem & mihi
familiarissimum, & arte, & scientià,
insignem, iisdemque mecum studiis
imbutum Leydæ, Jacobum Oviattum,
Medicinæ Doctorem, ad me accersiri
jussi. Scilicet huic viro litteratissimo
circo meam curationem concedere
solui, quoniam & illius studia bene
ovi, dum in eadem Academia simul es-
sem, & sub eodem Magistro, clarissi-
mo,

Quæ

mo; sapientissimoque viro Schachtio, eandem morbos curandi rationem, & viam, didicisset: deinde quòd, ut mihi visum est, morbum istum Epidemicum, quomodò tractaret, ex eadem disciplinâ, si modò huic insisteret, necessariò scire debuisset. Neque verò alterius hominis ope, & auxilio, propterea utendum mihi duxi, ne si, quod vero propius esset, quisquam alias medicandi vias induxisset, mihi quidem non satis cognitas, & perspectas, inter hæc proprio ipsemet consilio destituendus essem.

V I.

Qualis
Morbus
apparue-
rit accé-
dente Me-
dico.

Is itaque, ubi ad me accessit, protinus Epidemico quidem malo me laborare pronuntiavit. Bonoque animo esse iussit, quòd & ipse, & ille, infinitum populum eâ peste correptum vidissem, eundemque foeliciter ad sanitatem perductum. At ego confestim illi inculcare, petereque vehementer ab eo, coëpi, quicquid de me foret, ab optima, præstantissimâque medendi

di ratione, id est, Schachtianâ, vellet
 discedere, siquidem inter *μετὰ δὲ*
 quamplurimas, ea ipsa quamplu-
 rimis hominibus longè optimè ces-
 sisset. Ergo etiam ubi in morbum
 inquisivisset, & omne symptoma, illa
 quidem hujusmodi esse cognovit. Fe-
 bris erat, quæ per horrorem, tametsi
 levem, triduo ante occuparat: eaque
 febris continuè afflixit, tam remissionis,
 quàm exacerbationis quidem experts.
 Lentè quinetiam increescere, neque
 dum ad *ἀκμὴν* pervenisse videbatur;
 lentarum quoque febrium speciem re-
 præsentare, ob mansuetudinem suâ, &
 præcipuè paucitatem symptomatum.
 Nam neque calor tam vehemens erat,
 quantus aliàs esse solet, neque pulsus
 adedò celer, aut certè frequens,
 ut majora hæc indicia cottidie
 non sint. Interque hæc ego vehemen-
 ter ægrotabam, longèque ægrius ea
 me perferre confitebar, quàm aliàs
 multò graviora tulissem. Neque ve-
 rò sitis tantòpere urfit, neque vigilia,
 quin potius in somnum inclinata res
 esset; maximeque hunc, qui laborem
 comitem

comitem habet, qui pessimus Hippocrati creditur. Cupiditas cibi nulla, nulla dejectio, sed quasi compressa alvus erat: nullus sudor precedebat. Quodque ad vomitum pertinet, quo quidem incommodo quamplurimos torqueti supra quoque scriptum est, ut nullus erat, sic neque ad eum nausea, & promptitudo. Neque præcordiorum ad hoc tempus angustia se ostenderant: quæ tamen insequenti die graviter incubuerunt. Et mens consistebat adhuc, & præterquam mens, etiam caput perquam rectè habuit, nisi tamen aut gravius aliquantò, aut in somnum proclivitas, esset. Hic verò, tametsi satis multus, & tamen inquietus plerumque erat, & imaginibus perturbatus, & ex intervallo interruptus, maximèque gemitibus obnoxius. Viresque superesse adhuc, neque vehementer concidisse videbantur; ut neque dum desperationem quid faceret, neque ille interea spem optimam haberet. Nam & morbus, & hujus symptomata, cum citra vehementiam consistenter, illa difficillimè tamen tolerare

re me ipsum miscebat. Ita magnum morbum vix adhuc esse, sed fore: plusque etiamnum ejus in recessu latere, quam quod apparuisset, suspicatus est. Quapropter & hujus quidem mitigationem quamprimum tentandam suavit, per ea, quæ sequuntur; & primò mixturam præcepit ex iis, quæ modicè sunt refrigerantia, magisque sudorem moventia, quæque etiam & aperiens corporis compaginem, & incidens humidum iomne, & idem extenuans, esset. Haec compositio habuit: *Aq. Menth. Meliss. Cinnamon. bordeat. Antimon. diaphoret. Laud. Op. Spir. Nitr. dul. Syrii Card. ben. et Syrii limon.* Deinde Solum quoque in eam noctem adiecit, qui his constabat: *Rob. Sambus. * Pel. Antimon. diaphor. * Lap. Prunel. ** His ita ordinatis, ubi postero die ad me venit, utique nihil imminutam febrem, nihil symptomatibus decessisse, auctaque potius ea omnia esse, com-

M

peftum

Venz Sc.
tio.

Alia Sym-
ptomata.

peritum est. Primumque consilium
fuit de sanguinis per incisam venam
detractione, siquidem id ipsam inhu-
merabili plebi pro auxilio fuisset.
Maximèque, quod febrem etiamnum
increfcere, neque hanc aquè citò con-
stituram esse, præfagiret. Itaque
vespertino tempore venam inciden-
dam curavi, cum quidem, per eun-
diem, & morbum vehementer auctum
esse, eoque ipso jam multò gravius me
premi, perferenscerem. Etiam ad
ea, de quibus dixi, & anxietas se ad-
juxit, & inquietudo, & non expel-
dita respiratio, & corporis nunc quo-
que imbecillitas aliqua, ut & ab his
gravem metum impendere, periculan-
tisque jam in difficili rem esse, necessa-
rii iudicarent. Faciliusque id ex his,
quæ, sub Venæ quidem incisione, in
me viserunt, timeri potuit. Siqui-
dem, ut sanguis emitteretur, cum, in
hemyciclo collocandus, de lecto, quem
quidem sub veste toto die pressi, sur-
rexissem, corpusque aliquantò movis-
sem, utique tanta apparuit in me im-
becillitas, anxietas insuper etiam tan-
ta,

ta, & jactatio, adeoque graves gemitus ore auditi sunt, suspiriorumque maximè tristium sonus, ut nemo esset ex iis, qui aderant, qui non me periculosissime laborare, diceret. Quocirca, dimisso jam sanguine, quoniam sudor superiori nocte nullus prodisset, hanc quidem potionem, ante somnū, accepti, ad eos usus aliquantō magis valentem.

*Aq. Card. Ben. Scord. aa. *. Theriacal. simpl. *. Antimon. diaph. *. Spir. Salis Ammon. *. Syr. Mentb. *. m. f. haustus.*

Quā tamen epotā, nihil omnino sudoris fuit, quod elici potuit. Quin etiam ne perspiratio quidem, quæ quotidiana major dici posset, insequuta est. Nisi eam ipsam ex magna quoque parte impeditam fuisse nobis persuadere volumus, cum corpus insequenti luce ex toto siccum, vel certè aridum, habuerim. Nocte verò somnum ejusmodi gemitibus plenum, & insomniis gravem, irrequietumque nactus sum, ut qui lecto assidebant ex domesticis, vix antelucanum tempus me visurum esse pæne putarent.

Secundum
sudorificum : sed
frustra assumptum.

VIII.

Urinæ
quales per
hunc mor-
bum.

Vomitori-
rium.

Illuxit tamen alius dies; eumque æ-
què gravem futurum, mox scire licuit.
Quoniam & hic prioribus accessit,
nimium imbecillo jam corpore, & ni-
hil dum morbum se remittere, ex con-
jecturis patebat. Maximèque, Uri-
nam nondum concoctionem promitte-
re. Quæ quidem ab initio ruffa, ve-
hementerque Scorbutica, talis quoque
sine mutatione per plures dies, per-
mansit. Cum omnia infestarent, quæ
prius, tum præcipue omnium anxietas,
de qua dixi, & vel lassitudo, vel cer-
tè imbecillitas summa eo die erat, &
ad somnum, quam ante, proclivitas
aliquantò major. Ergo etiam cum
præcordiorum anxietatem illam vo-
mendo posse minui putaret Oviattus,
ideò Vomitorium quoque utendum
concessit, circa vespèram illius diei.
Idem tale quid præcepit, ex *Vin. emetic.*
Oxymel. Scyllitic. Aq. Card. ben. & Aq.
Cinnam. Ac vomui, ut opinor, quin-
quies; pluries dejeci. Quæ deorsum
descendère

descendere longè copiosiora, quàm quæ sursum mota sunt; perliquida quoque fuere, non minus, quàm aqua solet esse. Cumque ea rejectio pluribus horis fieret, utique toto spatio continenter dormitum est; nisi quando vomitus ex intervallo excitaret. Atque etiam anxietatem, & gemitus, & suspiria, & infirmitatem prope incredibilem, conjunctam habuit. Vomitus verò biliosus præcipuè, pituitosusque; id est, utrumque hunc amorem variâ quidem ratione permixtum. Aded ut *Amalgama* humorum Chymicorum aliquis vellet potius dicere. Post hæc, cum me fatigatio & ingens, & maxima, tenuisset, par quoque membrorum omnium languor excerneret, utique duo isthæc somnus excepit, quo quidem totâ potissimum nocte, inque diem posterum, conquievi. Minusque laboris plena, quàm antea, minus quidem inquietudini, & gemitibus, obnoxia, extitisse, illa quies visa est. Ut tali me sopore aliquantulum resectum iri, inde usque, cum nondum solutus eo essem, multi

Febris so-
lutio.

Venarum
fervor post
febrem.

putarent. Neque Hercules eventus aliter respondit. Siquidem cum somno febris quoque discussa est. Illâque protinus vacuum, insequenti luce, is, cujus amicitia vel hanc lucem me debere non inficior, Oviattus offendit. Caruique sine reditu febre, quantum conjecturâ discere potui, in reliquum omne tempus ægritudinis. Tametsi hæc quidem per plures etiamnum dies duraverit: tametsi post arteriæ mannum diu attolli, neque intra paucos omnino dies submittere se, voluerint. Verumtamen & rariorem, & tardio rem quidem pulsus, vix unquam aliàs in me ipso experiri licuit, atque eo die, ubi experrectus sum. Quinetiam integrè subsedisse venarum fervor eo tempore videri potuit. Hic verò commonendum est, me quidem, ad hoc tempus, usum ejus, quæ primò præcepta est, Mixturæ, quotidianum habuisse, neque id ipsum ullo tempore dimisisse. Ita secundum, tertiumque, ea species medicamenti iterata in præscriptis fuit.

I X.

Proximum est, ut, quæ post febrem evenère, nunc quoque subjiciam. Igitur, ubi illa conquievit, & quàm vehemens, quàmque periculosus, ille morbus fuisset, & verò esset, primum tunc patuit. Etenim, cum febris intra paucissimos dies protraheretur, ut quintâ demum luce accedere desierit, utique in tantum tamen corpus afflixit, ut ne sexaginta quidem diebus integris, atque plenis, vel ex toto refici, vel usquam progredi, potuerim. Scilicet eam imbecillitatem animi, itemque corporis, tantam, quantam quidem per morbos acutissimos, multòque longiores, vix aliàs ipsemet sensi, morbo post se relincente. Eo autem ipso die, quo submota febris est, & imbecillitatem ejusmodi, & corporis languorem, & spirituum, qui animales nominantur, pauperiem certè talom, expertum esse memini, ut & multò periculosius laborare, quàm antea, vixque latum pedem nunc à capulo

Vis morbi
post fe-
brem ap-
paruit.

me distare, putarim. Itaque, sub finem illius diei, cum ad me iterum accessisset Oviattus, ac animum quidem gravius despondentem invenisset, miratus est vehementer. Cumque inter scribendum ex me quidpiam requireret, huic ego, *Scribe, quidquid voles, namque ego nulli rei, præterquam Sepulchro, nunc idoneus sum.* Et pertimuisse verò languorem istum visus est ipse Oviattus, cum mixturam eâ nocte conscripserit aliquantò magis, quàm ante, Cardiacam. Ea sic habuit: *Aq. Menth. Fœnicul. aa. *. Cinnamom. bordeat. *. Tinctur. Croci. *. Antimon. diaph. *. Consect. Hyacinth. *. Spir. Nitr. dul. *. Syr. Menth. *. Neque Laudanum Opiatum, quod erat in consuetudine, voluerit adjicere. Id quod, duabus de causis, inutile esse judicavit, uti postea percunctanti patefecit. Quoniam, & vires vehementer imbecilles tunc essent, & in soporem ultra debitum inclinata res esset. Accedebat ad hæc, quòd arteriæ iterum se attollere inceperunt, quas quidem manè ex toto confidisse reperi. Itaque, cum circuitum*

Cucurbitulæ.

cuitum febris ipse pertimescerem, non item ille, magisque & gravitas, & malignitas huiusce mali me terrent, quàm ante id tempus, præcipuèque cùm multò vehementiùs me affligi putarem, sanè cucurbitulas eà nocte tentare volui. Has enim, in morbis malignis, insignem usum præstare, & in extrahenda quidem, si quæ subest, ad summam cutem malignitate, & hanc ipsam, per certas quasdam notas, oculis subjiciendo, utique in Hispania notissimum est. Itaque quoties de morbi malignitate, aut vehementia, quis dubitat, aut quoties in somnum, qui nimius est, æger propendet, has adhibent. Idem neque renuebat Oviattus, tametsi nil opus esse diceret. Itaque accersito ad me Francisco Rolfo, Chirurgus peritissimo, mihi in paucis amicissimo, petii ab eo id genus auxilii. Quod ubi præstitisset, verumtamen sine cutis incisione, jamque satis diu cucurbitulæ corpori inhæsisent, ne unum quidem signum ex his, quæ malignitatem ostendunt, sub iis animadvertere licuit. Tum igitur & spem aliquantò meliorem

Tertium.

meliozem fovere, minùsque, quàm antea, animo concidere cœpi, etiam-
 si omnibus orbatum me viribus eo die,
 lethoque ob id viciniorem esse, existi-
 mare. Quocirca magno animo as-
 sumpsi, circiter mediam noctem, eam
 potionem, quæ est hujusmodi; si quo
 pacto sub ea corpus moveri, sudorem-
 que dehinc prolici, quod commodissi-
 mum fore unusquisque aiebat, fas es-
 set: *Aq. Theriacal. simpl. *. Antim.
 diaph. *. Sal. Absinth. *. Ol. Macis stil-
 lat. *. Spir. Sal. Ammon. *. Syr. Menth.
 Aq. Card. ben. aa. q. s. f. haustus.* Sic-
 que tandem somno me tradidi, qui
 dicto citiùs, jamque magis placidè, ob-
 repsit.

X.

Debilitas
 adhuc ma-
 jor.

Nam neque laborem, neque gemitum
 tam frequentem, illa nox attulit. Imbe-
 cillitatem verò etiam majorem, quam
 quanta visa fuit hætenus. Nam & reso-
 lutis tanquàm membris omnibus jacui,
 neque jam residere, neque in alterutrum
 latus me convertere, nisi non expedi-
 tissimè

tissimè potui. Minimè verò veste velare corpus, idque ipsum nudare, nisi post multos dies sustinui. Quæ tamen omnia, & ante febris recessum, inque ipso morbi vigore, me præstitisse constat. Prorsus, ut, insequenti luce, cum quidem imbecillimum me esse confiterer, neque causam ejus rei scientiâ comprehenderem, atque quò tandem spiritus extra corpus avolassent, atque quomodo subita hæc illorum in me pauperies irruisset, cum Oviatto expostulare cœperim. Nam neque sudore digestos esse nimio, neque tabe, neque dolore, consumptos, neque commotâ alvo effluxisse, neque longitudine, neque vehementiâ morbi, periisse, neque aliâ ratione intercidisse, constabat. Et tamen elanguebam; & quidem adeò, ut jam ex dimidia mei parte me extinctum esse inclamarem. Ille verò neutiquam avolasse diserebat, cum ejus quidem rei nullam rationem inspiceret, sed pituitæ viscidæ involutos etiamnum in corpore habitare. Et ideo necessarium esset, incidere adhuc magis medicamentis, &

Decoctum
amarum.

& attenuare, glutinosum humorem, e-
umq; insuper etiam corpore ejicere, quò
quidem & firmitas, & bona valetudo,
spiritibus libertati restitutis, rediret.
Quod cum curiosè circumspiceret, ex
quo febris discessit, ideo se mixturam
præcepisse hesterno die, & ad inciden-
dum valentiozem, quàm antea, & ad
spiritus gignendos aptiozem, quæcun-
que horum jactura incidisset. Itaque
suadebat, ut ejus quidem Decocti,
quod *amarum* nostri nominant, etiam
usum adhibere vellem, quo quidem
medicamento nullum is, sive ad inci-
dendum, sive subtiliandum, humorem,
præstantius novisset. Idque ipsum
præscripsit eo die, in hunc modum:
*Decoct, amar. sine Senn. *. Aq. Cinna-
mom. hordeat. *. Sal. Card. ben. *. Spir. C.
C. *. m. Misturæ verò hesternæ & Spir.
C. C. & Laud. Op. eo concilio adjecit,*
ut opinor, quòd recreatum me, refe-
ctumque paululum, ex somno videret,
id est, Opium ferendo aptiozem, sudo-
rémque eà ratione tentare vellet, qui
nullus dum se ostendisset, ne toties
quidem validis potionibus elicitus.

Ita

Ita in vicem modò mixturá, modò Apozemate, quod supra comprehensum est, uti me voluit. Illáque nocte alvum ducere; quòd nulla dejectio post vomitum fuisset. Idque clystere factum est: postque biduum rursus idem præstitum, cum venter sine his utique non responderet. Tum verò, post alvi ductionem, assumere, quæ sudores iterum, vehementiusque moverent: cujus generis sunt, quæ sequuntur: *Aq. Theriacal. simpl. Bezoart. a.a. *. Antim. diaph. *. Bezoard. mineral. *. Sal. Card. Ben. *. Spir. C. C. *. Spir. Sal. Ammon. *. Aq. Card. ben. q. s. f. haustus.* Quæ cum fecissem, ab his somni quidem satis, sudoris verò nihil processit.

Clysteres.

Quartum
sudor frustra tenta-
tus.

X I.

Atque rerum istarum, quas posui, consuetudinem biduo, triduo, continuam habui. Post quæ id etiam Decoctum, quod cum Senna conficitur, præstituendum putavit Oviatus. Quoniam & alvum suppressam parum red-
dere,

Purgatio:

dere, & satis jam concisis, extenuatisque humoribus, istis purgationem quoque rectè adhiberi posse videbat. Utique cùm febris & multum jam, diuque conticuisset: arteriæ quoque pulsus ad consuetudinem redire inciperet, quam quidem post febrem aliquamdiu ferbuisse dictum est. Itaque quò id Apozema magis etiam proficeret, nã illi pauca quædam admiscere, quodque est ejusmodi conscribere, voluit: *Decoct. amar. cum Senn.*. Aq. Cinnam. Bezoartic. aa.*. Sal. Cochlear. Card. ben. aa.*. Antim. diaph. Tartar. Vitriolat. aa.*.*

m. Atque inter hæc quidem, utique in dies, mihi melius esse cœpit, maximeque vires sub priore morbo collapsas, quamvis lentissimè, tamen refici, compertum est. Verumtamen, interposito quatruidi spatio, cùm & ea imbecillitas longior esset, & prope incredibilis haberetur, præcipueque sudore sublata iri spes esset, utique istum adhuc semel digerere, fieri posset, inter consilia fuit. In quem finem vel eadem, quæ supra sumposita, vel certè his, quæ erant quàm

simillima

Sudor.
quintùm
frustra ten-
tatus.

simillima, novissimè venerunt. Adeò tamen, otiosa hæc quoque tentamina, & supervacua, fuere. Neq; plus profectum ab his est, quàm per ea, quæ præcesserunt : ne madore quidem corpus sub his omnibus perfundente. Ita ut & quàm strictissimum illud fuisse, per hunc morbum, neque, quod abunde esset, perspirasse, idque ipsum pro adversæ valetudinis causâ extitisse, maximeque diuturnam movisse imbecillitatem, ex his, quæ dicta sunt, unusquisque rectè suspicari possit. Denique, cum illa nihil adjuvarent, quod solum supererat, virium resectio ab his, quæ Cardiaca sunt, in primis petenda fuit. Idèoque mixturam rursus habui insequentem: *Aq. Meliss. Card. ben. aa. *. Cinnamom. Maria. aa. *. Antimon. diaph. *. Marc. pp. *. Confect. Hyacinth. *. Fol. aur. n. *. Syr. Card. ben. *. m.* Eaque compositio postremum locum habuit inter auxilia, quorum usus fuit, in hoc morbo. Nisi quid, ubi dies aliquot intercesserunt, cum quidem purgatione iterum opus esse duxissem, illam ab eodem medicamento

mento requisivi, quo prius,, quodque Decoctum amarum appellavi. Atque etiam hujus auxilii usum quatrIduo continuavi, id quod ante factum est, eoque nullum magis præcipuum ad sanitatem ex toto inducendam me adhibuisse puto.

X I I.

Recessio
sympto-
matum
lentissime
facta.

Atque his tandem præidiis paulatim morbus concessit. Firmitudo vero, & robur corpori, & qui pristinus erat hujus habitus, non nisi tardissime supervenerunt. Tenuitque ea imbecillitas omnino duos menses integros, atque plenos. Neque eo citius aut usquam progredi, aut intra domum valide ambulare, sustinui. At macies, & pallor faciei, & color non bonus, qualis ægotantibus esse solet, ne intra id quidem tempus sanata sunt; verumtamen in plures adhuc dies permanferunt. Quin etiam famem assueto non leviorum, & stomachum densiori cibo idoneum, utique lentè renovatum esse animadverti. Siquidem intra quatuordecim

tum, sextumve diem, cum febris quie-
visset, hæc tamen, nisi post vigesimum,
ad consuetudinem non reverterunt.
Tótque dièrum spatio escà quàm tenu-
issimâ, vel certè tenuiore, contentus,
ex toto neque pisces, neque carnem at-
tigi. Item oris siccitas, & faucium
vitia, & vel limus, vel mucus, den-
tibus, & linguæ, & palato circumfu-
sus, diu ætatem febris excessisse visa
sunt, neque ex facili restitui. Quan-
doquidem cerevisiâ, quæ tenuis esset,
& pervetus, cottidie manè os sublu-
ere, & post hæc gargarizare, multum
diuque in consuetudine habuisse, post id
tempus, memini. Neque solum ma-
nè, verum etiam de nocte, id ipsum
aliquoties præstitisse; idque diu post
febris recessum; adeò hæc oris vitia
gravitatem corpori faciebant. Mi-
rumque videri potuit, quanta vel pi-
tuitæ viscidioris, vel mucî, abundan-
tia, per hæc faucibus exiret. Quæ
cum omnes oris partes, simulque et-
iam fauces, tanquam limo circumdu-
ceret, utique etiam commodum ali-
quod attulit, cum Decoctionis amaræ
N saporem

saporem aliquantò minùs insuavem præstiterit. Ad febrem quidem, intra non longum temporis spatium, solutam esse, symptomata verò non item, hisque ætatem etiam accessisse exiis, quæ dicta sunt, constare debet. Itaque quæ diversam hujus, & illorum, solutionem, & constantiam, considerare volet; illam etique febrium acutarum morem curiose imitatum esse; hæc autem contraria ratione lentam quadam morborum recessionem representasse, possit dicere.

Ab his ad alia transitus est, quæ quoque post febrem, morbumve diffusum, aliquantò etiam lentè incidisse notatum est. Ergo etiam febre submotà, sed eà quamvis per plures dies conquiescente, Urinæ nihilominus, nisi quàm tardissimè, ad concoctionem perducì, sedimenta ponere, plenaque signa maturitatis in vitro ostendere, renuerunt. Id evenit, nisi fallitur mens, post quintum decimum diem,

Quæ post morbi solutionem evenire.

diem, cum febris ipsa tamen, ultra sextum, minimè occuparit. Multum verò eas notas sub chrystallo, quamque diutine, permansisse vidimus, postquam semel affulserant. Par quoque ratio sudoris fuit, quem quidem toties per idoneas portiones, aliaque medicamenta, elicere quam minimè licuit. Scilicet ille humor quoque, sub id tempus, aut etiam ante diem vicesimū, sua sponte fluxit, etiam si aliquantō & tardius, & lentius. Verumtamen lingulis noctibus, & progrediente spatio, copiosius. Quo tamen exeunte, protinus melius habere, viresque, & bona valetudinis, quam celerrimè recuperare cepi. Neque mirum: utpote cum, pro habitu corporis mei, cum sanissimus quoque sum, cottidie sudorem emittere, eoque paulisper suppresso, protinus in corpore gravitas sentiatur, donec iterum insudare, assuescam. Ac, sudoribus explicatis, signisque circa Urinam receptis, utique escæ cupiditas brevi momento se adjunxit. Neque ita diu postea ciborum plenitudo insecuta est. Eadem

Signa con-
cocti

Sudor.

Appetitu

paulò etiam longiùs processit. Siquidem etiam citrà satietatem cum primis diebus constitisset, scilicet usque eò maturè increvit, ut hos quoque terminos transiret, pænèque voracitatem induceret. Féréque fiebat, ut vix cibus duplò plenior assueto in prandium, vix alterum tantum, pro cœna, satis esset, per eos dies. Aded tamen, cum cibum, quantus plenissimus potest ingeri, cepissem, hunc omnimodo rite concoquebam. Eademque intemperantia cum aliquamdiu viguisset, tandem intra mensem vel unum, vel alterum, per se coërcita est. Idque etiam aliàs, & mihi, & aliis, accidisse memini, ut voracitas esset, in quibus ante gravissimus morbus fuisset. Neque verò, quod maxime mirum videri possit, aut macies, aut pallor, de quibus dixi, priùs esse desierunt, quàm vorandi libido intra ordinem rediisset. Hactenus verò plerisque ægrotantibus communia signa recensui: nunc ea referam, quæ paulò aliter se habent. Iisdem ergo temporibus, quibus quidem febris recessit,

cessit, vel certè paucis post diebus, etiam novum signum, in manibus, & mihi quidem ante inexpertum, notavi. Id erat tanquam levis nervorum resolutio, qui in digitis sunt. Atque, sub eo sensu, neque commodè contrahere, neque item ex facili protendere digitorum phalangas, licebat. Graviorque insedit is affectus sinistrae, quàm dextrae, manui: gravius extremos duos articulos torisit, quàm primum. Vimqueprehendendi quidlibet perdidisse videbar; cum id absque dolore aliquo, & levi quadam noxa, præstare quàm minimè possem. Etiam, cum nihil manibus moverem, quietèque agerem, ceu stuporem eò loci toto tempore me persentiscere, putabam. Atque etiam id mali spatium aliquod habuisse visum est, ut puta mensem, aut eo amplius; donec tandem sine medicina quievit. Eam verò ideo adhibere nolui, & quòd non vehementer afficeret, & quòd Scorbuto, sicut alios hujus generis affectus, mecum animo imputarem. Ac ingluviem, de qua supra dixi, & poriones maximas, vel

Tumor
pedum.

potius extremitatem morbi, protinus aliud malum excepit, pedibus, post magnas ægritudines, tam familiare, quàm quod maximè. Scilicet hi noctu intumescere, & œdematosi esse, cœperunt: interdiu tumore in totum subsidente, nulloque sui signo relicto. Multòque minùs pes dexter, quàm sinister, laboravit, minorque tumor initio, quàm postea, esse consuevit. Ideoque omnimodo contemnendum malum esse duxi. Neque huic rei remedium aliud magis utile esse, quàm cibo, potionique pleniori aliquid, utique de nocte, demere. Et id quidem satis promptè respondisset, uti verissimile est, nisi quædam offensa fuisset, quæ malum exasperavit. Nam cum mihi permulta scribendi necessitas incidisset, neque ad eam rem tantum otii contingeret, quantum opus esse deberet, neque dum ex morbo abundè confirmatus essem, equidem multis diebus ad multam noctem invigilavi. Quò diutiùs id factum est, tantò magis intumuit sinister pes. Denique cum totà nocte lucubrassem, diè postero post meridiem,

Phlegmo-
ne œde.
natodes
in sinistro
pede.

em, tum multam admodum in pede gravitatem, majoremque in molem se extulisse tumorem, sensi. Quibus quidem accessit exiguo momento dolor, & cum inspexissem, rubor, & non ita multò post, ardor, & cætera, quæ Phlegmonem facile indicant, signa. Locus erat ad malleolum internum: inflammationemque œdematofam dici debere ex his quoque constitit, quòd pars rubicundæ adjacens albesceret, & totus tumor digitis subsidens alta quoque prementium vestigia susciperet. Quid deinceps? Cum Franciscum Rolsum, summum Chirurgum, cujus supra quoque mentionem feci, in consilium adhibuissem, isque ex oleo Sambuci, cum Lixivio pari portione admisto, bis die malleolum inunxisset, maturè inflammatio subsedit. Eodemque auxilio per plures dies prolongato, latæque fasciâ pede insuper obvoluto, ex toto ad sanitatem pes ille paulatim rediit.

XIV.

Beneficia
per hunc
morbum
suscepta.

Ac perpauca sunt corpora, in quibus adversa valetudo non aliquid novat. Ergo etiam ex eâ ægritudine, de quâ retuli, præter incommoda omnium gravissima, & maxima, quibus exercitus fui, quædam quoque me, uti fieri solet, accepisse beneficia non inficior. Ex his uno, alterove, contentus ero. Nam cum spiritum iis mensibus, qui morbum antecesserunt, utique non expeditissimè, ex intervallo, & traherem, & emitterem, quemadmodum supra quoque posuisse meminî, certè ea tarditas, quantacumque fuit, sub febre sublata est. Simul atque enim eâ exsolutus sum, protinus & respirationem mihi redditam esse, neque jam more ægrorum corporum difficilem spiritum me ducere, deprehendi. Ad hæc, & abdominis plenitudo, & hujus ipsius distentio, & flatuum abundantia, à quibus illa quidem fieri verisimile est, similiter imminuta sunt: neque ex eo tempore

tempore æquè magna, aut molesta, fuerunt. Idemque modus fuit dolorum, qui in abdomine sentiuntur, quibus utique pænè vacuus ad hoc tempus potillimum vixi, cum & facile reverterentur, ante morbi incurfionem, & vehementius afficerent. Neque gravitatem verò eam, quæ ad genu pertinebat, de qua supra tradidi, quamque modò Arthritidem esse veram negavi, tanquam Scorbuticam nominari posse putavi, amplius in hodiernam lucem perpeffus sum. Et tamen sextus mensis nunc agitur, cum eam, ne per somnum quidem, sensi. Verumtamen fieri omnino potuit, ut locum commutarit ille dolor. Siquidem, id mali quicquid erat, cum genu infestare distulerit, ecce nunc interdum consimilem affectum inferiùs, eodem pede, circa talum, experior. Gravitas subit in pede, & dolor perquam exiguus, & tanquam stuporis sensus, & modica imbecillitas, & cætera, quæ dixi in genu subesse. Sic tamen, ut hæc omnia cum sint, neque naturalem actionem, neque

que ambulationem, quamvis levem, abstulerint. Inter hæc verò, nihil illustrius vidi, quàm quod, in auribus evenisse, dicam. Nam cum, dimidio anno tantum proximo, concretis, cumulatise sordibus, quæ intra aures sunt, laborarem, eaque res auditum eriperet, utique ejus sensus & singulari, & difficili gravitate, premebar. Eademque ægritudo non solum ante quadriennium me tenuit, verum etiam diu, multumque molesta fuit, donec aures quidem auriculario clystere perpurgavi. Eodemque res nunc rediit, adeò ut assidentium quàm minime voces accipere, nisi claro sermone prolatas, multòque minùs has intelligere, possem. Dehinc, & opus mihi esset, rursus idem auxilium per clysterem repetere. Idque cottidie facere cogitabam, cum improvise me febris arripuit. Illà verò eà ratione, quæ mihi dicta est, discussa, morbi que vigore soluto, simul ego audiendi gravitate solutus sum. Sive calore febris digesta, liquataque fuerint, sive tali incendio absumpta, cerumina, quæ causam

causa
nus.

Qu
ue h
ebre
proti
d ea
quibu
ant,
mine
ire,
signa
b id
comp
t &
men e
ima
aque
dem
relat
docu
dissim
pote
quæ

evem, causam huic malo attulisse, sci-
nit il-
ribus
nidio
ca-
taures
itum
gula-
ebat.
ante
et-
do-
stere
re-
mini-
none
celli-
mihi
ste-
cere
bris
quæ
go-
ita-
di-
tali
uræ,
sam

X V.

Quibus ita propositis de febris, at-
que hujus curatione, sed & his, quæ
febrem vel proximè præcessisse, vel
protinus insequuta esse, constat, nunc
ad ea transeundum est, ut ostendamus,
quibus rationibus, quæ modò dicta
sunt, cum his, quæ superiore volu-
mine sunt posita, opportunè conve-
nire, quæve ex his maximè notatione
signa esse, videantur. Neque verò
id committam, ut singula singulis
comparem; cum quidem hoc majoris
est & industriæ, & laboris; verumta-
men ex his omnibus, quæ longè clarif-
ima sunt, tantummodò indicabo. I-
taque, cum febrem quidem hanc Epi-
demicam, ad originem Scorbuticam
relatam esse à nonnullis, aliquoties
locuerim, idque ex optimo, præstan-
tissimoque auctore Schachtio, disci-
potest, quis jam non videat, per ea,
quæ in meomet gravissimo casu exper-
tus

Quæ potis-
simùm no-
tanda in
in hac ap-
pendice.

Scorbutica
origo hu-
jus mali.

Malignita-
tis absen-
tia.

tus ipse sum, illam opinionem non me-
diocriter & testatam, & confirmatam
reddi? Siquidem meum morbum
Scorbutus manifestè antecessit, & hunc
ipsum quædam illius pestilentia signa
excepisse ex iis, quæ mihi dicta sunt
quisque colligere potest. Quocirca
de hoc morbo, hujusque etiam causis
quid aliqui non mediocres viri sequutu-
ri sint, ignoro, quæ mihi proxima veritas
esse videantur, scio. Alterum est
quod quidem maximè considerari velim,
de malignitate. Etenim eodem
tempore, quo, quæ priore volumine
sunt, reddidi, neque Hercule maligna-
vi valere hunc morbum mihi quidem
persuadere potui, neque nunc etiam
cum eodem laborarim, ut id ipsum
credam, in animum meum possum in-
ducere. Gravissimum tamen esse non
diffiteor: insuper etiam longè pericu-
losissimum in me extitisse, ultro agno-
scere mens est. Aded tamen, eum ip-
sum malignitatis lineam attigisse, ne-
quidem periculo meo admonitus, cre-
dere sustineo. Multaque sunt, quæ
de hac re hîc disputare possem, ea
demque

on meque fortasse per magnæ contentio-
 natam volumina tractare. Attamen in-
 um &rimis cûm utile sit medico, sine am-
 x hunc itione verum scrutari, de his, quid a-
 e signi statuere velint, malo condiscere,
 a sunt nam temerè aliquid legentibus incul-
 ocircasse. Commoneo tamen, inter ea,
 causis quæ quidem absentiam malignitatis a-
 equitunde testari possint, esse etiam id ex-
 a vero erimentum, quod cucurbitulis fa-
 n estum esse proposui. Cui notitiæ ge-
 ri veliri permultum antiquos viros, mul-
 im eam admodum recentiores quoque
 umine medicos tribuere, nemo est, qui nesci-
 aligna, dummodò exteras regiones vide-
 uidem. Ut his solis insistere, et si quis-
 etiam am malignitatem in aliis hominibus
 ipsum ellet inducere, id ipsum concedere,
 um inelomittere potius, in meo casu nihil-
 le non minus etiam atque etiam, negare
 pericuissim. Proximum, ad quod, qui Curatio
 agnoget hæc, animum advertere velim, de prompta
 um ipratione est. Quam quidem ego
 le, ne promptissimam huic morbo præstitam
 , crele contendo. Etenim, si quis ua-
 , quæ am, in præcipiti casu, foelicis cura-
 , eæonis ordo fuit, utique me talem
 emque Oviatti,

Oviatti, præstantissimi viri, ope, mun-
 auxilio, consequutum esse puto. Cū tū
 quidem ille, die tertio ad me vocatum
 accesserit, ego ipse, die quinto, vel audi-
 sumum sexto, febre omnium periculos
 Iosissimā expeditus fuerim. Periculosem
 fissimam verò vocavi, quod tanta ejus mali-
 erga me sævitia se ostenderit, ut sic en-
 diem, quam dixi, liberatus, ne sexaginta
 ginta quidem post diebus ingredi, tū
 ante, potuerim. Idque, propter ea quot
 imbecillitatem, quam intulit, summam
 nequaquam ob ea, quæ quoque superveneo
 nisse, dixi. Atque hæc eadem & prædione
 pua, atque etiam quam maximè tut
 medicandi via est, quam Schachtium
 sumum sæculi nostri medicum, ut a co
 hoc, sic etiam in aliis morbis, & tū
 nisse, & tenere, scimus. Huic titen
 le insistenti superiore, & qui hunc ant
 cessit, anno, utique infinitam populo
 multitudinem ab hac valetudine Epitula
 demica tutissimam præstitit. Semp
 autem hujus viri vestigia, in superior
 bus proposita, quisquis sequi volet, n
 is ab ejusmodi mali curatione quā
 minime deflexisse videbitur. Ulo
 mu

pe, unum, quod subjungam, quodque no-
 Cūdari jubeo, sic se habet. Etenim, Remedia
consueta
huic malo
sufficere.
 vocatum quidam nobilissimi medici, me
 vel audiente, dixerint, morbi quidem hu-
 bericius Epidemici medicinam, & curatio-
 riculorem, nondum esse repertam, quod
 ta ejus malignissimum esset ægritudinis genus,
 ut sic enim appellare consueverunt; horum
 e sexatrumque manifestè falsum esse constat.
 edi, Nam, ne malignam quidem esse, ali-
 ter ea quoties ostendimus. Et huic quæsi-
 tionem esse medicinam, & repertam, ex
 perveneo quidem morbo, & aliorum cura-
 prædione innumerabilium, constare debet.
 è tut Neque opus esse peregrinis, & conqui-
 thitius, medicamentis, cum nostra, quæ
 n, ut in consuetudinem sunt adducta, satis
 , & promptè medicinam huic malo suppe-
 huic litent. Neque quicquam esse stultius,
 ic antiquam novam curandi rationem in eo
 populo malo requirere, cui vetus egregiè o-
 ne Epiculata sit.

FINIS.

[illegible]

I

INDEX.

A.

	Pag.
Æ <i>Tas morbi hujus.</i>	4
<i>Annus quo exortus est.</i>	6, 147
<i>Ann. 677, fuit funestus in Hol-</i>	
<i>landia.</i>	5
<i>Angli Medici quatenus astimemur in</i>	
<i>Hol.</i>	56
<i>Ars quantum possit in medicina.</i>	81
<i>Antefebriia summi usus in hoc morbo.</i>	82
<i>Antefebriile Drelincurtianum.</i>	83
<i>Antimon. diaphor. laus.</i>	ibid.
<i>Apozematum formula in feb. Epidem.</i>	
	90, 128
	— In

_____ in quartan. Epidem.	Pag. 101
<i>Aphtha</i> frequentes in hoc malo.	12, 130
_____ <i>Quomodo curata.</i>	98, 131
<i>Aphthis</i> malis laborantes periclitabantur.	130, 132
<i>Antefebrialia</i> in quartana.	106
<i>Acidia</i> virtutem sudoriferorum intendunt.	77
<i>Ann.</i> 66, 67, 68, 69, hunc morb. antea ostenderunt.	117
<i>Angina</i> acuta feb. Epidem. consecuta.	133
<i>Anxietas</i> circa praecordia frequens in feb. Epid.	13, 16, 124.
<i>Anglus</i> nullus obiit Leyda ex feb. Epid.	133
<i>Arnoldus Syen</i> Botanicus Professor Leyda.	46
_____ <i>Ejus mors.</i>	ibid.
<i>Appetitus</i> in feb. Epid. qualis.	126, 15
<i>Artuum</i> dolores in hoc morbo.	14
<i>Alvus</i> qualiter constituta in feb. Epid.	126, 14
<i>Album Gracum</i> in quartana.	113

B.

Pag.	Pag.
101	
130	
131	
tur.	
12	
106	
lumt.	
77	
ea o-	
117	
133	
feb.	
124	
Epid.	
133	
Loy-	
46	
ibid.	
6, 15	
14	
Epid.	
14	
113	

C.

Crises in hoc morbo quales.	25
Curatio morbi hujus.	51 & seq.
——facilis erat initio.	121
Clysteres probantur in feb. Epid.	70
——odio habentur in Holl.	ibid.
Comatosi ferè omnes peribant in feb. Epid.	77, 125
Conditorum formula in quartan.	102
China China factitia.	110
——Vera usus Schachtio probatus.	ibid.
Cortex quercinus in quartan.	113
——Fraxin. in ead.	ibid.
Celsi monitum de quartan.	114
Consequens hujus morbi.	133
Cucurbitula in feb. Epid. adhibita	169

O 2

—illarum

B.

	Pag.
<i>Gentian. rad. in quartan.</i>	110.
<i>Gingivarum dolor, & cruentatio in feb. Epid.</i>	135, 51

H.

Lingu.
Lamb.Malignita-
tis absen-
tia:

scordatus manente antecellit, & nun-
 ipsum quædam illius pestilentia signi-
 excepisse ex iis, quæ mihi dicta sunt
 quisque colligere potest. Quocirca
 de hoc morbo, huiusque etiam causis
 quid aliqui non mediocres viri sequu-
 ri sint, ignoro, quæ mihi proxima vere
 esse videantur, scio. Alterum est
 quod quidem maximè considerari vel-
 lem, id est malignitatem. Etenim
 tempore, quo, quæ priore volumine
 sunt, reddidi, neque Hercule maligna
 vi valere hunc morbum mihi quidem
 persuadere potui, neque nunc etiam
 cum eodem laborarim, ut id ipsum
 credam, in animum meum possum in-
 ducere. Gravissimum tamen esse non
 diffiteor: insuper etiam longè pericu-
 losissimum in me extitisse, ultro agno-
 scere mens est. Aded tamen, eum ip-
 sum malignitatis lineam attigisse, ne-
 quidem periculo meo admonitus, cre-
 dere sustineo. Multaque sunt, quæ
 de hac re hîc disputare possem, et
 demque

L.

Pag.

Lingua signa in hoc morbo.

25

Lumbrici multi excrevere in feb. Epid.

& nuncione verum scrutari, de his, quid a-
 tia signi statuere velint, malo condiscere,
 sta sunt, nam temerè aliquid legentibus incul-
 Quocirca esse. Commoneo tamen, inter ea,
 n causis, quæ quidem absentiam malignitatis a-
 sequitur, unde testari possint, esse etiam id ex-
 ma verum experimentum, quod cucurbitulis fa-
 um est, um esse proposui. Cui notitiæ ge-
 rari vel, eri permultum antiquos viros, mul-
 nim, tam admodum recentiores quoque
 olumini medicos tribuere, nemo est, qui nesci-
 maligna, dummodò exteras regiones vide-
 quidem t. Ut his solis insistere, et si quis-
 etiam, am malignitatem in aliis hominibus
 ipsum ellet inducere, id ipsum concedere,
 Tum in, el omittere potius, in meo casu nihil-
 esse non minus etiam atque etiam, negare
 pericu- ossim. Proximum, ad quod, qui Curatio
 o agno- get hæc, animum advertere velim, de prompta
 eum ip- ratione est. Quam quidem ego
 isse, ne promptissimam huic morbo præstitam
 is, cre- le contendo. Etenim, si quis ua-
 t, quæ am, in præcipiti casu, felicitis cura-
 n, ex onis ordo fuit, utique me talem
 demque Oviatti,

Oviatti, præstantissimi viri, ope, munus
 auxilio, consequutum esse puto. Cuiari
 quidem ille, die tertio ad me vocatum
 accesserit, ego ipse, die quinto, vel audire
 summum sexto, febre omnium periculis E
 losissima expeditus fuerim. Periculosem,
 sissimam vero vocavi, quod tanta ejus malig
 erga me sævitia se ostenderit, ut sic en
 diem, quam dixi, liberatus, ne sex trun
 ginta quidem post diebus ingredi, nam,
 ante, potuerim. Idque, propter eam quoti
 imbecillitatem, quam intulit, summam e
 neutquam ob ea, quæ quoque superveneo
 nisse, dixi. Atque hæc eadem & prædione
 pua, atque etiam quam maximè tu Nequ
 medicandi via est, quam Schachtium tis, i
 summum sæculi nostri medicum, ut in co
 hoc, sic etiam in alijs morbis, & tiorom
 nulle, & tenere; scimus. Huic ilitent
 le insistens superiore, & qui hunc annuam
 cessit, anno, utique infinitam populo
 multitudinem ab hac valetudine Epitula
 demica tutissimam præstitit. Semp
 autem hujus viri vestigia, in superior
 bus proposita, quisquis sequi volet, n
 is ab ejusmodi mali curatione quã
 minime deflexisse videbitur. Ull
 mun

pe, num, quod subjungam, quodque no- Remedia
 Curari jubeo, sic se habet. Etenim, consueta
 vocatum quidam nobilissimi medici, me huic malo
 vel audiente, dixerint, morbi quidem hu- sufficere.
 periculis Epidemici medicinam, & curatio-
 riculorum, nondum esse repertam, quod
 ta enim malignissimum esset ægritudinis genus,
 ut sic enim appellare consuerunt; horum
 e feritrumque manifestè falsum esse constat.
 edi, nam, ne malignam quidem esse, ali-
 ter ea quoties ostendimus. Et huic quæsi-
 tionem esse medicinam, & repertam, ex
 pervenio quidem morbo, & aliorum cura-
 ratione innumerabilium, constare debet.
 Neque opus esse peregrinis, & conqui-
 sitis, medicamentis, cum nostra, quæ
 n, ut in consuetudinem sunt adducta, satis
 & promptè medicinam huic malo suppe-
 ditent. Neque quicquam esse stultius,
 quam novam curandi rationem in eo
 malo requirere, cui vetus egregiè o-
 perata sit.

F I N I S.

[illegible]

I

22

Av

An

A

4

43

INDEX.

A.

	Pag.
Æ <i>Tas morbi huius.</i>	4
<i>Annus quo exortus est.</i>	6, 147
<i>Ann. 677, fuit funestus in Hol-</i>	
<i>landia.</i>	5
<i>Angli Medici quatenus astimentur in</i>	
<i>Hol.</i>	56
<i>Ars quantum possit in medicina.</i>	81
<i>Antefebriia summi usus in hoc morbo.</i>	82
<i>Antefebriile Drelincurtianum.</i>	83
<i>Antimon. diaphor. laus.</i>	ibid.
<i>Apozematum formula in feb. Epidem.</i>	
	90, 128
	—In

———— in quartan. Epidem.	Pag. 101
<i>Aphtha</i> frequentes in hoc malo.	12, 130
———— <i>Quomodo curata.</i>	98, 131
<i>Aphthis</i> malis laborantes periclitabantur.	130, 12
<i>Antefebria</i> in quartana.	106
<i>Acida</i> virtutem sudoriferorum intendunt.	77
<i>Ann.</i> 66, 67, 68, 69, hunc morb. antea ostenderunt.	117
<i>Angina</i> acuta feb. Epidem. consecuta.	133
<i>Anxietas</i> circa praecordia frequens in feb. Epid.	13, 16, 124.
<i>Anglus</i> nullus obiit Leyda ex feb. Epid.	133
<i>Arnoldus Syen</i> Botanicus Professor Leyda.	46
———— <i>Ejus mors.</i>	ibid.
<i>Appetitus</i> in feb. Epid. qualis.	126, 15
<i>Artuum</i> dolores in hoc morbo.	14
<i>Alvus</i> qualiter constituta in feb. Epid.	126, 14
<i>Album Gracum</i> in quartan.	113

Pag.
101
130
131
atur.

2, 12
106
lum.

77
ea o-

117
133

feb.

124

Epid.

133

Ley-

46

bid.

15

14

Epid.

14

113

B.

B.

	Pag.
Bezoard. mineral. laus, & usus.	83
—— Solare, Lun. Joviale.	84
Boli frequenter usitati in feb. Epid.	92

C.

Crises in hoc morbo quales.	25
Curatio morbi hujus.	51 & seq.
—— facilis erat initio.	121
Clysteres probantur in feb. Epid.	70
—— odio habentur in Holl.	ibid.
Cematosi serè omnes peribant in feb. Epid.	77, 125
Conditorum formula in quartan.	102
China China factitia.	110
—— Vera usus Schachtio probatus.	ibid.
Cortex quercinus in quartan.	113
—— Fraxin. in ead.	ibid.
Celsi monitum de quartan.	114
Consequens hujus morbi.	133
Cucurbitula in feb. Epid. adhibita	169
O 2	—— illarum

	Pag.
—illarum usus in morbis malignis. ibid.	
Corpulentiores magis periclitabantur in feb. Epid.	133
Cardiaca proderant in feb. Epid.	129, 73
Continuae febres in morb. Ep.	123, 11, 12
Convulsio, & Spasmus in eod.	51, 135.

D.

Declinatio morbi hujus qualis.	13, 131
Definiri an possit.	20
Diaphoretica in hoc morbo maximi usus.	71
Doctor Opiatus nomen Sylvii.	77
Drelincurtius auctor libri qui Iano Leonicensi tribuitur.	54
Diascord. Sylvii quatenus differt à vulgari.	94
— illius usus minus frequens in feb. Epid.	93
Dysenteria in feb. Epid.	135, 51

E.

E.

	Pag.
<i>Emulsionum usus in hoc morb.</i>	87
——— <i>De iis cautio Schachtii.</i>	ibid.
<i>Emulsionum formula</i>	89
<i>Emulsio Schachtio familiaris.</i>	ibid.
<i>Electuvariorum formula in quartan.</i>	102

F.

<i>Februum aliarum natura post hunc morb.</i>	45
<i>Fœminarum menstruatio ante tempus in feb. Epid.</i>	135
<i>Exultus horarii copiosi praecefferunt feb. Epid.</i>	122

G.

<i>Genius morbi hujus.</i>	18
<i>Gequierus discipulus Schachtii.</i>	58
——— <i>Præcticus celebris Leyda.</i>	60
O 3	<i>Gentian.</i>

	Pag.
<i>Gentian. rad. in quartan.</i>	110.
<i>Gingivarum dolor; & cruentatio in feb. Epid.</i>	135, 51

H.

<i>Hæmorrhagia in feb. Epidem.</i>	15, 135
<i>Hæmorrhoides item.</i>	50, 135

I.

<i>Initium morbi huius quale.</i>	121
<i>Incrementum ejusdem quale.</i>	11, 121
<i>Insignia Delphensia pessimum signum in morbis.</i>	23
<i>— Quid portenderent in hoc morbo.</i>	ibid.
<i>Janus Leonicens non est author libri sub eo nomine.</i>	54
<i>Juleba in feb. Epidemic. usitata.</i>	86
<i>Inconstantia, & mutabilitas feb. Epidem.</i>	18, 121, 122

L.

INDEX.

189

L.

	Pag.
<i>Linguae signa in hoc morbo.</i>	35
<i>Lumbricos multi excrevere in feb. Epid.</i>	15
<i>Languor diuturnus post Feb. Epid.</i>	16, 127

M.

<i>Multitudo agrotantium major in Holl.</i>	4
<i>Malignus an fuerit hic morbus.</i>	28
<i>Malignitas quid sit.</i>	29
<i>Quibus de causis quidam eam negent.</i>	30
<i>Objectionum solutio. 33. & seq.</i>	46, 48
<i>Alia Argumenta, & Solutio.</i>	41
<i>Malignitatis fama unde orta.</i>	42, 133
<i>Morbi hoc malum consecuti.</i>	52
<i>Medicina Sylvii in usu in Holl.</i>	

O 4

Margravius

	Pag.
<i>Margravius Medicus, & Chymicus Ley-</i>	
<i>de.</i>	64
<i>Mixtura in hoc morbo usitata.</i>	72, 128
——— <i>illarum virtus, & laus.</i>	74
——— <i>earumdem author.</i>	75
——— <i>quanam frequentiora in illis es-</i>	
<i>sent.</i>	75
<i>Morbi hujus circumvolutio.</i>	99
<i>Macule Scorbaticis similes in hoc mor-</i>	
<i>bo.</i>	50, 135.
——— <i>Petechiales rarissima.</i>	ibid.
<i>Macri minus periclitabantur ex feb.</i>	
<i>Epid.</i>	133
<i>Mictio cruenta in morbo Epid.</i>	50, 135

N.

<i>Nomen hujus morbi in Holt.</i>	2
<i>Nomina varia, quibus Anglice appella-</i>	
<i>tur.</i>	ibid.
<i>Narcotica cautè adhibita in feb. Epid.</i>	
	76, 125
<i>Nomina Medicorum, qui Schachtii nar-</i>	
<i>rationem probarunt.</i>	137
<i>Numerus defunctorum supra solitum.</i>	
	132, 40, 32
——— <i>nota</i>	

INDEX

201

	Pag.
— non indicat malignitatem.	40
O.	
Origo hujusce morbi scorbutica.	8, 9
— quam hanc opinionem confirma-	
rent.	76
Opiatorum usus ex Wedelip.	77
Opio Sylvius frequenter utebatur.	ib.
Odontalgia in feb. Epid.	30, 135

P.

Predictiones Schachtii varia de hoc morbo.	8, 129
— quibus signis innixa.	119, 7
Principium morbi hujus quale.	11, 121
Purgantia adhibentur in hoc morbo.	69
Pil. de Cynogloss. in usum induxit Sylv.	78
— de Styrace similiter.	ibid.
Pulveres antesebriles.	82
Potionum formula in hoc morbo.	94
Pulv. Cornachini in quartan.	109
Pulv. Chirurghi Regis Polonia in quartan.	108
Peripneumonia	

	Pag.
<i>Peripneumonia feb. Epid. consecuta.</i>	133
<i>Pleuritides item.</i>	134.
<i>Paucitas morientium ex hoc morbo.</i>	134
<i>Potius augebat anxietatem in feb. Epidem.</i>	17, 126
<i>Petechiales rarissima in feb. Epid.</i>	135, 50
<i>Parotides spuria post feb. Epid.</i>	136, 51
<i>Pruriella item.</i>	51, 135
<i>Pestis tempore alia etiam febres vigent.</i>	47
<i>Pulsus qualis in hoc morbo.</i>	126
<i>Pathognomonica signa nulla in hoc morbo.</i>	21

Q.

<i>Qui homines præcipuè correp.</i>	26, 129, 137
<i>Quæ urbes.</i>	28, 129, 137
<i>Quæ alia loca.</i>	28, 129
<i>Quartanarum hujus anni natur.</i>	43
<i>— duplex, vel triplex genus,</i>	13, 171
<i>— de iis prædictio Schachtii.</i>	44
<i>— illarum curatio.</i>	99, 100

INDEX.

203

R.

Pag.		Pag.
133		
134.		
134		
idem.		
7, 126	<i>Ruri plures, quàm in urbibus obierunt.</i>	28, 132
5, 50		
6, 51	<i>Respiratio difficillima in hoc morbo fuit.</i>	17, 127
135		
nt. 47		
126		
morbo.		

S.

21	<i>Status morbi hujus qualis.</i>	12, 130
	<i>Symptomata ejus precipua.</i>	13, 124
	<i>— ejusdem plura.</i>	15, 124
	<i>— Maxime communia.</i>	22
137	<i>— quibusdam peculiaria.</i>	50, 134
137	<i>Sylvii theoria.</i>	53
129	<i>— praxis potior habita.</i>	54
43	<i>— encomium Schachtio usitatum.</i>	56
171	<i>— scripsit de hoc morbo.</i>	116
44	<i>Schachtius discipulus Sylvii.</i>	58
100	<i>Symptomatum curatio.</i>	97
	<i>Sal febrifugum Sylvii.</i>	109
	<i>Sydenhamii Encomium Schachtio usitatum.</i>	112

R.

Series

Senes panè omnes peribant ex hoc morbo.

132

Sputatio multa multis accidit in febr. Epid.

15

Scorbutus frequens in febr. Epidemic.

16, 119, 120.

Sanguis qualiter constitutus ante hunc morbum.

119

Symptomata in morbis insolita praecessere

feb. Ep.

119

OEI, 121

421, 121

421, 121

22

Tinctura Sancti Iuriani magni usus in

Holl.

109

ejus formula

ibid.

Tusses hunc morbum consequuta sunt.

133

Textiane frequentissima in morbo Epidem.

87

11, 121

70

901

V. 121

Urina quales in hoc morbo.

24. 127

Vomitória minimè in usu in Holl.

61

221, 127

— pro-

	Pag.
_____ probantur in hoc morbo.	62.
_____ adhibita à Schachtio, & aliis.	63, 64.
_____ vix unquam usurpata à Sylvio.	66
Vena Sectio profuit in hoc morbo.	68, 127, 128
Vina medicata præfert Sch. in quartan.	104
_____ eorum formulæ.	ibid.
Varietas in hoc morbo etiam in Holl.	137
Vertigo frequens in feb. Epid.	15
Vomitus frequens symptoma in feb. Epid.	13, 124
Vires summè prostrate in hoc morbo.	123, 17
Venti Orientales diu spirantes in feb. Ep.	122
_____ Boreales diu præcesserunt.	119
Vigilia in hoc morbo magna.	135, 14

W.

Wedelii monitum de Spir. Vitriol. & Nitr.	50
_____ effatum	

INDEX.

	Pag.
<hr/> effatum de Emeticis.	62
<hr/> de Opiatis, & acidis.	77
Willisus quatenus estimatus in Holl.	56

FINIS.

pag.

62

77

56